

Förord

Ett varmt tack till alla er som bidragit med material och synpunkter till den diakonala inventeringen i Östermalms kontrakt. Diakonkollegor och övriga medarbetare, myndigheter, stiftelser, föreningar intresserade församlingsbor och kontakter i övriga trossamfund.

Tack för förtroendet att få arbeta med inventeringen, det har varit lärorikt och inspirerande.

Jag hoppas att materialet kan bidra till att ge en bild av hur det är att leva och bo på Östermalm och hur vi som kyrka tillsammans med övriga aktörer kan bidra till att ge stöd för den utsatthet som finns i vårt närområde.

2015-01-31

Eva-Stina Sjöberg
Diakon i Hedvig Eleonora församling

Innehållsförteckning

Syfte och bakgrund

Uppdraget

Metod och källor

A Att undersöka och beskriva stadsdelen Östermalms socioekonomiska och psykosociala situation

Östermalm, allmän beskrivning.

A:1 Oscars församling.

A:2 Engelbrekts församling.

A:3 Hedvig Eleonora församling.

B Barn, familjer och unga på Östermalm

B:1 Intervju med Christina Witt, Familjeenheten, Östermalms stadsdelsförvaltning.

B:2 Intervju med Lisbeth Lindman, samordnare, Barn och Ungdomsavdelningen, Östermalms stadsdelsförvaltning.

B:3 Intervju med enhetschef Sigrid Ridderstolpe, Barn-och ungdomspsykiatri (BUP), Nordväst. Diakon Annika Melin Mori, Västermalms församling, har intervjuat.

B:4 E-postsvar från Malin Hazelius, skolsköterska, Banerportskolan.

B:5 Ungdomars situation, Stockholmsenkäten 2014.

B:6 Intervju med preventionssamordnare Conny Carlsson, Östermalms stadsdelsförvaltning.

B:7 Intervju med Föreningen Föräldravandring på Östermalm, Marie Jansson och Ulrica Stålhem.

B:8 Telefonintervju med Maria Roswall, Stiftelsen Stellas grundare och verksamhetschef.

B:9 E-postsvar från Olivia Trygg, Stiftelsen Trygga Barnen.

B:10 Intervju med skolsköterska Annika Wirmark, Carlssons skola.

B:11 Telefonintervju med Klara Roxbergh, diakon och nätvandrare, Skolkyrkan, Göteborg.

B:12 Sammanfattning av intryck från intervjuer kring barn, familjer och ungdomars situation.

C Mitt i livet och ålderdomen

C:1 E-postsvar av Per Edquist, närpolisbefäl, Närpolisen Östermalm.

C:2 Intervju med Håkan Wiegandt, chef och ElizaBeth Hugo, biträdande enhetschef, Socialpsykiatriska enheten, Östermalms stadsdelsförvaltning.

C:3 Intervju med anhörigkonsulent Nina Wiklund och biträdande enhetschef Ann-Christine Osvald, Östermalms stadsdelsförvaltning, Enheten för biståndsbedömning äldreomsorg.

C:4 Intervju med Nina Grönblad, chef inom äldreomsorgen, Östermalms stadsdelsförvaltning.

C:5 Telefonintervju med Östermalms sjukvårdsförening.

C:6 Telefonintervju med Owe Ivarsson, ordförande i PRO, Pensionärernas riksorganisation.

C:7 E-postsvar från Ulla Heilbrunn, SPF Seniorerna Hedvig Eleonora Stockholm.

C:8 E-postsvar från Anette Karinen Acosta, konsulent, Föreningen Kontakt och Gemenskap i Oscars församling.

C:9 Sammanfattning av intryck från intervjuer kring vuxnas situation.

D EU-migranternas situation, hemlöshet och andra utsatta livssituationer

D:1 Intervju med några EU-migranter.

D:2 Intervju med talesperson för EU-migranter, Bienvenido Flores.

D:3 Rapport från seminariedag 17 november, Immanuelskyrkan Stockholm.

- D:4 Studiebesök och intervju med Nina Nyman, föreståndare på Bryggan, Hjorthagen, Convictus.
- D:5 Intervju med Gunn Franzén Ljung och Ethel Dahlman, Gula Änglarna.
- D:6 Sammanfattning av intryck från intervjuer, möten kring EU-migranternas situation, hemlöshet och andra utsatta livssituationer.

E Att undersöka, kartlägga och beskriva hur det befintliga diakonala arbetet ser ut i respektive församling

Allmänt Östermalms kontrakt.

- E:1 Oscars församling.
- E:2 Engelbrekts församling.
- E:3 Hedvig Eleonoras församling.

F Arbetet bland barn, unga, unga vuxna och familjer, Östermalms kontrakt

- F:1 Oscars församling.
- F:2 Engelbrekts församling.
- F:3 Hedvig Eleonoras församling.

- F:4 E-postsvar från medarbetare bland barn, familj, unga och studenter.
- F 4:1 Oscars församling, Anja Beradari, förskolechef.
- F 4:2 Oscars församling, Hans-Christian Nyström, komminister, enhetschef diakoni.
- F 4:3 Oscars församling, Isabella Engström, församlingspedagog.
- F 4:4 Engelbrekts församling, Anna Eberhardson, komminister.
- F 4:5 Engelbrekts församling, Universitetskyrkan, Helena Hagert, komminister.
- F 4:6 Hedvig Eleonora församling, Jenny Lingesjö, komminister.
- F 4:7 Hedvig Eleonora församling, Marcus Landegren-Thurfjell, komminister.
- F:5 Sammanfattning av intryck från intervjuer med församlingarnas medarbetare inom barn -och familjearbete, ungdomsverksamhet och universitetskyrka.

G Stiftelsemedel

- G:1 Oscars församling.
- G:2 Engelbrekts församling.
- G:3 Hedvig Eleonora församling.

H Övriga trossamfunds diakonala arbete

- H:1 E-postsvar, Trefaldighetskyrkan, Majorsgatan.

I Slutsatser och sammanfattning

- I:1 Att förstå och identifiera nöden - samhällets roll, kyrkans roll
- I:2 Diakonala utmaningar på Östermalm.
- I:3 Diakonala utmaningar i Oscars församling.
- I:4 Diakonala utmaningar i Engelbrekts församling.
- I:5 Diakonala utmaning i Hedvig Eleonora församling.

J Förslag

- J:1 Förslag till samverkansområden i Östermalms kontrakt.
- J:2 Förslag till samverkansmodeller stiftelsehantering, Östermalms kontrakt.

K Förslag på prioriterade samverkansområden inom Östermalms kontrakt

L Bilagor

Kartor

1 Östermalms stadsdelsområde, Östermalms kontrakt.

2 Oscars församling.

3 Engelbrekts församling.

4 Hedvig Eleonora församling.

5 Sammanställning fondhantering

6 Resursbank

7 Översikt statistik, Oscars församling.

8 Översikt statistik, Engelbrekts församling.

9 Översikt statistik, Hedvig Eleonora församling.

10 Arbetsgång

Syfte och bakgrund

Östermalms kontraktsråd, som består av kyrkoherdarna och presidierna i de tre församlingarna på Östermalm, Oscar, Engelbrekt och Hedvig Eleonora församling beslutade våren 2014 att genomföra en diakonal inventering för hela kontraktet under höstterminen 2014 - januari 2015.

Syftet är att genomföra en omvärldsbeskrivning, beskriva det pågående diakonala arbetet, belysa diakonala utmaningar samt att föreslå områden inom vilka det kan vara möjligt att samverka inom kontraktet.

Varje församling drar sina egna slutsatser och gör sin egen diakonala reflektion och handlingsplan utifrån materialet, övriga erfarenheter och omständigheter. Omvärldsbeskrivningen kan även användas som grund i arbetet kring församlingsinstruktioner.

Den teologiska tanken är mycket kortfattad eftersom detta berör ett helt kontrakt, och varje församling ska tolka och uttrycka detta själva, bland annat via sina församlingsinstruktioner.

Uppdraget

Direktiv för diakonal inventering hösten 2014 i Östermalms kontrakt.

- **Undersöka, kartlägga och beskriva hur det befintliga diakonala arbetet ser ut i respektive församling.** Vid denna beskrivning ska bland annat följande aspekter och frågeställningar särskilt beaktas: Hur och på vilket sätt församlingens ekonomiska och personella resurser tas i anspråk och vilka målgrupper som är berörda och involverade? Finns det externa samarbetspartners och extern finansiering? Hur ser församlingens hantering av egna och anknutna stiftelser och fonder ut samt omfattningen och spridning av stiftelsemedel. Denna del av inventeringen ska ske i nära samverkan med kontraktets diakoner.
- **Undersöka, kartlägga och beskriva stadsdelen Östermalms socioekonomiska och psykosociala situation.** Vid denna beskrivning ska bland annat följande aspekter frågeställningar särskilt beaktas: Vilka är de behov och problemområden som inte eller i tillräckligt hög grad under rådande omständigheter möts eller omhändertas av sociala myndigheter eller andra aktörer i det civila samhället och där ett diakonalt engagemang från församlingarnas sida kan vara relevant och motiverat? Barn och ungdomars utsatthet samt ensamstående föräldrars situation ska särskilt beaktas.
- Presentera en analys som bygger på de ovan nämnda beskrivningarna av den interna respektive externa situationen och som kan vara vägledande för respektive församlings diakonala förändrings- och utvecklingsarbete. Vid sidan om detta föreslå möjliga samverkansmodeller mellan de tre församlingarna i kontraktet med avseende på det framtida diakonala arbetet med tillhörande stiftelseförvaltning. En avrapportering ska ske den 4/11 2014 kl 12.15 för församlingarnas kyrkoherdar och inventeringen ska vara färdigställd under februari månad 2015 och presenteras samt överlämnas till Östermalms kontraktsråd mars 2015.

Enligt uppdrag

Stockholm den 11 juni 2014

Sven Milltoft

Metod

Omvärldsbeskrivningen har arbetats fram genom statistiska underlag där en del i uppdraget har varit att ta fram beskrivningar inte enbart allmänt för Östermalms kontrakt, utan även för varje församling och dess stadsdelar. Övrig information har inhämtats via intervjuer med myndigheter, föreningar, stiftelser, församlingar, seminarier/dialogträffar, rapporter samt debatter och artiklar i dagspressen.

Samma frågor har ställts till alla oavsett var man verkar i samhället, oavsett nivå i organisationen. De frågor som valts har sin bakgrund i en annan diakonal inventering, den som nyligen utförts på Västermalm. Vissa av myndigheterna ansvarar övergripande för både Västermalm och Östermalm, exempelvis psykiatri och ungdomsmottagning. Det kan också vara intressant att kunna jämföra två olika innerstadsområden genom att använda samma frågor.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt/ert perspektiv?
2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?
3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt/ert perspektiv?
4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?
5. Finns det behov som inte bemöts?
6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?
7. Vilka samverkar ni med idag?

Alla tillfrågade har erbjudits att ses och samtala, andra har valt att svara via e-post av tidsskäl. De som svarat har svarat utifrån sitt område, sitt sammanhang. De som intervjuats har alla fått tillbaka utskriften via e-post för att tillföra ändringar tills de godkänt sitt eget bidrag. E-postsvaren har skrivits in i rapporten som den deltagandes bidrag. De som svarat via e-post har lämnat sitt bidrag utan övrig kontakt eftersom de själva formulerat sitt svar. Det är fler som tillfrågats än som bidragit med svar. Det har i viss mån varit svårt att få kontakt med samhällsservice som barnavårdscentraler, mödravårdscentraler, sjukvård och fler skolor i stadsdelsområdet.

Kontakten och dialogen med diakonkollegor och stiftelsehandläggare har varit viktig för att förstå likheter och skillnader i det diakonala arbetet och hur arbetet kring stiftelsemedlen utförs.

I analysen har statistik och intervjuer vävts samman för att teckna en bild av både utsatthet och resurser som finns i närområdet.

Källor:

Statistik Stockholm www.statistikomstockholm.se

Stockholmsenkäten, 2014

Brukarrapporter, stockholm.se/brukarundersokningar

www.stockholm.se Socialstyrelsen, "Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?" 2014

Rädda Barnens Årsrapport 2014: Barnfattigdom i Sverige www.raddabarnen.se

Handbok för barnkonsekvensanalyser i Svenska kyrkan. www.svenskakyrkan.se

Församlingsrapporter www.svenskakyrkan.se

Ungdomsstyrelsens (rapport 2013:3) attityd och värderingsstudie "Unga med attityd".

www.ungdomsstyrelsen.se

Utanför nästan allt - en vägledning till stärkt socialt stöd för barn utan papper. www.raddabarnen.se/barn-utan-papper

Brisrapporten 2014, www.bris.se

A

Att undersöka och beskriva stadsdelområdet Östermalms socioekonomiska och psykosociala situation

A:1

Östermalm, ett expansivt stadsdelområde med stadsdelar med olika karaktär och förväntad utveckling.

Boende/nattbefolkning 69 053, per 31 december 2013. Dagbefolkning/pendlare 85 659 (2012)

Östermalm är ett av Stockholms mest välmående stadsdelområden, med stor andel välutbildade, högavlönade invånare. Dagtid mer än fördubblas det antal människor (dagbefolkningen) som vistas i området genom pendlare som har sin försörjning på Östermalm, och då är inte turister och andra tillfälliga besökare inräknade. Medelåldern är 41 år och de flesta boende (63,9%) är i åldern 20-64 år och är aktiva i studier och arbetsliv.

Det finns 6,3% **barn i åldrarna 0-5 år**. Barn i åldrarna **6-15 år** (6,9%) är fler än de äldre ungdomarna **16-19 år** (2,8%).

Kategorin **6-15 åringar** kommer enligt prognos för 2023 öka i samtliga stadsdelar i olika hög grad, utom i stadsdelen Oscar k:a. Största ökningen sker i stadsdelen Universitetet, där förväntas också de högsta födelsetalet på Östermalm.

Åldersgruppen **16-19 år** är störst i stadsdelarna Oscar k:a, Engelbrekt k:a och Hedvig Eleonora, alltså i de mest centrala delarna av Östermalm. Prognoser beräknar att åldersgruppen kommer att öka stort i stadsdelen Universitetet, men även på Gärdet, Djurgården och Hjorthagen-Värtahamnen förväntas den unga befolkningen att öka fram till 2023.

Den största andelen av Östermalms **20-24 åringar** (40%) lever inte helt oväntat i stadsdelarna Universitetet och Tekniska Högskolan.

Hjorthagen-Värtahamnen har den största andelen (64,5%) av befolkningen i åldern **25-64 år**, därefter Universitetet, Tekniska Högskolan och Gärdet. Engelbrekts församling har alltså den största andelen i åldersgruppen 25-64 år (58,7%). Det blir 69% av befolkningen om man slår samman åldersgrupperna 20-64 år. Prognoserna för åldrarna 20-24 år och 25-64 år visar ingen påtaglig förändring fram till 2023. Andel 20-24 åringar i Hjorthagen-Värtahamnen, Tekniska Högskolan och Universitetet kommer att minska en aning. Likaså blir gruppen 25-64 åringar något färre än tidigare, (förutom i stadsdelen Tekniska högskolan och Universitetet), men det är fortfarande den största gruppen i samtliga stadsdelar.

Pensionärer 65+ och äldre åldringar 80+ utgör tillsammans 20,1% av befolkningen på Östermalm per 31 december 2013. Den största andelen äldre 65-90+ finns på Djurgården och utgör 27,5%, av befolkningen, vid Oscar k:a 24,6% , i Hedvig Eleonora 21,2% samt Engelbrekt k:a 20,4%.

Prognosen för 2023 är att andelen äldre kommer att öka i alla stadsdelar utom på Gärdet, Hjorthagen-Värtahamnen och Universitetet. Kategorin 65-79 åringar förväntas minska på Djurgården, och de som är 80+ att öka. Idag lever de flesta av Östermalms allra äldsta, de som är **90+**, på Gärdet.

Prognosen för de som är 90+ är att de minskar i samtliga stadsdelar fram till 2023. Hedvig Eleonora församling kommer att ha den största andelen äldre (23,6%), 2023.

Hög levnadsstandard och hälsa

Rent statistiskt är det högre levnadsstandard, lägre arbetslöshet, lägre ohälsotal, färre sjukskrivningsdagar och antal personer som behöver sjukersättning på Östermalm än i övriga Stockholm. Östermalm har också färre personer med psykisk ohälsa än övriga innerstaden. Även dödligheten är lägre än i övriga stadsdelsområden i staden. De yngre på Östermalm har ungefär samma antal dagar med sjukersättning som övriga stockholmare i samma ålder. De äldre på Östermalm har betydligt färre dagar med sjukersättning jämfört med övriga Stockholms invånare. Det är få arbetssökande, men den största andelen av dem bor i Oscars församling, framför allt på Gärdet där boende ur alla åldersgrupper söker arbete.

Försörjningsstöd

Mindre än 1% av de boende i åldrarna 0-17 år beviljas försörjningsstöd, jämfört med 5 % i övriga staden. Men de som behöver försörjningsstöd är framför allt Östermalms barnfamiljer och medelålders, samt de som är nära pensionen. Pensionärer behöver i lägre grad försörjningsstöd, det gäller även övriga stadens pensionärer.

Statistik för november 2014 visar att av de få personer som fick ekonomiskt bistånd i stadsdelsområdet Östermalm var 70 personer arbetslösa, 27 sjukskrivna av läkare, 6 personer hade sjuk- eller aktivitetsersättning, 54 personer behövde stöd för att de hade arbetshinder av sociala eller medicinska skäl. Sex personer behövde stöd för vård av barn varav fyra på grund av otillräcklig föräldrapenning. Tre personer arbetade deltid ofrivilligt, en person som arbetade heltid hade otillräcklig inkomst. Två personer hade ett tillfälligt behov av försörjningsstöd trots heltidsarbete. Två personer hade ingen eller låg ålderspension. 180 familjer hade försörjningsstöd, det är jämförbart med övriga innerstaden.

Ekonomi

Medelinkomsten på Östermalm är enligt artikel (DN 2013-08-21) 376 000 kr. (2012: 387 000 kr, enligt Statistik Stockholm). Östermalm har innerstadens stadsdelsområdes näst högsta inkomster, näst efter Norrmalm. ”Männen har högre sammanräknad förvärvsinkomst än kvinnorna i samtliga stadsdelsområden. Störst skillnad uppvisar Östermalms stadsdelsområde 2012”, enligt Statistik om Stockholm ”där männen hade en sammanräknad förvärvsinkomst som var drygt 57,1 % högre än kvinnornas”.

De flesta som har en inkomstklass på mer än 500 tkr lever i Lärkstaden-Stureplan (Engelbrekt k:a), stadsdelen Oscar k:a och i Hedvig Eleonora.

Den största andelen med lägst inkomst i stadsdelsområdet är personer som fortfarande är skrivna i men inte lever på Östermalm. Alla församlingarna har denna statistiska rest, där Oscars församling har den största andelen både i lägsta och högsta inkomstklasserna. I Hedvig Eleonora rör det sig framför allt om personer med låga eller medelinkomster.

De lägsta inkomstklasserna i andel i procent återfinns i stadsdelarna Universitetet och Tekniska Högskolan, det gör att de största inkomstskillnaderna finns inom Engelbrekts församling. Men samtidigt så återfinns personer inom inkomstklasserna 0 tkr och över 500 tkr i samtliga stadsdelar på Östermalm.

Yngre familjer har lägre disponibel inkomst än de äldre familjerna som därmed har råd att konsumera mer. Bland pensionärerna är det framför allt männen som behåller en hög levnadsstandard.

Kvinnorna

Kvinnorna på Östermalm har tidigare varit stadens äldsta förstföderskor, men det är de inte längre. Idag är medelåldern 31,9 år, den yngsta i innerstaden. Den yngsta snittåldern för förstföderskor i Stockholm är 27,3 år och de lever i ytterstaden.

Kvinnorna på Östermalm har i genomsnitt samma pension som övriga kvinnliga stockholmare och betydligt lägre än männen. Ensamstående kvinnor har sämre ekonomi än ensamstående män. Kvinnor har överlag högre ohälsotal, betydligt fler dagar med sjukpenning, unga kvinnor har lägre arbetslöshet än medelålders kvinnor, fler medelålders kvinnor än män på Östermalm är arbetsökande. De åldrande kvinnorna behöver mer vård än män i samma ålder.

De äldre

De flesta äldre på Östermalm lever länge och lever i sitt hem. De som är friska är aktiva högt upp i åldrarna i det breda utbud av aktiviteter som erbjuds. Det vanligaste stödet är trygghetslarm och hemtjänst. Det finns några vård- och omsorgsboenden inom stadsdelsområdet, men många äldre befinner sig på boenden i andra delar av staden, exempelvis på Kungsholmen eller Södermalm.

Arbetsliv

De flesta som bor inom stadsdelen arbetar inom företagstjänster, information/kommunikation och handel. Dagbefolkningen, var (31 december 2012) 85 659 personer, de arbetar också främst inom samma områden som nattbefolkningen, men undervisning tillkommer.

Boende

67 % bor i bostadsrätt, många lever i ensamhushåll i dyra små bostadsrätter. Drygt 30 % bor i en etta med eller utan kök, det är fler än i övriga Stockholm. Men det finns även stora paradvåningar, fler än i övriga Stockholm. Hyresrätterna är få och dyrare än i övriga staden. Priserna på bostadsrätterna på Östermalm har nästan dubblats på de senaste nio åren enligt Svensk Mäklarstatistik. Stadsdelsområdets boende har tillgång till stora grönområden framförallt på Djurgården, Gärdet, samt Universitetsområdet. Det centrala läget ger invånarna möjlighet att på ett enkelt sätt ta del av stadens stora kulturutbud. Det finns inga småhus i Hedvig Eleonora församling. Inom Oscars församling finns flest industrierheter, vårdenheter, skolor och offentliga byggnader på Östermalm.

Inflyttning, utflyttning, EU-migranter

Rörligheten på Östermalm är relativt lokal, inflyttning sker främst från övriga länet. De flesta boende migranter är nordiska/EU-medborgare, asiater eller från Nord-och Mellanamerika. 17 % har utrikes födda föräldrar, det är något större andel än övriga innerstaden, men mindre än genomsnittet i staden som är 23 %. Antalet utrikes födda som bor i stadsdelsområdet är 14 184 personer, varav 3688 bor på Gärdet, 2569 i stadsdelen Oscar k:a samt därefter, 2165 personer i Universitetet. Det är även en stort antal fattiga EU-migranter, de flesta bor utanför staden som rör sig i området under dagtid, letar pantflaskor och tigger. Under den varmare delen av året är det vanligare att se migranter och hemlösa övernatta i stadsdelsområdet.

Nya bostadsområden

Östermalm är ett av fyra stadsdelsområden där det byggs mest de kommande åren. Den största befolkningsökningen beräknas ske i Hjorthagen-Värtahamnen, Norra Djurgårdsstaden, Gärdet och Universitetsområdet, och detta berör då både Engelbrekts och Oscars församlingar. Men i dagsläget vet man inte säkert vilka som flyttar in. Man har tidigare gjort bedömningar i andra stadsdelsområden att det är de medelålders/äldre som säljer sina villor och flyttar in mot staden, men i stället har

det varit yngre, penningstarka småbarnsfamiljer som flyttat in i tidigare nybyggnationer, exempelvis på Kungsholmen och i Hammarby Sjöstad. Barnfamiljer är inräknade i prognosen för Östermalm.

A:2

Oscars församling, den största församlingen som växer och både föryngras och föråldras.

Oscars församling, 38 002 boende /25 000 medlemmar, 33 633 (2012) dagbefolkning.

Församlingen består av stadsdelarna Oscar k:a, Djurgården och Gärdet.

Beräknad befolkningsökning till 2023, ca 3000 personer. De åldersgrupper som beräknas öka mest är 6-19 åringarna (från 9,7 % till 11,2 %) samt 80-89 åringarna (från 4,8 % till 5,5 %) av befolkningen.

I Oscars församling bor de flesta småbarnen 6,4 % av befolkningen, (0-5 år) vid Oscars kyrka och på Gärdet. Det finns färre småbarn på Djurgården. Prognosen för 2023 visar att 1-5 åringar kommer att minska något, både i Oscar k:a och på Gärdet. Djurgårdens 1-5 åringar kommer att bli något fler.

Oscars församling har lika stor andel 6-15 åringar som Hedvig Eleonora församling, 7,1 %. Det bor 10,1 % barn i åldrarna 6-15 år på Djurgården bland de fåtaliga boende. Om man lägger samman åldrarna 0-19 år så har Djurgården procentuellt sett den största andelen på Östermalm. Oscar k:a har 8,5 % i samma åldersgrupp. Gärdet har färre barn i de åldrarna, 5,9 %, lägre än snittet för Östermalm.

Prognosen för 2023 visar ett ökat antal 6-15 åringar på Gärdet och Djurgården, men inte i stadsdelen Oscar k:a. Åldersgruppen 16-19 år bor framför allt på Djurgården och vid Oscar k:a, färre bor på Gärdet. Gärdet har däremot Oscars församlings största andel av 20-24 åringar, likaväl som gruppen 25-64 åringar.

Djurgården har församlingens största grupp av pensionärer i åldern 65-79 år, 20,7 %, Oscar k:a har 18,1%, Gärdet 14,1%. **Oscars församling har Östermalms största andel äldre befolkning, det gäller i alla åldrar 65-79, 80-89 och 90+, 22,6%.** Andelen äldre kommer att vara oförändrad 2023, men prognosen är att Djurgårdens äldre i 65-79 år åldern minskar från 20,7 % till 16,7 % till 2023 medan de som är 80-89 år ökar. På Gärdet är andelen oförändrad, samt en liten ökning i Oscar k:a. I dagsläget finner man **flest 90+ boende på Gärdet.** De utgör 2,1 % av befolkningen. Stadsdelen **Gärdet har också det största antalet utrikes födda bland stadsdelarna på Östermalm, 3 688 personer.** Där har de flesta sitt ursprung Asien. Om man ser till hela Oscars församling är de flest utrikes födda från EU utom Norden.

Boende inom Oscars församling har överlag en hög utbildningsnivå, och av de som har högst inkomster bor de flesta i stadsdelen Oscar k:a. Boende på Djurgården och Gärdet har flest invånare med lägre inkomster, men det finns även invånare på Djurgården och Gärdet som ligger bland de högsta inkomstklasserna.

Antalet öppet arbetssökande är 437 personer, oktober 2014. Det är **stadsdelen Gärdet som har det största antalet arbetssökande på Östermalm,** sökande finns i alla åldrar 18-64 år, flest i åldersgruppen 24-64 år. Djurgården har ingen sökande enligt det statistiska underlaget.

Den vanligaste sysselsättningen för de boende inom församlingen är företagstjänster (43 %) därefter omsorg, utbildning (30,9 %) och i tredje hand handel, transport och restaurang (17,9 %). Drygt 47 % inom stadsdelen Oscar k:a arbetar med företagstjänster, den ovanligaste branschen är tillverkning, utvinning, energi och bygg, 5,8 %, samma mönster ses även på Gärdet och Djurgården.

Många stora arbetsplatser och institutioner finns inom församlingen, exempelvis Sveriges Radio, Sveriges Television, TV4, Musikhögskolan, Stockholms dramatiska högskola, Filminstitutet, SIDA, Försvarsmaktens högkvarter samt Frihamnen. Manillaskolans verksamhet har flyttats till Kungsholmen, och en ny privat skolverksamhet Campus Manilla har startat under ht 2013. Ett flertal ambassader finns i området Diplomatstaden. Stadsdelsförvaltningen för Östermalm har sina lokaler inom församlingen, ca 900 personer är anställda där. Djurgården har ett flera välbesökta museer, Gröna Lund, Skansen, Junibacken och Kaknästornet som lockar mängder av turister.

Inom Oscars församling fanns (per 31 dec 2012) 33 633 personer som pendlade till området för att arbeta, den så kallade dagbefolkningen. Den största andelen till Gärdet (17 166 personer), där den vanligaste sysselsättningen för mer än 8000 personer är inom vård, utbildning och omsorg. Det är även den vanligaste sysselsättningen på Djurgården (55,5 %), men där arbetar även många (33,7 %) av dagbefolkningen inom handel, transport, hotell och restaurang. Till stadsdelen Oscar k:a pendlar drygt 7000 personer för att arbeta inom företagstjänster. Inom hela Oscars församling är det lika vanligt att pendlaren arbetar inom vård och omsorg som inom företagstjänster.

Oscars församling har högst ohälsotal på Östermalm. Gärdet har högst ohälsotal inom Oscars församling. Djurgården har lägst. Ohälsotalet beräknas som antalet dagar ersatta av försäkringskassan per person i befolkningen 16-64 år. Gärdet har även det högsta ohälsotalet i andel procent i förhållande till övriga stadsdelar i Oscars församling. Ett undantag är de högre ohälsotalen i andel procent bland Djurgårdens medelålders befolkning. Kvinnorna i Oscar k:a har i hög grad ett högt antal sjukpenningdagar oavsett ålder jämfört med männen såväl med övriga boende inom församlingen.

A:3

Engelbrekts församling, den församling som har den största förväntade tillväxten där de yngre blir allt fler.

23 048 boende/13 000 medlemmar, ca 36 582 (2012) dagbefolkning

Församlingen består av stadsdelarna Engelbrekt k:a, Hjorthagen-Värtahamnen, Universitetet och Tekniska Högskolan.

Beräknad befolkningsökning till 2023, drygt 10 000 personer.

Den åldersgrupp som beräknas att öka mest är barnen, 0-15 år, från 13,1 % till 15,4 % av befolkningen.

Det finns procentuellt sett flest barn i åldrarna 0-5 år inom Engelbrekts församling, 6,6 %.

Barntätaste stadsdelarna är Hjorthagen-Värtahamnen och stadsdelen Engelbrekt k:a. Prognosen för 2023 visar att antalet små barn kommer att öka mest inom stadsdelarna Hjorthagen-Värtahamnen, Universitetet och Tekniska Högskolan, det vill säga i de områden som bebyggs. Idag är det områden med låga födelsetal och färre småbarn än övriga stadsdelar. Under 2013 föddes det flest barn på Östermalm i stadsdelen Hjorthagen-Värtahamnen. **2023 förväntas högst födelsetal på hela Östermalm vid Universitetet.**

Engelbrekts församling har procentuellt sett (6,5 %) den **lägsta andelen barn-och ungdomar i åldrarna 6-15 år, jämfört med de övriga Östermalmsförsamlingarna.** Flest i åldrarna 6-15 år bor i stadsdelarna Engelbrekt 7,8 % och Tekniska Högskolan 6,7 %. 5,2 % bor i Hjorthagen-Värtahamnen och lägsta andelen på hela Östermalm, 3,4 %, i stadsdelen Universitetet. Prognos för 2023 pekar på en ökning i åldersgruppen 6-15 år i alla stadsdelar i församlingen (förutom Tekniska Högskolan), främst i Universitetet och Hjorthagen-Värtahamnen.

40 % av Östermalms unga 20-24 år bor inom församlingen, i stadsdelarna Universitetet och Tekniska Högskolan. Engelbrekts församling har också högsta andelen som är i arbetsför ålder 25-64 år, 58,7 % om man jämför med de övriga Östermalmsförsamlingarna. Engelbrekt har den lägsta andelen äldre på Östermalm, 15 % i åldrarna 65-90+. Enligt prognosen för 2023 så kommer andelen äldre att minska till 14,5 %. Den åldersgrupp som ökar något är 80-90 åringarna.

Engelbrekts församling har den högsta utbildningsnivån på Östermalm, det vill säga det största antalet med eftergymnasial utbildning. De personer som har högst inkomster finner man på Stureplan-Lärkstaden. Lägsta inkomsterna har boende i stadsdelen Universitetet och Tekniska Högskolan. Engelbrekts församlings boende har procentuellt sett de lägsta inkomsterna om man jämför de boende i de tre församlingarna i stadsdelsområdet Östermalm, samtidigt så har man de **största inkomstklyftorna mellan de olika stadsdelarna.** I Hjorthagen-Värtahamnen återfinns den största andelen (58,5 %) av de boende i medel och över medelinkomster, dvs 160-499 tkr. Det är också den stadsdel (förutom Universitetet och Tekniska Högskolan) där det bor det lägsta antalet med de allra högsta inkomsterna, över 500 tkr.

Stockholms Universitet som ligger inom församlingen hade nära 80 000 individer inskrivna under 2013, huvuddelen av verksamheten ligger inom församlingen. KTH hade ca 12 000 studenter inskrivna samma år. Utbildningarna utgör tillsammans med personalen de **största arbetsplatserna i stadsdelsområdet Östermalm.**

Engelbrekts församling har det **högsta antalet utrikes födda invånarna (6467 personer) på Östermalm,** de är boende främst i stadsdelarna Universitetet, Stureplan-Lärkstaden och Tekniska högskolan, majoriteten har sitt ursprung i Asien, EU utom Norden, och i tredje hand de nordiska länderna.

Det är låg arbetslöshet i Engelbrekts församling, 211 personer var arbetssökande i oktober 2014. De flesta arbetssökande lever i Stureplan-Lärkstaden, lägsta antalet i stadsdelen Universitetet. De boende arbetar främst inom företagstjänster, (42,5 % av befolkningen 2012), 31,6 % inom vård, omsorg och utbildning, 17,6% inom handel, transport, hotell och restaurang. 7,1 % arbetar inom tillverkning, utvinning, energi och byggverksamhet. Av de den stora dagbefolkningen, (ca 37 000 personer), arbetar (39 %) nära 16 000 personer inom företagstjänster, men även många drygt, 14 000 inom vård, utbildning och omsorg. Stadsdelarna Tekniska Högskolan och Universitetet har naturligtvis det högsta antalet, 10 587 personer, som arbetar inom utbildning. Företagstjänster är det vanligaste arbetsområdet för Stureplan-Lärkstaden. Hjorthagen-Värtahamnen har den största andelen arbetstillfällen inom tillverkning, utvinning, energi och byggverksamhet på Östermalm, men det dominerande arbetet för både boende och dagbefolkning är företagstjänster.

Stureplan-Lärkstaden har högst ohälsotal, både i de äldsta och de yngsta åldrarna. Lägst ohälsotal har de boende i Tekniska Högskolan och Universitetet. Däremot så har de medelålders kvinnorna höga ohälsotal i andel procent. Hjorthagen-Värtahamnen har högsta ohälsotalet i Engelbrekts församling i procent oavsett åldrar.

A:4

Den minsta församlingen där de unga ökar en aning och de äldre blir allt fler.

Hedvig Eleonora församling, 10 907 boende/7 214 medlemmar, ca 16 500 dagbefolkning.

Hedvig Eleonora församling är den minsta av det tre Östermalmsförsamlingarna, den består av en stadsdel. Här finns de **dyraste bostäderna och få möjligheter att expandera annat än att bygga på höjden**. Detta påverkar naturligtvis prognoser för antal boende inom området. **Beräknad befolkningsökning till 2023, ca 600 personer.**

Antalet barn 0-5 år ligger 2013 under genomsnittet för Östermalm, här finns alltså inte lika många små barn som i övriga stadsdelar, 5,9 %. Alla åldersgrupper från 0-19 år förväntas öka något men det är åldersgruppen 6-15 år som beräknas öka mest fram till 2023, från 7,1 % till 8,2 % av befolkningen. **Vad gäller barn och ungdomar i ålder 16-19 år har Hedvig Eleonora församling störst andel procentuellt sett på hela Östermalm**, även om de är få till antalet i en så liten befolkning, även de beräknas öka en aning till 2023.

De som är i arbetsför ålder (25-64 år) beräknas minska med 3,3 %. Hedvig Eleonora församling har 21,2 % äldre (65-90+) inom församlingen. **Prognoser visar att andelen kommer att öka till 23,6 % till 2023. Hedvig Eleonora församling kommer därmed att ha den största andelen äldre på Östermalm. Den åldersgrupp som ökar är 80-90 åringarna, från 1,6 % till 5,4 % av befolkningen.**

Antalet utrikes födda invånare är det lägsta på Östermalm, 1942 personer, de flesta har sitt ursprung i EU utom Norden, därefter Asien och i tredje hand Norden utom Sverige. Hedvig Eleonora församlings invånare har en hög utbildningsnivå, men det är vanligast på Östermalm att ungdomarna i Hedvig Eleonora väljer att avsluta sin utbildning efter grundskolan, trots detta har stadsdelen en högre utbildningsnivå än övriga Stockholm.

Vad gäller inkomster så är de procentuellt sett höga om man jämför med de boende i Oscars och Engelbrekts församlings högsta inkomster. Ca 26 % av församlingsborna tjänar mer än 500 000 tkr per år, 48 % återfinns i inkomstklasserna 320-500 tkr. De som har lägst inkomst i alla tre församlingarna är de som kallas "församlingsrest". Det är personer som fortfarande är skrivna i församlingen men befinner sig på annan ort. Det kan röra sig om vård- och omsorgsboenden, något som saknas just i Hedvig Eleonora församling. I Hedvig Eleonora är det den kategorin församlingsrest som har lägst medelinkomster.

Det finns få arbetssökande (101 personer) bland de boende per 31 oktober 2014, och det är 25-64 åringarna som söker arbete, ingen i åldrarna 18-24 år.

Av de boende, nattbefolkningen, arbetar 47,8 % inom företagstjänster, det är den högsta andelen om man jämför med övriga stadsdelar på Östermalm. Av dagbefolkningen arbetar 47,3 % inom företagsbranschen, även det den högsta andelen inom församlingen. 26,4 % av de boende och 26,8 % av dagbefolkningen pendlar till arbete inom omsorg, vård och utbildning. Hedvig Eleonoras boende har något högre sysselsättning inom handel, transport, hotell och restaurang (18,4 %) än övriga Östermalms stadsdelar, där även 22,8 % pendlar till arbete inom samma branscher.

De boende i Hedvig Eleonora församling har **lägst ohälsotal på Östermalm**. Kvinnorna har högre ohälsotal än männen.

B

Barn, familjer och unga på Östermalm

Det finns en tendens att unga familjer väljer att bo kvar i innerstaden där man redan investerat i sin lägenhet. De dyra bostäderna på Östermalm gör att familjerna oftast har sitt kapital bundet i boendet och har lägre disponibel inkomst än de äldre invånarna. Antalet familjer på Östermalm där de vuxna är i åldrarna 20-64 år, är 32 319. Antalet spädbarn är 878, 1-5 åringarna: 3 481, 6-15 åringarna: 4782, 16-19 åringarna: 1 904, per 31 december 2013.

Om man ser till hela Östermalm så kommer barnen och ungdomarna att bli allt fler i de stadsdelar som tidigare nämnts. Den ekonomiska tryggheten i de flesta familjerna är god så länge relationerna håller, hälsan är god och arbetstillfällena finns kvar. Stress i arbetslivet, karriärplaner, yttre och inre prestationskrav skaver för många vuxna och det påverkar naturligtvis barnen, och gör det oavsett var man lever.

Barnfattigdom - enligt Rädda Barnens definition ”avses således andel barn i familjer med låg inkomst- standard och/eller försörjningsstöd. Barnfattigdomen beräknas som de barn som levde i familjer med antingen enbart låg inkomststandard, med enbart försörjningsstöd, eller i familjer med både låg inkomststandard och försörjningsstöd. Underlaget för uträkningarna utgörs av offentlig statistik över de två delmått, hämtad från Statistiska Centralbyrån (SCB).”

I Rädda Barnens årsrapport 2014 om barnfattigdom, www.raddabarnen.se framkommer att 2012 är Östermalm det stadsdelsområde i innerstaden som har högst andel barn (8 %) i åldrarna 0-17 år som lever i ekonomiskt utsatta hushåll. Övriga stadsdelar: Västermalm 5,4 %, Norrmalm 7 %, Södermalm 6,1 %. Snittet för hela Stockholm är 13 %. Barnfattigdomen har minskat de senaste åren. Riskfaktorer för barnfattigdom är överlag att växa upp med ensamstående förälder, eller att leva i ett hem med relativt nyanlända utrikes födda föräldrar, på Östermalm gäller det 10,8 % av barnen, även det innerstadens högsta nivå.

Enligt en brukarundersökning som Stockholms stad gjorde 2014, är 90 % av Östermalms föräldrar mycket nöjda med den barnomsorg som erbjuds, vilket naturligtvis är en trygghet för både barn och föräldrar. Källa: stockholm.se/brukarundersokningar

Brukarundersökningen för elever i åk 2 till 8 visar att de yngsta barnen är nöjda med sin skola. Elever i åk 8 önskar att lärarna ska väcka mer intresse i sin undervisning. Det kan också vara brist på arbetsro. Åk 8 uppskattar trygghet och utvecklingssamtalet, men önskar med mer kulturinslag, drama och rytmik.

B:1

Intervju med Christina Witt, chef för Familjeenheten, Östermalms stadsdelsförvaltning, 2014-12-05

Christina Witt är chef på Familjeenheten, en enhet inom socialtjänsten, Östermalms stadsdelsförvaltning. Hon har varit anställd sedan maj månad 2014. Enheten har 23 medarbetare med två chefer. Christina är chef för utredningsgruppen som gäller ärenden för barn och ungdomar i åldrarna 0-20 år. De övriga i Familjeenheten med en annan chef handhar frågor om familjerätt, familjevård och behandling.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

De flesta är ekonomiskt välbärgade, har höga positioner, är akademiker och lever ett välordnat liv. Det är vanligt med psykisk ohälsa, allmänpsykiatriska diagnoser som depression, men även psykosser, eller neuropsykiatriska diagnoser inom autismspektrat och ADHD. Vi träffar oftast dem som inte mår helt bra.

Missbruk, alkohol är vanligt, men även kokain. Missbruket kan pågå en längre tid och döljas och bortförklaras tills det går överstyr och man hamnar på St Görans sjukhus. De som har resurser bru-

kar ibland själva skriva in sig på behandlingshem och ta tag i sin situation. Vad det gäller kokainbruket så är det oftast papporna, där både papporna och mammorna förklarar bruket som ett engångsbruk, men man kan misstänka sällan handlar om en engångsföreteelse. Vi behöver ha kontakt med vuxenenheten för att hjälpa föräldrarna vidare.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Jag har inte arbetat här i fem år, men troligtvis har det sett ut så de senaste åren.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Den psykiska ohälsan som försvårar familjens liv och missbruket som ofta sker i ett slutet rum, dolt så länge det går. Vi behöver samverka mer med missbruksenheten. Vi får in orosanmälningar från både allmänhet och polis. Det kan vara bra att veta att det finns en jourtelefon som man kan ringa för att rådgöra kring en eventuell anmälan om man känner oro för en familjs situation. Vårdnadstvisterna är svåra. Det är viktigt att samverka med familjerätten, att utveckla metoder för att motverka kränkningar och utdragna tvister som drabbar alla i familjen.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Lappis, studentområdet. Det är tufft att studera som förälder inte minst ekonomiskt.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Vi har mycket stöd att erbjuda via familjeenheten, familjebehandling som vi kan anpassa efter olika behov, men det kan vara svårt att nå dem som behöver stöd. Till exempel våldsamma män. Vi får in 1-2 anmälningar per månad. Det är både fysiskt och psykiskt våld. Vi placerar emellanåt kvinnor i skyddat boende eftersom de lever i hotfulla förhållanden.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Trots att Östermalm är socioekonomiskt starkt så tror jag att vi kommer se att den psykiska ohälsan ökar liksom missbruksproblematiken.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Med skolan, polisen, barn- och ungdomspsykiatri, förskolan. Vi har möjligheter att ge familjer stöd genom olika gruppverksamheter, Komet (föräldrautbildning) och Barn i skilda världar (en gruppverksamhet för barn i åldrarna 6-12 år som har separerade föräldrar). De kan man delta i utan att ha ett biståndsbeslut. Vi kan också skraddarsy för den som själv ansöker om stöd exempelvis kring sitt missbruk eller för sina neuropsykiatriska hinder, vi kan ge stöd i vardagsstrukturer som hjälper familjen.

B:2

Intervju med Lisbeth Lindman, samordnare, Barn och Ungdomsavdelningen, Östermalms stadsdelsförvaltning, 2014-12-08

Intervju med Lisbeth Lindman, samordnare, Barn-och Ungdomsavdelningen, Östermalms stadsdelsförvaltning.

Lisbeth är samordnare för barn i behov av särskilt stöd. Hon handleder personal på förskolor, administrerar och följer upp verksamhetsstöd samt är samordnare och kontaktperson för ABC-föräldraträffar. Stockholms stad bjuder in den som har barn i åldern 3-12 år att delta. Många föräldrar köar för att delta i programmet. Syftet med ABC-föräldraträffar är att ge verktyg för att stärka relationen

med barnet. Alla anhöriga till ett barn är välkomna, men man måste anmäla sig personligen. Programmet har utvecklats på uppdrag av regeringen och Statens folkhälsoinstitut och syftar till att stärka relationen mellan barn och föräldrar. Innehållet utgår från forskning kring föräldraskap och barns utveckling, samt FN's barnkonvention. Metoden är fyra träffar à 2,5 h med ca 10-14 deltagare under kvällstid i närområdet. Mellan träffarna praktiserar man nya insikter i hemmet. De teman man arbetar med är: Visa kärlek, vara med, visa vägen, välja strider. Det är viktigt att delta i samtliga träffar för att få med olika aspekter med föräldraskapet. Det finns även tid för en återträff. Varje grupp har en utbildad kursledare som leder samtalet.

Under 2012-2013 kommer en randomiserad kontrollerad studie för att ta reda på eventuella effekter av gruppträffarna. Utvärderingar tillsammans med föräldrarna tyder på att det är positivt att träffas och ta del av varandras erfarenheter och forskning kring barns behov och föräldraskap.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Svår fråga, jag träffar mest småbarnsfamiljer. De är väldigt stressade. Många har svårt att prioritera barnen. Det är tufft på arbetsmarknaden, att ta ledigt för vård av barn eller vara föräldraledig är stressande för den som upplever sig som outhärlig på sitt arbete. Många har höga positioner, eller är egna företagare. Det är svårt med tiden, den räcker inte till. Man vill så väl, men känner sig ändå inte tillräckligt bra som förälder. Man vill stödja föräldrarna att stanna upp, försöka hitta rätt i prioriteringarna, ta tid för att bara leka tillsammans en stund, vara närvarande med sitt barn.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren? Jag har bara arbetat här i 2,5 år, men det torde inte ha förändrats så mycket de senaste åren.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

En utmaning är att se sina barn, här och nu. Man kan se en förändring efter våra föräldragrupper, att man vågar finnas nära, låta barnen styra leken, lägga mobilen åt sidan - man får så mycket mer tillbaka då. Allt det övriga, läsläsning, kvällsprocedurer går så mycket lättare om man väljer att prioritera en stund av närvaro tillsammans med sitt barn.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

De flesta på Östermalm har det ekonomiskt sett bra. Det handlar fortfarande om att det som saknas som resurs är tiden. Ensamstående föräldrar har det kämpigare, och det är ju lättare att få dela föräldraskapet till vardags tillsammans med någon. Förskolan kan vara ett stöd, för den som inte har så stort nätverk. En grupp som behöver stöd är ensamstående personer med obekvämt arbetstid utan nätverk, att få hjälp med barnomsorg på annan tid än då förskolorna är öppna (tankar och planer på ev förskola med flexibla öppettider finns, men kräver ett visst underlag).

5. Finns det behov som inte bemöts?

Barnens perspektiv, att de behöver bli sedda som de är. När vi som vuxna inte är så närvarande i mötet så får barnen slita för att få den uppmärksamhet de behöver, de kan vi bli väldigt enträgna. Det behövs fler föräldragrupper som kan hjälpa föräldrarna att se detta och att reflektera över hur man väljer att göra i sitt eget hem. Det finns egentligen inga "omöjliga" barn eller ungdomar – bara vuxna som har fel metoder och för lite tid att bemöta dessa.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Jag tror att föräldrarna kommer att ha ett ökat behov av att träffa andra föräldrar i organiserade former. Det kommer att finnas fler barn i "behov av särskilt stöd" som vi behöver hjälpas åt att se och bemöta med rätt förhållningssätt i förskolor, skolor och i övriga samhället.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Inom ABC samverkar vi idag med de som är utbildade till ABC-gruppledare och håller i ABC-träffarna, det är personal från förskolor och skolor, fältassistenter, och personal från socialtjänsten. Samverkan sker också med socialförvaltningens avdelning Framtid Stockholm/ PLUS som anordnar bl a utbildningar för instruktörer, gruppledare, booster och handledning för gruppledare och instruktörer, träffar kontaktpersoner för de olika stadsdelsförvaltningarna för att informera om vad som är på gång mm. Plusportalen är ett administrationsverktyg för anmälningar, föräldraträffar mm.

B:3

Intervju med enhetschef Sigrid Ridderstolpe, Barn- och ungdomspsykiatri, BUP (Nordväst) 2013-11-13 Diakon Annika Melin Mori har intervjuat.

Intervjusvaren är hämtade från Västermalms församlings diakonala inventering ht 2013. Sigrid Ridderstolpe hänvisade till den eftersom hon inte ansåg sig hinna med ytterligare en intervju och att det inte finns någon specifik skillnad mellan Kungsholmen och Östermalm som är ett gemensamt upptagningsområde. Intervjun används med tillstånd av kollegorna i Västermalm.

Barn-och ungdomspsykiatri Nordväst (huvudsakligt upptagningsområde Västermalm, Norrmalm och Östermalm) möter barn och ungdomar upp till 18 år med psykisk ohälsa. Förutsättningen för kontakt/behandling är att det finns en diagnos, i övrigt hänvisas till andra instanser. 20 % av upptagningen kommer från utom området. Vårdgarantin försäkrar kontakt inom 30 dagar.

1. Hur mår människorna som bor på Kungsholmen/Östermalm utifrån ditt/ert perspektiv?

Välbärgade människor mår inte alltid bra. Vi har många konsultationer gällande små barn kring bland annat anknytning från MVC och BVC som haft kontakt med sköra mammor.

2. Har ni sett någon förändring de senaste fem åren?

Vi har sett en ökning av ärenden, vilket följer befolkningsutvecklingen. Självskadebeteenden hos tonåringar är utbredd och vi har en ökning av nyblivna och blivande föräldrar.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Det är en utmaning att klara det ökade betinget av utredningar. Enligt politikerna finns ett "uppdämt behov" av psykiatrisk hjälp - men var ska människor få hjälp om det inte kvalar in för att få hjälp från BUP? Skolor behöver anpassas och föräldrar behöver kunna hantera att barnen mår dåligt. Vi får också ett utökat upptagningsområde när Norra Djurgårdsstaden växer fram.

4. Finns det några bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Tonåringarna är en sådan grupp med särskilda behov där resurserna inte räcker till. Vi har fler akuta ärenden som till exempelvis suicidförsök, suicidtankar, självskadebeteende. Resurserna är även otillräckliga vad gäller utredningar för barn i mellanåldrarna, alltså 7-13 år.

5. Finns det behov som inte möts?

Det finns behov som inte ingår i uppdraget, det vill säga ärenden där ingen diagnos finns men barnet eller ungdomen ändå har behov av stöd. I dagsläget säger man nej till dessa, som inte behöver

specialistvård. Kuratorsfunktionen är också något som saknas. Föräldrar och ungdomar ringer och vill ”komma och prata”. Vårdnadstvister där barnen måste få prata med någon är också exempel på behov. I relationer mellan vuxna som inte drar jämt ser vi också behov av att barnet bör ha prioritet.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntar ni se inom de närmaste åren?
Fler människor kommer att bo i nya, dyra lägenheter. Det kommer att bli mer tätbefolkat, vilket innebär mer barn på en trängre yta. Det torde behövas verksamhet och aktiviteter för barn som lämnas ensamma när föräldrarna jobbar mycket.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Socialtjänst och vårdinsatser, framför allt barnmedicin.

B:4

E-postsvar från Malin Hazelius, skolsköterska, Banerportskolan, 2014-12-08

Jag tycker att våra barn har längre dagar i skolan än förr. Föräldrarna arbetar antagligen längre dagar och de är mer stressade. Barn med särskilda behov har ökat dvs diagnoser som ADHD, ADD, autismspektra osv och det är skolans största utmaning att ge dessa barn en god skolgång.

Jag tror familjer skulle ha stor nytta av föräldrautbildningar som ABC, Komet mm.

Min samverkan är skolledning, skolläkare, BVC, Barnläkarmottagningar ev polis, socialtjänsten och mina kollegor som är skolsköterskor på andra skolor.

B:5

Ungdomars situation på Östermalm, Stockholmsenkäten 2014.

Stockholmsenkäten är en undersökning som Stockholms stad gör vartannat år bland ungdomar i årskurs 9 och andra året på gymnasiet. Eleverna får bland annat svara på frågor om psykisk hälsa, brott, användande av alkohol och känslan av trygghet/otrygghet. I hela staden har 8 675 ungdomar svarat. På Östermalm deltog 165 niondeklassare och 253 gymnasister. Materialet i enkäten används bland annat av preventionsenheterna på stadsdelsförvaltningarna för att arbeta förebyggande kring alkohol, rökning och droganvändande. En viktig period i preventionsarbetet är mellan grundskola och gymnasietid.

Vid en kortfattad sammanfattning av enkäten bland flickor i åk 9 framkommer följande angående typ av brott och utsatthet som är utmärkande för Östermalm: 50 % av flickorna på Östermalm tjuvåker på tunnelbanan, fler använder falsk legitimation än andra ungdomar i Stockholm, 35 % stjälar pengar hemma, ett fåtal känner sig i viss mån allvarligt hotade, och drygt 15 % har blivit bestulna. Bland pojkarna i åk 9 så är det 45 % som har tjuvåkt, 30 % som har stulit pengar hemma, drygt 10 % har blivit bestulna, och att färre pojkar än flickor på Östermalm har känt sig allvarligt hotade. Det man kan konstatera är att brottslighet och utsatthet bland unga på Östermalm i högre grad än i övriga stadsdelar handlar om pengar. Den allvarliga brottsligheten är lägre än i övriga Stockholm, pojkar är i högre grad inblandade i den än flickorna. De allra flesta känner sig trygga i skolan och i stadsdelsområdet, trots att mobbning och stölder förekommer.

Angående psykisk hälsa, så tycker 60-70 % av ungdomarna i åk 9 på Östermalm att livet är härligt att leva. Det är fler om man jämför med övriga Stockholm. Pojkarna mår bättre än flickorna. Flickorna är i högre grad stressade, missnöjda med sitt utseende och har sömnsvårigheter och huvudvärk. Pojkarna i gymnasiet på Östermalm mår väldigt bra, det är högsta andelen i Stockholm, livet är toppen. De är dessutom nöjda med sina utseenden, och pojkarna på Östermalm sover bättre än övriga pojkar i staden. Flickorna är mer stressade och närmar sig enligt statistiken den upplevelse som övriga unga flickor i staden har. Flickornas stress ökar med stigande ålder, kraven att lyckas i

skolan ökar på gymnasiet. Östermalms flickor är ambitiösa i skolan och har höga betyg, högre än pojkarna. BUP påpekar att självskadebeteenden är vanliga, även om detta inte framgår av just Stockholmsenkäten. Det existensiella samtalet bör ges utrymme. Det finns färre kuratorer och många unga behöver tala om livet, framtiden, och relationer.

En tendens i undersökningen är att fler unga väljer bort alkohol, färre röker. Många unga vill satsa på sin framtid. Samtidigt finns det unga som dricker, och de festar mycket, just på Östermalm. Fester i hemmen som spårar ur för att många objudna dyker upp är relativt vanligt. Användandet av sociala medier sprider information om var det pågår fester. Föräldravandrare, fältassistenter och polis kan behöva hjälpa den unga värden att bli av gästerna. Det är lätt att få tag på alkohol, det räcker med ett sms, så kallade ”vodkabilar” säljer alkohol till minderåriga.

Sociala medier har stort utrymme, att synas, göra sig hörd och få nya kontakter, veta vad som är på gång. Nätmobbning förekommer. Enligt Skolverket, www.skolverket.se har forskaren Linda Beckman gjort en avhandling där hon studerat nätmobbning. I studien framkommer att det i jämförelse med traditionell mobbning - där pojkar är överrepresenterade - är det flickor som blir utsatta på nätet. ”Flickor och pojkar gör olika saker på nätet. Medan pojkar är mer intresserade av att spela spel och titta på filmklipp så skriver flickor bloggar och är mer benägna att lägga ut bilder på sig själva. Flickor använder sig alltså mer av kommunikation än pojkar och detta gör att de exponeras på en mer öppen arena - därmed ökar risken att bli utsatt för mobbning och kränkningar.” 28 % av flickorna i åk 9 på Östermalm uttrycker i Stockholmsenkäten att de någon gång blivit mobbade. Det framkommer inte i enkäten hur, dvs om det är i skolan, på fritiden eller via sociala medier. Det är vanligare att flickorna blir mobbade än pojkarna. Bris rapport för 2014 berör många frågor som har med barn och ungdomars användande av sociala medier, www.bris.se

Nätvandring, där vuxna i sina yrkesroller, finns som möjliga att nå och ha en dialog med i olika sajter, kan utvecklas. Fryshuset och Skolkyrkan i Göteborg har erfarenheter och kunskaper.

B:6

Intervju med Conny Carlsson, preventionssamordnare/fältassistent Östermalms stadsdelsförvaltning, 2014-11-03

Conny har arbetat som fältassistent sedan 2006 och som preventionssamordnare/fältassistent sedan 2008. Han arbetar även med tobakstillsyn och kontrollerar att 110 butiker inte säljer tobak eller folköl till ungdomar under 18 år. Han och de övriga medarbetarna på Östermalm träffar 1000-tals ungdomar under ett arbetsår. De har valt en arbetsmodell där de arbetar dagtid med förebyggande arbete i de 24 skolorna, (på vissa skolor i högre omfattning) samt ute där ungdomarna är på kvällarna. De har dessutom ett schema som gäller varje helg året om. Man arbetar med bredden, att nå så många som möjligt, fokuserar på det som är bra och bygger vidare på det. Ger uppmärksamhet till den som inte röker eller inte dricker för att förstärka det beteendet, samtidigt som de tar hand om dem som inte mår bra.

1. Hur mår ungdomarna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Generellt sett så mår ungdomarna väldigt bra, de trivs i skolan, är trygga och även om det går snett under en period så går det oftast bra för ungdomarna på sikt. Stockholmsenkäten (350 frågor med 76 % svarande som genomförs vartannat år i åk 9 och år två på gymnasiet) förstärker intrycket. Ökad trygghet oavsett kön bland ungdomar i år 9 och år 2 på gymnasiet. Men fler flickor än pojkar känner sig mobbade i skolan och killarna trivs bättre i skolan än flickorna. Flickorna har mer sömnsvårigheter, huvudvärk och är mer missnöjda med sitt utseende än killarna på Östermalm. Killar i gymnasiet tycker i väldigt hög grad att det är härligt att leva.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

En trend de senaste fem åren är att fler ungdomar väljer att inte dricka alkohol eller att inte röka. Fler killar och tjejer, och fler killar som går på gymnasiet väljer bort alkohol - det är ett mönster över hela landet. Fler flickor än pojkar röker. Cannabisanvändandet har inte ökat trots hög tillgång. Alkohol användandet har inte ökat trots att tillgängligheten är större med möjlighet att köpa in-smugglad sprit och ungdomarna vet var det finns att köpa. Men de som dricker, dricker allt mer. Man kan tydligt se att bra vuxna hjälper - de som är goda förebilder, inte langar till sina ungdomar och som bryr sig om var deras barn håller hus och vilka vänner de har. Bra vuxna minskar ungdomarnas alkoholvanor, rökning och andra risker. Många ungdomar vill inte göra sina föräldrar besvikna, de vill satsa på skolan och sin framtid. Det är intressant att reflektera över varför många ungdomar är självständiga och klara över sina egna val i förhållande till sina kompisar.

I och med det fria skolvalet där många ungdomar väljer skolor på andra håll inom Stockholm får de nya kontakter som kan öppna upp för att testa saker man inte provat förr. De är oftast i övergången mellan högstadiet och gymnasiet som ungdomarna trasslar till det för sig. Rökning är oftast en inkörsport till att röka cannabis eller tyngre droger. Därför är det viktigt att arbeta förebyggande kring rökning.

De yngre ungdomarna hänger oftast inom sin egen stadsdel. De äldre ungdomarna tar sig runt i de delar av staden där deras kompisar finns - Lidingö, Danderyd, Täby etc. Det är naturligt att göra så, samtidigt som den sociala kontroll som finns på Östermalm inte längre finns i den andra stadsdelen. Det kan göra att man provar på saker som man tidigare låtit bli.

De traditionella riskkvällarna för ungdomar har förändrats. Nu kan man festa varje fredag. Valborgsmässoafton, och höstlovet har blivit lugnare, men skolavslutningen finns kvar som en kväll då många ungdomar är i rörelse och vill ha kul, det kan vara en inkörsport till alkohol, rökning och cannabis. Föräldrar till ungdomar i år 9 tenderar att bli mer restriktiva – bjuder och tillåter i mindre utsträckning.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

*Att peppa de ungdomar som gör rätt. Rökning smittar, så hur kan man hjälpa de som inte klarar grupptricket?

*Fler kan behöva hjälp/samtal kring existensiella frågor - ”Vad ska jag göra med mitt liv?”

*Tjejerna har bättre betyg. Det är både bra och en utmaning för killarna att de inte längre är bäst och hur de hanterar det.

*Materiellt sett har det flesta det bra, det gör att utsattheten för brott ökar - det är lite högre risk för ungdomarna här att bli utsatta för rån än i övriga stadsdelar, trots att det ändå ligger lågt. De har saker som är fina att ta, men de allra flesta känner sig trygga, både tjejer och killar.

* När ungdomarna rör sig ute och på lokal så är de synliga, det är svårare att se vad som händer i fester i hemmet. Kontakter över sociala medier kan göra att det dyker upp många oinbjudna på festen, tjejkvällen spårar ur. Varför vill man gå på en fest där man inte ens är bjuden?

*Föräldrarna är viktigast att nå, eftersom det är de som i allra högsta grad är viktigast för ungdomarna. Föräldrarnas värderingar, eget alkoholbruk, etc spelar roll för vilka val ungdomarna gör. Information till föräldrarna är viktigt, att hjälpa dem att inte vara så godtrogna. Men det kan också vara svårt att nå föräldrarna. Föräldravandringen på Östermalm är ett gott exempel på när många föräldrar hjälps åt att vara vuxna bland ungdomarna för att ge dem stöd.

4. Finns det några bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Det finns inte något särskilt område som har problem just nu, vi arbetar i alla områden. Vi är nöjda med våra resurser och har en tydlig ambition hur vi vill jobba. Vi finns på de 24 olika skolorna, inte varje vecka med olika intervaller. Det finns 4,5 tusen ungdomar på Östermalm vi arbetar på deras arena där frivillighet och tillit är grunden.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Vi hinner naturligtvis inte med alla, men vill försöka att nå ännu fler, i skolan och ute på kvällarna. Elevhälsan har dragits ner, det märks. Men polisen och övriga som arbetar bland ungdomarna gör sitt bästa. OP (Oscars församlings ungdomsverksamhet i Olaus Petri) verkar nå de som inte syns ute.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala förändringar förväntas inom de närmaste åren? Vad det gäller droger, alkohol - så är Östermalm den enda stadsdelen där det sällan används tyngre droger. Alkoholen dominerar klart, 99 % av missbruk är alkoholbruk. Vi behöver fortsätta att förebygga alkoholbruk bland ungdomarna och att rökning inte övergår till cannabisbruk. Som alltid gör ju ungdomar som de vuxna gör, därför behövs mer råd och stöd till vuxna så att de kan ge stöd åt sina barn. Och hur kan vi förstärka den positiva trenden att man väljer själv, står emot grupstryck vad det gäller alkohol och rökning?

7. Vilka samverkar ni med i dag?

Så många som det går - med föräldrar, skolor, fritidsledare, socialtjänst, polisen, politiker, ordningsvakter etc. Det finns ett samarbetsorgan kring ungdomar GASKEFF där företrädare från skola, fritid, fältassistenter, socialtjänst, trossamfund etc (ca 25-30 personer) träffas för att samtala om ungdomarnas situation på Östermalm. Det är bra att hålla kontakt med varandra. Som fältassistent har man kontakt med andra fältassistenter inom Stockholm, länet och övriga Sverige.

B:7

Intervju med Föreningen Föräldravandring på Östermalm, Marie Jansson och Ulrica Stålhem, 2015-01-14

Ulrica Stålhem och Marie Jansson driver den ideella Föreningen Föräldravandring på Östermalm. Deras gemensamma engagemang startade 2007 när de själva hade barn i tonåren och såg att våldet bland unga ökade. De ville skapa en förändring med ett ökat engagemang och närvaro av föräldrarna i stadsdelen för att öka tryggheten bland de unga och kontakterna mellan föräldrarna. Ulrica arbetar halvtid för föreningen som varje år söker bidrag för sin verksamhet hos Östermalms stadsdelsnämnd. Även andra organisationer, företag och församlingar sponsrar föreningen på olika sätt.

Större delen av Ulricas arbetstid är förlagd dagtid när deras samarbetspartners som arbetar med barn- och ungdomsfrågor är i tjänst såsom skolpersonal/rektorer, socialtjänst/preventionssamordnare/fältassistenter, polis m fl, GASKEFF-möten (nätverksträffar), Trygghetsvandringar, BRÅ. Ulrica är ansvarig för samordning, marknadsföring, information, struktur och organisation, att genomföra olika aktiviteter och hantera all administration. Tillsammans arbetar de även kvällstid med föräldra-caféer kring olika aktuella teman, går på föräldramöten i åk 6 och 7 och genomför några kvällsvandringar vardera per termin.

Föreningen Föräldravandring på Östermalm har idag ca 530 medlemmar, ca 330 vandrare. Engagemang, samverkan, tålmod, och kontinuitet är några av anledningarna till att föreningen blivit allt större.

Föräldravandringarna pågår alla fredagar under terminerna mellan kl. 21.00 – 01.00, och varje förälder deltar endast en föräldravandring per termin. Ulrica schemalägger föräldrarna i grupper om ca 20 vuxna per fredag. Hon ser till att det är personer som inte känner varandra så väl för att öka kontaktytorna mellan föräldrarna, nya med erfarna vandrare blandas. Inför vandringen får de föräldrar som ska vandra dag och tid via e-post, och påminnelse via sms. Föräldrarna vandrar i grupper om 3 och 3. Vandringen utgår från ungdomsgården i Humlegården. Det finns två krav på en föräldravandrare: var nykter när du ska vandra och att meddela om man inte kan delta. Vandrarna utrustas med kartor och västar. En viktig del i upplevelsen av att vandra är de samtal som uppstår mellan föräldrarna, att de delar erfarenheter som tonårsföräldrar. Avstämningen med fältassistenter under kvällen är mycket central, föräldrarna är fältassistenternas extra ögon och öron på gator och torg. Fältassistenterna brukar vara i tjänst även på lördagskvällar. Mer information om föreningen finns på www.foraldravandring.se

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ert perspektiv?

Relativt bra, det är ett väl fungerande stadsdelsområde. Vi har ett fantastiskt nätverk, korta vägar att nå myndigheter, etc och det kommer människor till godo. Men föräldrarna är pressade och stressade av sin livssituation. Även tonåringarna kan vara stressade av betygshets, av att bli jämförd och bedömd utifrån vilka prylar man har. Det är ett stort gruptryck bland både barn och föräldrar och självkänslan kan vara låg.

2. Har ni sett någon förändring de senaste fem åren?

Många småbarnsföräldrar bryr sig väldigt mycket om vad de tror att andra tänker och tycker om deras föräldraskap. Stressen ökar utifrån debatter och synpunkter på bloggar och i sociala medier, hur man uppfattar att en bra förälder förväntas vara - hur ska man duga och räcka till?

Användande av Ipad, mobiler etc har förändrat hur man umgås, flera i familjen kan vara upptagna med prylarna istället för att prata med varandra. Hur vill vi använda våra prylar?

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Att hjälpa föräldrar förstå sin betydelse även när barnen blir tonåringar att man behöver göra prioriteringar för att fortsätta att hålla en god kontakt med sitt barn hela deras uppväxt. Man behöver tänka över sin livssituation och välja en väg utifrån vilka behov barnen/ungdomarna har och det kan kosta på att hjälpa sitt barn när det har en period som det inte mår bra. Det är svårt, men det kan göra att tonåringen slipper större svårigheter som är tyngre att ta sig igenom om man reagerar och ger stöd i tid. Vi vill stödja föräldrarna, coacha, så att de i sin tur ger sina barn det stöd de behöver, där och då.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Vet inte - men det vi vet att tidigt stöd för de vuxna i sin föräldraroll är av stor vikt. Vi har tidigare arbetat med ABC – Alla barn i centrum som är ett föräldrastödsprogram och det är en värdefull hjälp att dela tankar om föräldraskap för att ge varandra stöd och hjälp.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Det vet vi inte säkert eftersom vi inte nås av information om inte föräldrarna själva tar kontakt med oss. Socialtjänst och skolor har tystnadsplikt.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Att samverka mellan många olika aktörer ökar på Östermalm. Ett ökat föräldrastöd inte bara till småbarnsfamiljer utan upp till barnet är 18 år. Vi har arbetat för och hoppats på att fler stadsdelar ska skapa liknande nattvandningsorganisation som den vi har här. Det är viktigt att kunna samverka mellan stadsdelsområdena, ungdomarna rör sig både i innerstaden och i ytterområdena.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Östermalms stadsdelsförvaltning inklusive fältassistenter och Familjeenheten, Östermalms stadsdelsnämnd, Östermalms alla skolor, både kommunala skolor och friskolor, Församlingarna, 3 stycken. Polisen: närpolisen, ungdomsroteln, Citypolisen, polisens volontärer m.fl. Maria Ungdom, Rädda barnen, Rotary, SL

B:8

Telefonintervju med Maria Rosvall, grundare och verksamhetschef för Stiftelsen Stella, Lokaler finns på Östermalm, föreningen är länstäckande, 2014-11-25

Maria Rosvall, är grundare och verksamhetschef på Stiftelsen Stella, ett mentorsprogram för flickor i åldrarna 16-20 år. Maria fick idén kring stiftelsen eftersom hon själv under sina år inom näringslivet har uppskattat den hjälp som mentorer har bidragit med. Men hon har även arbetat ideellt inom Fryshuset och Stadsmissionen där hon upplevt att många unga flickor behöver stöd för att utveckla vad de vill med sina liv.

Maria arbetar ideellt med stiftelsen, men yttre finansiering bidrar till de övriga medarbetarna som är anställda. Stiftelsen Stella erbjuder samtal med en mentor under ett års tid, en gång per månad. Det är en god tillströmning av flickor och inte minst mentorer i åldrarna 28-65 år med varierande bakgrunder och livserfarenheter. Det är ca 100-120 personer aktiva i programmet under ett år, upptagningsområdet är Stockholms län.

Tanken med Stella är att utgå från den friska, att förebygga den risk för psykisk ohälsa som många flickor riskerar med överkrav och osäkerhet. Stiftelsen Stella erbjuder inte behandlingar, men om någon flicka är i behov av det kan man hänvisa vidare för professionell hjälp. Mentorns roll är att lyssna stödjande, ställa bra frågor, att finnas som en stadig vuxen. Mentorer och de flickor som söker till programmet matchas i hop utifrån de förhoppningar som de deltagande flickorna uttrycker.

1. Hur mår de flickor som du får kontakt med idag, utifrån ditt perspektiv?

De är ett tvärsnitt av hur det ser ut i samhället i övrigt. Vi träffar flickor där föräldrarna har gått skilda vägar och det har bildats nya familjekonstellationer. Några lever i dysfunktionella familjer och får ta för mycket ansvar, de behöver få vara tonåringar. En del får inte synas, komma till tals och behöver få träffa någon utanför de sammanhang de rör sig. Vi möter flickor från olika kulturella bakgrunder som själva är integrerade, men inte föräldrarna. Somliga flickor är högrepresterande, en del vilsna, ensamma, eller har en låg självkänsla. Blyga flickor som inte passar in, som är "en udda pusselbit". Samhället är ganska likriktat, det är sällan vi möts över gränser och de sammanhang vi redan känner. Flickorna vet vad de vill om de får prata om det i lugn och ro, de är modiga som söker nya kontakter.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Nej, vi har inte sett någon förändring av behoven, men vi har blivit duktigare på att marknadsföra oss, är bättre på att nå de som behöver oss. Vi är bättre på att beskriva vad man ska ha sin mentor till. Det blir en högre kvalitet efter en annan kommunikation. Programmet är positivt, hur det påverkar flickornas vardag.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

En utmaning för programmet är finansieringen. Det är en skillnad mot tidigare år. Det är svårare eftersom många söker bidrag för olika verksamheter. Men även, vad behöver flickorna? Verktyg för mentorerna? Vi har en arbetsmodell som fungerar, loggböcker, utvärderingar. Det är viktigt att volontärerna drivs av rätt drivkraft. Flickorna behöver inte någon som tar hand om dem. En volontär ska inte läka sig själv genom sitt engagemang utan vara där för sin adept.

4 och 5. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga? Finns det behov som inte bemöts?

Det finns skolor utanför innerstan där invandrarflickorna går, de får inte åka in till stan för att träffa en mentor på ett fik. Det övergår min förmåga att förändra det. Man får arbeta på en mer lokal nivå, men lokala resurser. Det finns en rädsla hos föräldrarna, en brist på intresse. Men det finns även flickor med invandrarbakgrund som går på skolorna i innerstan, som är mycket målmedvetna och som själva söker kontakt.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Förebyggande arbete är svårt att kommunicera till finansiärer. Men det kommer alltid att finnas bekymmer bland ungdomar och det är viktigt att bygga tillit till andra vuxna än föräldrarna.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Finansiärer, skolor- rektorer, lärare, företag och deras mentorer, kloka människor som gör back-up som terapeuter. Ersta Vändpunkten har varit en viktig resurs för flickor som lever i familjer med missbruksproblem.

B:9

E-post svar från Olivia Trygg, Stiftelsen Trygga Barnen, 2015-01-19

Stiftelsen Trygga Barnen är en icke vinstdrivande organisation med syfte att hjälpa barn, unga och anhöriga i familjer med beroendeproblematik. Stiftelsen är politiskt och religiöst obunden. Upptagningsområdet är Stockholm, lokalerna finns på Valhallavägen.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Vi har svårt att svara specifikt för Östermalm eftersom vi har upptagningsområde i hela Stockholm, men utifrån vårt perspektiv så lider många barn och unga av psykisk ohälsa. Många upplever dessutom ensamhet och utanförskap.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Genom vårt arbete de senaste fyra åren så har vi upplevt en förändring i och med att flera barn och unga har fått stöd och fått uppleva att vara en del av ett sammanhang med personer i liknande situation. Vi tror att detta har minskat den psykiska ohälsan och skapat en positiv social förändring, om än i relativt liten skala än så länge.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Utifrån Trygga Barnens perspektiv är skam den störta utmaningen att familjer gömmer sig bakom fasaden. Det är svårt för oss att "hitta barnen" så de kan få hjälp om de lever i en familj med missbruk. Vi ser en stor prestationsångest hos de barn och unga vi möter som vi tror kan bero på statusnormen som vi upplever är närvarande på Östermalm. Vår uppfattning är även att personer på Östermalm inte vill identifiera sig som personer med problem eller som sticker ut i mängden. Därför är chansen att de ska söka hjälp liten.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Resurserna är otillräckliga i alla områden, grupper och åldrar utifrån vårt område (anhöriga till missbrukare).

5. Finns det behov som inte bemöts?

De barn och unga vi möter känner att de inte fått tillräcklig information om var det finns hjälp att få eller kunskap om hur det är att leva i en familj med missbruk. De känner inte heller att de alltid blir lyssnade på av vuxenvärlden inom skola och socialtjänst. De saknar också att få stöd av någon de kan identifiera sig med.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

---

7. Vilka samverkar ni med idag?

Ersta Vändpunkten.

B:10 Intervju med Annika Wirmark, skolsköterska Carlssons skolan 2015-01-29

Annika har arbetat i skolan sedan höstterminen 2014. Carlssons skola är en friskola med 650 elever från förskoleklass till årskurs 9, adress Kommendörsgatan. Eleverna kommer från hela staden, men majoriteten bor på Östermalm. Det är lång kö till skolan som har gott om resurser, både i undervisningen och i elevhälsoteamet - en skolsköterska 100%, psykolog 60%, samt kurator/terapeut. Just nu arbetar hon med hälsoenkät i åk 8, samt hälsokontroller och i åk 4.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Det är område där folk mår bra, de har det ekonomiskt bra. Det är en homogen grupp, bemötandet är trevligt, artigt och vänligt.

Jag har gjort en hälsoenkät och hälsokontroller i årskurs 8. Det är en tuff årskurs med högt tempo, många prov och höga krav. Eleverna är jättstressade. Det är både inre och yttre krav. De egna, att lyckas utifrån sina egna och föräldrarnas eventuella önskemål, en dröm om ett akademiskt yrke och ett framgångsrikt yrkesliv. Ungdomarna idrottar och tränar flera gånger i veckan, studerar mycket och hänger med kompisarna, de har ett högt tempo. Stressen yttrar sig i huvudvärk, ont i magen eller ryggen. De flesta sover ganska OK.

Via internetliv, att alltid vara uppkopplad, ser man och jämför sig med andra. Det gäller att vara rätt, att passa in och vara accepterad.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Jag har inte arbetat här i fem år så det är svårt att svara på.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt perspektiv?

Att försöka hinna vara ute i klasserna, stärka självkänsla och självförtroende. Varje ny generation måste vinnas. Man får bygga underifrån, lära känna bygga förtroende och relationer från de yngre årskurserna för att kunna finnas där när ungdomarna har behov av samtal.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Inte här, inte just nu, det är väl förspänt.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Oviljan att acceptera det annorlunda, det är få som sticker ut.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

En liten förändring. Det är ett ganska slutet område, med liten inflyttning där man fortsätter att leva traditionellt.

7. Vilka samverkar du med idag?

Elevhälsoteamet i skolan, friskolehälsan, lokala nätverket GASKEFFF.

B:11 Telefonintervju med Klara Roxbergh, diakon i Skolkyrkan i Göteborg, 2015-01-30.

Klara är religionsvetare med socialpsykologi i botten av sin utbildning. Hon diakonvigdes 2007 och har sedan 2008 arbetat med Skolkyrkan och då bland annat med nätvandring. Skolkyrkan i Göteborg inspirerades av Svenska kyrkans arbete efter tsunamin (2004) på Flashback och Fryshusets nätvandring. Man har under åren haft flera anställda som en del av sin arbetstid på kvällstid funnits på olika sociala sajter för att finnas till hands när någon vill ”prata” - skriva och berätta hur man mår och har det och ha ett lyhört samtal kring detta. Just nu är Klara aktiv på Kamrat med en egen profil där det framgår att hon är diakon och möjlig att kontakta.

Vad är nätvandring?

Vi bidrar med närvaro - ser, stöttar, stärker. Nätvandring är att vara medmänniska, en stabil och trygg vuxen på de ungas arena, på en social sajt för unga. I deras vardagsrum. Det behövs fler aktiva stödjare till ungdomar på nätet, ett eftersatt arbete. Nätvandring gör man oftast som representant för en organisation eller ett samfund till exempel Svenska kyrkan

”Ungdomar som inte mår bra och som inte har någon att prata med kan ju hitta ett stöd i en nätvandrare. Och det är väldigt bra! Jag tycker att det var bra, att känna att någon faktiskt bryr sig.”
Lisa 17 år

1. Hur mår de ungdomar som du möter på nätet idag, utifrån ditt perspektiv?

De kan må på många olika sätt men stress och ensamhet är återkommande. Samtalen handlar om livet, stort och smått. Självkänsla, självförtroende, sammanhang är ständigt aktuellt. Vem är jag? Vad är meningen? Hur ska jag orka? är frågor som ofta finns med. Det kan handla om oro för framtiden, att man gått ut gymnasiet och inte vet vad som väntar, att pojkvännen gjort slut, duger jag? – det vill säga allt som hör till livet.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Det är svårt att generalisera mina egna iakttagelser. Jag tycker mig se att stressen kring livets olika delar ökat. Rädslan för att inte få en sysselsättning, inte få ett liv som känns meningsfullt har ökat. Den egna kroppen som ett problem. Jag känner igen det som presenteras kring ungas hälsa i Ungdomsstyrelsens rapport, BRIS-rapporten och den skrivelse som kom från Stadsmissionen. En forskare som gjorde en studie på 80-talet - om jag minns rätt - intervjuade personer i olika åldrar om upplevd ensamhet. Den grupp som upplevde sig mest ensamma var 25-30 åringarna. De är i en fas av livet då man ska vara lyckad, på väg ut i arbetslivet, snygg och gärna ha funnit en partner. Något tiotal år senare gjorde han om studien, resultatet blev detsamma. Det kan vara skamfyllt att vara ung och känna sig "ensam och deppig". För den här ålderskategorin är internet ett naturligt val när man söker kontakt.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt perspektiv?

Att bli fler trygga som finns för de unga, för deras skull. Att vi blir fler som lyssnar och bryr oss. Att minska den upplevda ensamheten i samhället. I det enskilda samtalet kan utmaningen vara att lyssna mellan raderna. Ofta kan någon som har varit med om något traumatiskt uttrycka det med ett vardagligt språk - "Jag mår inte bra". Det gäller att vara lyhörd och att ställa rätt frågor som gör att den man har kontakt med vågar sätta ord på det som hänt och att aldrig döma eller avfärda någon som vill samtala. Att stå ut med, hantera att man kan bli lurad, utskälld, att någon flirtar m m och ändå stå kvar som en trygg medmänniska (det är professionalitet).

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Klyftorna i samhället är ett stort problem, risken är att många unga hamnar i en känsla av meningslöshet och känsla av utanförskap. Samtidigt finns det garanterat upplevt utanförskap och ensamhet i varje stadsdel. Där fasaden är som viktigast kan ensamheten vara som störst. Vad det gäller stöd på nätet ser jag ett problem i att kyrkans struktur inte passar för internet. Det måste vi utveckla mer för att vara lättare att nå. Det kan vara lättare att höra av sig till någon anonymt, det gör det friare att man inte behöver direkt ta konsekvenserna när man berättar privata saker, pinsamma saker, saker man skäms över och ångrar.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Kyrkan behöver bli mer tillgänglig som en lyssnande part på nätet. Församlingarna har en viktig uppgift här. Många församlingar använder Facebook för kontakt med sina konfirmander, det kan röra sig om mycket värdefulla kontakter för den unge. Nätvandring innebär att stötta på ett mer öppet sätt, även de som inte kommer till kyrkan för att konfirmera sig till exempel.

Kyrkan i stort behöver bli bättre på att lyssna på nätet, vi är så vana att fokusera på att sprida information. Kunskap om sociala medier bland vuxna är bra. Hur Instagram fungerar till exempel, men det viktigaste är inte att bli experter utan att vi lyssnar på de unga för deras skull. Att lyssna utan att förfasas. Ofta låter unga bli att berätta till exempel att de skickat en lättklädd bild som de inte borde för att de inte orkar den vuxnes reaktion. Vi vuxna behöver hjälpa dem att stå ut med det smärtsamma och se om vi kan stötta på ett bra sätt. Vuxna är förebilder vi behöver vara varsamma med varandra på nätet och inte "outa" våra barn i ogenomtänkta Facebookstatusar. Jourhavande präst har börjat med mail och chattfunktioner och Kyrkans Jourtjänst har arbetat med stöd via mail sedan ett tag tillbaka. Det är värdefullt. Samtidigt behöver kyrkan bli bättre på att finnas för människor där de är - på andra webbplatser än våra egna.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Jag känner stor oro över vårt skolsystem, arbetslöshet, att utanförskapet växer, att oro, ångest och våld kommer att öka.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Kyrkans Jourtjänst, vi ordnar utbildningsdagar i Nätvandring. Den omfattar sex halvdagar efter ansökningsförfarande och lämplighetsprövning, samt handledning. Vi har påbörjat ett samarbete med Göteborgs stift och har fått hjälp av Västra Götalandsregionen med att genomföra en förstudie med syfte att öka nätvandringens spridbarhet.

B:12

Sammanfattning av intryck från intervjuer kring barn, familjer och ungdomar situation:

Det positiva som framkommer är att för de allra flesta är livet gott, det finns resurser både inom familjerna, i samhället och civilsamhället som kan ge stöd när svårigheter kommer. Förskolor och skolor fungerar så att eleverna verkar ganska nöjda. Det finns stöd i föräldrarollen genom föräldrautbildning, öppna förskolor, MVC och BVC.

Många ungdomar mår bra och njuter av livet samtidigt som de också ska klara av höga krav i studierna. Fältassistenter och andra resurser via stadsdelsförvaltningen, polis, skola, skohälsovård, stiftelser, föreningar och trossamfund samverkar och erbjuder olika typer av stöd för barn, familjer och ungdomars bästa. Det är viktigt att utgå från det som är bra, fungerar bra i utvecklingsarbetet bland barn, ungdomar och familj.

Utsatthet som nämns i intervjuerna är framför allt brist på kravlös tid och lek tillsammans i familjen samt hårda vårdnadstvister vid separationer. Psykisk ohälsa, föräldrars alkohol- eller drogmissbruk, och våld i nära relationer är riskfaktorer för ett barn, likaså svårigheter att få vardagen att fungera i familjen vid en neuropsykiatrisk diagnos hos föräldrar eller barn. Trots att medelåldern för förstföderskor har sjunkit på Östermalm, så är det många som blir föräldrar i 35-40 års åldern. Det innebär att man hunnit mogna som människa, men samtidigt är man om man ser till de yrken som är dominerande på Östermalm, företagstjänster, mitt i en karriär där tiden för familjeliv ska inrymmas. Vid separationer försämras ekonomin kraftigt, oftast för kvinnorna, vilket i sin tur ökar stress och det påverkar även barnen. Få familjer behöver försörjningsstöd på Östermalm. Men svårigheter att få det att gå runt särskilt för en ensamstående förälder, är en stor press i ett stadsdelsområde med hög standard som Östermalm, där barnen och ungdomarna jämför sig med andra och där kläderna och prylarna är viktiga statussymboler. Att leva i en familj där man ska klara sig på studielån är en ökad utsatthet, särskilt vid sjukdomsperioder när studielånen inte betalas ut för att studierna inte har kunnat fullföljas.

Tonårstiden är en riskperiod för en ingång i missbruk av alkohol och droger. Det behövs närvarande föräldrar som prioriterar inte bara de yngre barnen utan också tonåringarna. Många ungdomar upplever stress över att lyckas i skolan, att duga i både föräldrars och kompisarnas ögon och kan uttrycka en vilshenhet, brist på självkänsla och självförtroende. Barn- och ungdomspsykiatrins resurser går främst till de som har en diagnos och behöver psykiatrisk behandling, så för barn och unga som enbart behöver stödsamtal är resurserna otillräckliga. Ungdomarna är nätanvändare och många kontakter sker via olika sajter. Det finns en ökad risk särskilt för flickor att utsättas för nätmobbning. Samtidigt ger sajter och sociala medier möjlighet till kontakt och även stöd via föreningars och organisationers webbsidor.

C

Mitt i livet och ålderdomen

Den stora majoriteten på Östermalm är i arbetsför ålder, detta gäller i samtliga stadsdelar. Här finns det möjlighet att leva ett gott liv, så länge studier, arbetsliv, relationer och hälsa och ekonomi håller. Många lever i ensamhushåll i små lägenheter och umgås ute på lokal med vänner och arbetskamrater. Man kan se många träna och sköta sin hälsa. De allra flesta har det rent statistiskt sett mycket bra. Arbetslösheten är låg och medelinkomsterna högre än i övriga Stockholm. Lägst inkomster har studenterna. Det finns stora möjligheter att konsumera, att satsa på sitt boende, inredning, sitt yttre och att leva med ett högt tempo i det stora utbudet av kultur, idrott, nöjen och intresseorganisationer.

Psykisk ohälsa är en riskfaktor eftersom det ofta bidrar till isolering och oönskad ensamhet. Brukarundersökning inom Socialpsykiatri 2014, har en svarsprocent på 43 % och gäller nio personer, den blir därmed svårtolkad. De som svarat är nöjda med sina handläggares bemötande och med omfattningen av sitt stöd. Det man skulle vilja påverka är möjligheten att välja stödboende och att boendestödjarna kunde uppmuntra mer till större självständighet.

Personer med psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska diagnoser kan uppleva att kontakter med myndigheter kan vara svåra och kan behöva stöd.

En annan stor riskfaktor för de vuxna på Östermalm är ett riskbruk av alkohol och droger. Mörkertalet är stort, och så länge det inte finns barn som far illa som är inblandade så kan man fortsätta att dricka så länge det fungerar på arbetet eller i studierna. Det finns många möjligheter att få stöd, dels genom stadsdelsförvaltningen, Beroendemottagningen och olika AA-grupper. Det har inte varit möjligt att få någon kommentar från AA eftersom deras 10:e regel säger att man inte ska delta i samhällsdebatten. Inte heller Beroendemottagningen har hört av sig för att kommentera eventuell utsatthet kring missbruk på Östermalm. Intrycket kommer av de kommentarer som inkommit från de övriga intervjuade. Ett missbruk kan leda till att man förlorar både familj, arbete och bostad - ett hårt fall i en välmående stadsdel.

En något mer utsatt grupp är kvinnor, särskilt som tidigare nämnts, om de är ensamstående föräldrar. Kvinnor har oftast lägre lön än män och vid en separation kan det vara svårt att få det att gå runt, särskilt om man samtidigt är drabbad av ohälsa eller arbetslöshet. Kvinnor har högre ohälsotal, är i högre grad arbetsökande särskilt i medelåldern. De åldrande kvinnorna kräver mer vård än de jämnåriga männen. De många ensamhushållen utgör i viss mån en större risk för oönskad ensamhet, särskilt om den boende har drabbats av fysisk eller psykisk ohälsa som gör att risken för isolering ökar trots att utbudet av aktiviteter är stort i närområdet.

Ensamstående som flyttar in i området måste själva vara aktiva och söka sig till sammanhang där de kan hitta en gemenskap, eller gemensamma intressen med andra. Det finns många hundar på Östermalm, ett sällskap, en vän och en sysselsättning för hundägaren.

De nyblivna pensionärerna lever ett gott liv, särskilt männen som ofta har en hög pension. Många reser, lever utomlands del av året, och lever ett aktivt liv. Ett uttryck som är i svang är ”70 är det nya 50”. Att förlora sin partner genom skilsmässa, dödsfall eller att partnern drabbas av stroke, eller en demenssjukdom är en livskris som påverkar livsomständigheterna kraftigt, ekonomin och friheten kan hastigt förändras. Yngre kvinnor som blir anhörigvårdare till sina äldre män, blir i högre grad isolerade än sina jämnåriga väninnor. I samband med sjukdom ökar stressen i förhållandet och kan även utlösa våld i nära relationer.

Östermalms kvinnliga pensionärer har i genomsnitt liknande pension som i övriga Stockholm. Det kan vara svårt/mycket svårt att få ekonomin att gå i hop som ensamstående med låg pension om man väljer att bo kvar i området eftersom boendekostnaderna är så höga. Ett motsatt bekymmer kan vara att den äldre bor i en alltför stor, redan avbetald bostadsrätt med låg hyra, men man har inte råd

att flytta till något mindre eller en lämpligare bostad för de behov som finns när man åldras. Det är också svårt att flytta och förlora hela sitt nätverk om man bott i området hela sitt liv. Möjligheten att finna annan bostad är också liten, särskilt en hyresrätt.

De äldre bor hemma längre och majoriteten klarar sig länge med hemtjänst och trygghetslarm. Brukarundersökningen bland äldre 2014 i Stockholms stad, (Källa: Socialstyrelsen, Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2014) har besvarats av 64 %. Av de som svarat är 77 % över 80 år, majoriteten är kvinnor. 45 % upplever sin hälsa som någorlunda bra fysiskt, 28 % upplever sin hälsa som dålig eller mycket dålig. Hälften besväras av ångslan, oro och ångest. Drygt hälften har svårt att förflytta sig, majoriteten 82 % lever utan sällskap av annan vuxen.

Enligt rapporten så har de svarande ett mycket stort förtroende för den personal de möter och att de utför sitt arbete väl. Det som behöver utvecklas är information om tillfälliga förändringar bland personalen, tider, vart man kan vända sig om man vill framföra synpunkter eller klaga. Det är inte så lätt att få träffa en läkare, 45 % upplever sig inte ensamma - det innebär att ungefär hälften gör det. Över 80 % är nöjda med sin hemtjänst, något fler med den i privat regi än i kommunal.

De som bor i vård- och omsorgsboenden på Östermalm är också nöjda med sitt boende och sin vård, och har liknande kritik som de som nyttjar hemtjänsten. Kritik mot hur färdtjänsten fungerar framkommer via intervjuvar, likaså brister i avlösning för den som är anhörigvårdare.

I pressen (DN 2015-01-19) riktas kritik mot att besparingar inom vården minskar tiden som varje åldring får beviljad. Det är svårt att duscha på en kvart per vecka om man är gammal, att inte få välja om man vill gå ut eller få social samvaro på den tid man har fått tilldelat av biståndsbedömare. Oönskad ensamhet och isolering ökar med stigande ålder särskilt när hälsan sviktar, vännerna dör bort och anhöriga lever på annat håll. Församlingars och föreningars besöksjänst kan då fylla en viktig funktion att minska oönskad ensamhet och isolering.

Det finns ett antal vård- och omsorgsboenden i stadsdelsområdet men det är svårt att få plats och ett flertal flyttas då till annat stadsdelsområde.

C:1

E-postsvar från Per Edquist, Närpolisbefäl, Närpolisen Östermalm 2014-11-19

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Östermalm är ett område där många befinner sig i tydliga sociala strukturer och många har god inkomst och ordnade sociala förhållanden.

Det innebär inte att alla har det bra.

Eftersom den sociala ställningen är mycket viktig sopas en hel del under mattan för att omgivningen inte ska se. Det innebär att många hinner falla långt i missbruk av olika sorter innan detta upptäcks. Områdets bebyggelse med bostadsrätter i välmående föreningar är också ett problem.

Vissa kan ha ärvt eller bott länge i en bostadsrätt som det inte längre finns några lån på i en förening med god ekonomi. Man betalar då kanske 1000 kronor i månaden för sitt boende och då kan personer nästan helt utan inkomst med stora problem ha råd att bo i mycket stora våningar där misären under flera år växer sig stor innan det upptäcks eller man avlider. Detta är nog vanligare än vi ser och framför allt än vad allmänheten ser.

I området bor generellt en äldre befolkning även om ett generationsskifte förväntas. Detta påverkar naturligtvis problembilden.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Generationsskiftet enligt ovan samt det faktum att grovt kriminella gör boendekarriär genom att flytta till Östermalm. Dels för att komma undan polisiär uppvaktning (anonymiteten är större i ett område som Östermalm än ex Rinkeby) dels för att komma närmare dem som har pengar och som kan erbjuda andra kontakter och andra sätt att investera svarta pengar.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

* Området importerar brottslighet vilket gör att, bortsett från manschettbrottslighet, så bor det brottsoffer på Östermalm och den typiske gärningsmannen kommer utifrån.

*Det stora antalet tiggare.

*Åldringsbrotten. Det stora antalet äldre som bor ensamma och som har gott om pengar gör dem till lukrativa måltavlor för bedragare av olika slag.

*Att utländska ligor kommer hit till Östermalm, och andra områden, och begår ett stort antal brott under kort tid för att sedan försvinna från området. De återkommer sedan med olika intervaller.

*Att vi ska få tid att jobba med brottsligheten i det egna området. Länet och distriktets gemensamma mål och problem tar mycket tid från detta. Demonstrationer, fotboll, statsbesök, rättegångsbevakningar med mera...

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Vi har några stödboenden eller boenden där hemlösa och före detta kriminella och drogberoende bor i området. Östermalmsgatan samt Hjorthagen är några exempel.

Hjorthagen har en befolkning som skiljer sig från övriga Östermalm och där det är flest hyresrätter. Otillräckliga resurser finns väl egentligen bara inom området hemlösa/tiggare från andra länder.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Säkert.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

* Östermalm kommer inom den kommande 10-15 års perioden att växa med över 100% när det gäller antalet boende. Det beror på byggnationen av Norra Djurgårdsstaden.

Ett stort antal arbetsplatser kommer också att uppstå i detta område. Det kommer att ställa andra krav och förskjuta områdets fokus från Östermalm- Linnégatan/Karlavägen mer ned mot Värtan.

* Öppnandet av tunnelnätverket Norra länken kommer också att påverka området och skapa förutsättningar för andra miljöer. De bostäder som ligger längs Valhallavägen kommer kraftigt att öka i värde och eventuella hyresrätter kommer troligen att ombildas till bostadsrätter.

* Folk blir mer och mer irriterade över tiggarna och det kommer säkert att ta olika uttryck.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Många - Stadsdelen med handläggare och ledning samt fältassistenter och uppsökare, Räddningstjänsten, SL, Stockholms stad med Stockholms Fritidsförvaltning, Kungliga Djurgårdsförvaltningen, Försvarsmakten, KTH, Universitetet, företagare, krögare, vaktbolag, centrumledning och fastighetsägare, skolor, eventarrangörer, Katolska kyrkan, Föräldravandrare, Kustbevakningen, Tullen, samt många fler...

C:2

Intervju med Håkan Wiegandt, chef och ElizaBeth Hugo, biträdande enhetschef, Socialpsykiatriska enheten, Östermalms stadsdelsförvaltning, 2015-01-21

Intervju med enhetschef Håkan Wiegandt, socionom och chef för handläggarna inom Socialpsykiatriska enheten, och ElizaBeth Hugo, arbetsterapeut och chef för boendestöd, Östermalms stadsdelsförvaltning. De möter personer med psykisk funktionsnedsättning. Håkan har arbetat i nio år och ElizaBeth sedan 1999.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt/ert perspektiv?

Folk mår i allmänhet bra på Östermalm. Bland de ca 70 000 som bor i stadsdelsområdet så arbetar vi med 165 personer med biståndsbedömda insatser av olika slag, det är få procentuellt sett i förhållande till befolkningmängden.

Exempel på insatser: Startpunkten Hjorthagen, öppen träffverksamhet med friskvårdsinriktning för personer med psykisk funktionsnedsättning. Hit kan man komma utan biståndsbeslut. Alfa, stöd till arbete, praktik och studier med hjälp av metoden IPS (Individual Placement and Support), vägledningssamtal, studiecirklar, stöd i att ansöka om biståndsbedömd sysselsättning, stödboenden, eller boendestöd.

I området finns en allmän förväntan på att service, allt från fontäner till social service ska vara fungerande. Man känner till sina rättigheter här likaväl som i andra stadsdelar. Många av de vi möter har starka familjeband, de får stöd från sina familjer. Det är en skillnad från erfarenheter i andra stadsdelsområden. Likaså har många hjälp av att de är präglade av sin uppväxt som på något sätt kan hjälpa dem att fungera bättre socialt, även om de inte mår bra.

2. Har ni sett någon förändring de senaste fem åren?

Vi möter fler som är runt 30 år än tidigare. Förr sökte man oftare hjälp senare i livet, runt 50 år.

Psykiatireformen som kom 1994, innebar att man skulle ge personer med psykiatrisk diagnos möjlighet att lämna särskilda boenden och leva ett mer självständigt, normaliserat liv i egna lägenheter. 1997 anställdes de första boendestödjarna som då ofta kom från landstinget från de avslutade boendena. Alldeles för många av personer med psykiatrisk diagnos blev kvar på HVB hem (Hem för vård eller boende) eftersom de hade så stora behov av stöd. Många hade blivit hospitaliserade och vågade inte själva ta initiativ att skapa sig ett annat liv, och så är det för en del ännu i dag, alldeles för många är kvar. Målet för verksamheten är att normalisera livet för den som har en psykiatrisk diagnos. I grunden är det i detta ingen skillnad mellan fysisk ohälsa och psykisk ohälsa.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Kombinationen av psykisk ohälsa och missbruk skapar större svårigheter. Och vad gäller neuropsykiatrigruppen - hur ska man lägga upp metoder och insatser så att de inte permanentas, att inte målet ökad självständighet för alla blir verklighet?

Vi ser att studenter med neuropsykiatriska diagnoser kan få problem när de flyttar hemifrån och ska klara av tvätt, städ och kök i sina studentboenden.

Den största insatsen är boendestöd och sysselsättning - det behövs en aktiv psykiatri eftersom det är stor skillnad att bo hemma eller i ett stödboende för den som exempelvis har en psykos. Det finns för få gruppboenden.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Det finns resurser oavsett var man bor, det är ingen skillnad mellan stadsdelarna.

Vi har fått PRIO-pengar, statliga medel för att göra satsningar ex Hälsoprojektet. Vi har också valt att utveckla samarbetet med ADHD-mottagningen.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Alla upplevda behov kan tyvärr inte bemötas. Vår enhet har precis som andra enheter en budget att förhålla oss till och vilka behov som vi ska bemöta lagmässigt. Det handlar om skälig livsnivå, och vad det är kan olika individer uppfatta olika. Man kan ansöka om allt, men alla behov går inte att möta eftersom det inte finns några tilläggsanslag, resurserna måste fördelas mellan allas behov. Vi vill ge så bra insatser som möjligt till de som har behov. Individuppföljningen är till sist det viktigaste.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Inom neuropsykiatri finns ökade förväntningar på stöd. I de nya generationerna kommer det förmodligen inte finnas samma resurser att ge stöd inom familjen, att hjälpa till med att ordna boende om man inte har behov som gör att det ryms inom stadsdelsförvaltningens bedömning.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Psykiatri, samverkansdokument, former för individuella planer.

C:3

Intervju med anhörigkonsulent Nina Wiklund och biträdande enhetschef Ann-Christine Osvald, Enheten för biståndsbedömning äldreomsorg, Östermalms stadsdelsförvaltning, 2014-11-10

Nina har arbetat som anhörigkonsulent i två år, tidigare har hon haft tjänst som biståndshandläggare i andra delar av staden. Ann-Christine har arbetat på enheten sedan 1981, i sin tjänst är hon ansvarig för att utveckla boendestödet.

1. Hur mår människorna på Östermalm idag, utifrån ditt/ert perspektiv.

Det är svårt att sja om, men förhållandevis bra. Det är en resursstark del av staden. Många, även de äldre är vana vid att få det man vill. När man ska fördela resurser får man vara väldigt noggrann och sköta allt så korrekt som möjligt - vilket man alltid bör göra - just för att många är kunniga och rättsligt medvetna. Man lever länge, även med sin make/maka. Eftersom det finns resursstarka äldre väljer man oftare privat hjälp utan att kontakta kommunen. I de fall där man har det svårt beror det ofta på missbruk och sjukdom. Vi kan se att man oftare söker hjälp sent, kanske för sent.

2. Har ni sett någon förändring de senaste fem åren?

Vi ser ett ökat tryck på anhörigstöd. Delvis beror det på lagen som kom 2009.

(”Den 1 juli 2009 infördes en ny bestämmelse i socialtjänstlagen som handlar om stöd till anhöriga som vårdar eller stödjer en närstående. Bestämmelsen lyder:

5 kap. 10 § socialtjänstlagen

Personer som vårdar eller stödjer närstående

Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.

Syftet med att stödja anhöriga är framför allt att minska deras fysiska och psykiska belastning. Den anhöriga kan genom stödet få en förbättrad livssituation samtidigt som risken för ohälsa kan minskas.”) Källa: www.socialstyrelsen.se

* De äldre bor hemma längre.

Vi ser ett större behov av stödjande samtal särskilt bland kvinnor i 75 års åldern. Det är stödsamtal för anhöriga som vårdar någon i hemmet. Samtalen journalförs inte. De samtalsgrupper som erbjuds efterfrågas inte lika mycket som de enskilda samtalen. Det kan vara svårt att uttrycka sig i grupp

eftersom det ofta uppkommer svåra situationer i hemmet, den sjuke är elak eller den som vårdar blir elak, eller upplever sig elak - det skapar skuld. I det enskilda samtalet uppstår inte lika mycket skam. Men det kan vara en stor lättnad att få dela med sig även till en grupp, igenkänning minskar skulden och skammen.

De nyblivna pensionärerna/yngre pensionärerna har fortfarande kvar sina nätverk. De äldre kvinnorna söker i högre grad kontakt med kommunen.

Vi ser en högre grad av otrygghet och ensamhet.

Fler skulle gärna bo i äldreboende, kanske för att minska sin isolering? Idag finns fem äldreboenden på Östermalm. Samtidigt kan det vara svårt att komma till ett boende. Man måste acceptera att man tillhör ett kollektiv och det kan vara svårt att anpassa sig till i hög ålder.

Intolerans mot utländsk bakgrund, ex bland hemtjänstpersonal.

Att arbeta inom hemtjänsten är ett krävande arbete som kräver kompetens och personlig lämplighet. Genomströmningen genom yrket är för stor i dag och det skapar större otrygghet för brukarna, trots att alla nog gör sitt bästa utifrån sin erfarenhet.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Att ge rätt stöd till rätt person. Det kommer en ny generation med andra förväntningar på samhällets stöd. De är i 65-75 års åldern, pålästa, vi får fler frågor att svara på än tidigare. 80-90% av de som söker anhörigstöd är kvinnor. Färre män, hur kan vi nå männen? De kanske inte är lika vana som kvinnorna att ex söka upp en anhöriggrupp, hur kan vi hjälpa dem och vad är rätt form av stöd för dem?

4. Finns det några bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Nej, egentligen inte. Tidigare var Hjorthagen ett mer utsatt område med högre grad av missbruk och lägenheter med sämre hygienmöjligheter - men det har byggts bort. Nu delar man inte badrum i källaren längre.

Men ensamheten är en folksjukdom. Vi har äldre, 70-80 åringar, som är friska, men som inte har något umgänge. De skulle behöva ett sammanhang, men tar inte egna initiativ.

* Vad gäller hemtjänsten så söker nog fler hemtjänst med kvalitén ”putsa i köket”, man vill att det ska se ut som när man själv orkade - men den graden räknas inte in under ”skäligena livsvillkor”.

Likaså kan man önska att man fick ta en promenad varje dag, men det finns det inte resurser till, kanske en gång per vecka fungerar.

* Oroliga anhöriga kan pressa de äldre som kräver större aktivitet än vad de äldre själva efterfrågar. Vi är vana vid att leva i ett högt tempo och i ett stort utbud av aktiviteter. Men vad önskar de äldre själva? De äldre vill inte vara en belastning för sina barn och vill ibland söka stöd för sådant som de egentligen klarar av själva. Vilka är de egna behoven, och vilka är de förväntade lösningarna bland de anhöriga?

* När åldringarna fyller 80 år får de ett brev hemsänt om de inte tidigare haft kontakt med oss. Det är bra att de får information om vilka resurser som finns och att vi får kontakt med dem. Ibland gör det att de tar kontakt.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

* Högre förväntningar på vad samhället kan erbjuda för stöd.

* Tekniken hänger med de äldre, de använder dator, kan själva finna information. En tanke i samtalet är att vi kanske borde ha en gemensam portal för verksamhet, stöd och hjälp som finns i närområdet, oavsett aktör.

7. Vilka samverkar ni med idag?

* Minnesmottagningen, vi erbjuder kontakt med anhöriga som fått information om en diagnos hos en familjemedlem. Men det är för mycket information i början, många är i chock. Vi behöver utarbeta ett system där vi får kontakt i ett senare skede.

* Biståndshandläggare, ibland går vi med på hembesök tillsammans. Det råder sekretess i våra kontakter, men den sökande kan själv vilja att vi ska komma tillsammans.

* Hemtjänstchefer.

* Boenden - många vill starta anhörigrupper men känner sig vilsna hur de kan göra. Behöver de handledning?

* Kuratorer på vårdenheter

* Primärvården, ett samarbete för att hitta anhöriga som kan behöva stöd. Husläkarna är 11 st, därutöver finns det ca 250 privatläkare och dem är det svårare att ha kontakt med eftersom de är så många.

C:4

Intervju med Nina Grönblad, chef inom äldreomsorgen, Östermalms stadsdelsförvaltning, 2014-12-11

Nina Grönblad, är chef inom äldreomsorgen, Östermalms stadsdelsförvaltning. Hon ansvarar för Dagverksamheterna Östermalm och Seniorträffen som är en öppen verksamhet för seniorer på Östermalm. För att komma till dagverksamhet behövs ett beslut från biståndshandläggare. Det finns dagverksamhet både med demens- och social inriktning. Nina har arbetat inom äldreomsorgen i 30 år inom olika verksamheter.

Seniorträffen är öppen vardagar kl.9.30–15.30 och erbjuder, förutom social samvaro, program med olika aktiviteter, exempelvis balansträning, sittande Qigong, IT-café, frågesport, sopplunch, gymnastik, bridge, bingo, dam- respektive herrträff, dans och film.

Den biståndsbedömda verksamheten för personer med demensdiagnos, ger inte bara den sjuke stöd, anpassad verksamhet och stimulans, utan även den anhörige som kan få avlastning när man vet att partnern är i ett tryggt sammanhang. Egen tid är viktig för att den som lever som anhörgivårdare ska orka med sitt vardagsliv. Anhörigkonsulenten möter flera av anhörgivårdarna som behöver stöd.

Det finns idag ca 10 000 personer som är boende på Östermalm som är 65+. Seniorträffen möter ca 800-1000 gäster varje månad. Gästerna kan vara delaktiga i flera verksamheter. De uppskattar verksamheten, känner sig trygga och sedda.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Östermalm är en välmående stadsdel, de flesta äldre har god hälsa, goda levnadsvillkor och uppnår hög ålder, de är också aktiva upp i hög ålder. Den äldsta besökaren på Seniorträffen är hundra år. Men även på Östermalm kommer livet i fatt. Männerna är oftast äldre än sina fruar/partner. Och de yngre kvinnorna kan se sina män åldras och kan när de fortfarande är i aktiv ålder bli anhörgivårdare, en omställning man kanske inte tänkt sig in i eller planerat för när man är yngre.

Att vara ensam, gå från tvåsamhet till ensamboende, gör livet skörare. Även om en make/maka har en demensdiagnos så kan man så länge man är två vara ett stöd för varandra, och partnern med demensdiagnos kan fortsätta att vara aktiv tack vare sin livskamrat. Att leva ensam är mer utsatt särskilt om man är sjuk. Den som har en demensdiagnos kan exempelvis behöva hjälp kring sin ekonomi, via god man. Många på Östermalm har nära anhöriga boende utomlands och har inte daglig hjälp och kontakt med sina vuxna barn.

Ensamhet, vad är det? Även om man är aktiv och deltar i olika verksamheter så kan man ändå känna sig ensam när man kommer hem. Verksamhet under helgerna saknas för många. En dam sa en gång att ”man bör se till att delta i olika aktiviteter när man är 55+ för att förstå vad det betyder att känna sig delaktig i en gemenskap när man åldras”. Många pensionärer, framför allt kvinnor, fortsätter att träffa sina arbetskamrater för luncher och andra träffar. Man kan också vara aktiv i olika föreningar som har ett brett utbud och delta i olika kulturaktiviteter eller välgörenhet.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

De besökare som kommer till verksamheten med biståndsbeslut, får oftare avslag om de önskar ännu en dag per vecka som stöd. Kriterierna för biståndsbedömning har skärpts. Det är svårare att få ett anpassat boende, eller daglig verksamhet med bistånd än vad det varit tidigare.

Vi ser att de programpunkter man önskar på Seniorträffen ofta rör fysiska aktiviteter som ex balans. Man är mån om att sköta sin hälsa och söker också en social gemenskap. Den kreativa delen, som keramik, vävning etc. efterfrågas inte lika mycket som tidigare. Behov av att lära sig att hantera en dator, t ex för att betala räkningar, är efterfrågat.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Våld/brott mot äldre bör uppmärksammas. Många, framförallt kvinnor, blir utsatta för våld i sina nära relationer. Exempelvis kan personer med demensdiagnos bli slagna för att de inte längre förstår eller klarar av det de gjorde tidigare, tålmodet brister. Kvinnor kan utsätta sina män för psykiskt våld. Missbruk försvårar när livspartnern kräver vård och omsorg och kan göra att spärrarna för att ta till våld släpper. Det är viktigt att personal inom hemtjänsten noterar blåmärken och andra tecken på fysiskt/psykiskt våld och rapporterar till sin chef. Olika myndigheter måste vara uppmärksamma och samarbeta för att hjälpa de som är utsatta som inte längre orkar eller kan söka hjälp själva. Många kvinnor är i beroendeställning till sina män, de kan ha låg pension och känna att de inte har möjlighet att flytta. Även äldre personer har rätt till ett skyddat boende när så krävs.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Det kan nog biståndshandläggarna svara bäst på.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Det som nämns under utmaningar, de äldre som utsätts för våld i nära relationer.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

40-talisterna åldras. Östermalms 40-talister är en köpstark, aktiv grupp som kommer att vara pigga. De vill resa och kommer inte till kommunal verksamhet förrän de är 80+. Vad kommer de att behöva då? Vi behöver nog ha olika inriktning på olika träffpunkter för att möta olika behov. De som är pigga vill inte umgås med dem som är skröpliga för att de fortfarande har möjlighet att vara aktiva på ett annat sätt. Man vill inte besöka verksamheter för äldre äldre, utan möta seniorer i samma livssituation. Dagens 70-åringar är gårdagens 50-åringar som kommer att leva tills de blir mycket gamla. Maten och hälsan är viktig för de åldrande.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Brottsförebyggande rådet, Stadsdelsförvaltningen, biståndshandläggare, sjukvården, hemtjänsten, biblioteket, vi upplyser om Väntjänsten.

En tanke framåt kan vara ett Seniorcenter, för anhöriga och äldre, där olika aktörer kan finnas tillgängliga på ett och samma ställe så att man kan få tillgång till information och det stöd man behöver.

C:5

Telefonintervju med Östermalms sjukvårdsförening, 2014-11-24

Östermalms sjukvårdsförening är en förening som utan vinstintressen bedriver hälso- och sjukvård för sina medlemmar. Alla som bor, arbetar eller vistas i församlingarna på Östermalm kan bli medlemmar.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Vi möter de äldre runt 80+, ensamheten är ett stort problem. De behöver möta medmänniskor. Det är svårt med förändringar när man blir äldre. De nyblivna pensionärerna är ofta aktiva och pigga.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Inte någon påtaglig förändring för de äldre.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

De äldre bor hemma längre. De kan uppleva sig avskurna från omvärlden, isolerade eftersom allt ska hanteras via datorer. De kan inte beställa tid hos doktorn utan att hamna i en telefonsluss, eller erbjudas att söka information via webben. De saknar ett ansikte, en medmänniska att tala med.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

De kommunala resurserna är otillräckliga, trots att det finns mycket att göra om man kan ta sig ut. Det är viktigt att vi som personal har koll på vad som erbjuds i stöd och aktivitetsväg. De äldre kommer ofta med frågan: "Vart ska jag vända mig nu?" De behöver hjälp och stöd att hitta rätt i vårdutbud och aktiviteter för de som så orkar.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Framförallt anhängavlösningen för de som sköter närstående hemma, det fungerar inte så bra på Östermalm.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Svårt att sia om.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Kommunförvaltningen, biståndshandläggare, vårdcentraler, anhöriga kring varje enskild individ. Vi håller oss ajour med vad som erbjuds för de äldre i området för att kunna hänvisa vidare.

C:6

Telefonintervju med Owe Ivarsson, ordförande i PRO, Pensionärernas riksorganisation, 2014-12-17

PRO, Pensionärernas riksorganisation, är en partipolitiskt obunden intresseorganisation som har 400 000 medlemmar i landet i 1 400 lokala föreningar. På Östermalm finns lokalföreningen, Gärdet-Östermalm med 600 medlemmar. Syftet med föreningen är att erbjuda aktiviteter och gemen-

skap och att vara delaktiga i debatten för att påverka de äldres livsvillkor till det bättre. Owe Ivarsson har varit ordförande sedan mars 2014.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Många mår bra och har det bra. Men det finns också en dold fattigdom som man kanske inte tror ska finnas. Det finns äldre som har svårt att få det att gå ihop, boendekostnaderna är höga, bostadstilläggen räcker inte till.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Jag kan inte ha det perspektivet eftersom jag inte varit ordförande så länge.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Boendefrågan. De äldres behov av fler vård- och omsorgsboenden, eller anpassning av lägenheter. De flesta bor hemma och behöver mer omsorg när de åldras, särskilt om man drabbas av sjukdom. Någonstans att ta vägen om lägenheten stamrenoveras eller renoveras. Sådana situationer skapar oro särskilt för den som har en demensdiagnos. Den 7:e april 2015 ska vi möta det nya äldreborgarrådet Clara Lindblom för att samtala med henne om de behov som vi ser vad gäller boendefrågan, ekonomiskt och praktiskt.

Ensamheten, i och med att man bor hemma längre så kan man också bli mer isolerad när möjligheterna att delta i aktiviteter utanför hemmet minskar. Vi hoppas kunna bli mer aktiva i föreningen, att se till varandra, titta in.

4 och 5. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga? Finns det behov som inte bemöts?

Som tidigare nämnts, boendefrågor för äldre.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Vi erbjuder kultur/resor genom PRO och vi ser att alla inte har råd att delta. Verksamheten måste också anpassas till att det är olika behov för den som är 65+ och den som är 90 år. En svårighet för föreningen är att det är dyrt med lokaler där vi kan erbjuda verksamhet.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Äldreborgarrådet.

C:7

**E-postsvar från Ulla Heilbrunn, ordförande i SPF Seniorerna (Sveriges Pensionärsförbund)
Hedvig Eleonora Stockholm, 2015-01-09**

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

De flesta av de personer som vi träffar är fysiskt ganska bra och framför allt fortfarande nyfikna och med i samhällsdiskussionerna.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Många gamla har under senaste året avlidit på grund av åldersrelaterade sjukdomar. De som nu blir medlemmar är de som är så kallade "nya pensionärer". Dessa är av naturliga skäl fysiskt mer välfungerande.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Våra utmaningar är för tillfället att anpassa de olika aktiviteterna så att de ska passa samtliga grupper.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Vi har ingen insyn i de olika bostadsområdena.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Vi har haft svårt att ordna aktiviteter som vänder sig till de yngre pensionärerna men vi arbetar på att förbättra oss. Alla aktiviteter måste anpassas till tillgänglighet med rullstol, rollator och övriga gångsvårigheter. Lokalfrågan är ett stort problem.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Personerna på Östermalm tenderar att bli äldre och har svårt att förflytta sig/de yngre pensionärerna har andra behov och intressen.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Övriga SPF-föreningar inom Östermalm samt övriga SPF-föreningar inom Stockholm City. Viss samverkan med hela landstingsområdet. Väntjänsten (äldre hjälper äldre) på Östermalm samt ett flertal skolor med bland annat läxhjälp.

C:8

E-postsvar från Anette Karinen Acosta, Konsulent i Föreningen Kontakt och Gemenskap i Oscars församling, 2014-11-28

Anette Karinen Acosta arbetar i Föreningen Kontakt och Gemenskap i Oscars församling som konsulent. Kontakt och Gemenskap i Oscars församling är en från kyrkan fristående ideell lekmanaförening som varit verksam sedan 1907 som finns till hands för gamla, ensamma, sjuka och andra församlingsbor som behöver hjälp eller omvårdnad.

Föreningen erbjuder bland annat "trygghetstelefonen" Kontaktringen för ensamboende, besök i hemmet, hjälp med vardagsärenden eller promenadsällskap samt ekonomiskt stöd för oförutsedda utgifter för både äldre och ensamstående föräldrar. Föreningen ordnar även en sommarresa för äldre varje år. Den som vill kan bli medlem i Kontakt och Gemenskap. Som medlem får man delta i sopp-luncher med föredrag, höstutflykt samt Vår lunchen med musikunderhållning. Medlemsavgiften är 150 kr per år.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Jag kommer ju i kontakt med människor som inte mår så bra, men jag har svårt att säga om det är representativt för "befolkningen" i allmänhet på Östermalm.

Jag träffar äldre genom vår föreningsverksamhet med sopp-luncher och dylikt, men även genom våra sommarresor för äldre. Dessutom söker en del upp mig för att söka stiftelsemedel. De äldre som söker mår ju ofta dåligt för att de upplever det jobbigt att bli gammal och att inte orka med. Många uttrycker att det är så stressigt överallt, ingen har tid: hemtjänsten har så bråttom "in och ut" och läkarna har inte tid att lyssna. Många skulle vilja ha samma person som kom till dem från hemtjänsten, men så är det inte så ofta. De upplever att färdtjänsten fungerar dåligt, det blir ofta långa väntetider och en oro att inte komma i tid eller så skickas den till fel adress.

Sedan träffar jag lite yngre, ofta ensamma mammor eller sjukskrivna människor mitt i livet, som söker stiftelsemedel men som sedan även vill ha annat stöd. Det kan även vara människor med olika diagnoser eller depressioner. De har ofta hamnat ”mellan stolarna”, har ofta svårt med myndighetskontakten. Många upplever som mycket påfrestande att ha med socialtjänsten att göra.

Föreningen har ett bidrag som vi delar ut till ensamstående föräldrar med dålig ekonomi inför sommaren för att kunna göra något med barnen. De upplever ofta som jobbigt att deras barn jämför sig med andra barn som kan resa bort alla lov medan de aldrig kan resa någonstans, t ex. Det är stora klyftor på Östermalm.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Jag har inte arbetat med detta mer än 5 år så jag har inget att jämföra med och före det bodde jag utomlands många år. På de år jag var borta från Sverige kan jag ju t ex se att hemtjänsten förändrats. Förr hade de mer tid hos varje person och kunde göra det lilla extra. Nu är det så hårt reglerat och tidspressat.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Ibland känns det som att det bara är kyrkan och ideella föreningar/krafter som har tid att lyssna/hjälpa då samhället fallerar.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Vad händer med alla långtidsarbetslösa /fas3:are/psykiskt sjuka/deprimerade/ helt enkelt alla i samhällets utkant. Vem ska bemöta deras behov ? Vi, kyrkan eller samhället?

5. Finns det behov som inte bemöts?

Se fråga 4 och 6

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Fler och fler äldre bor hemma och ska enligt politiska beslut bo hemma i stor utsträckning, stort hjälpbehov, stort socialt behov. Hemtjänsten skulle behöva subventioneras för att inte behöva vara så vinstdrivande. Besökstjänsten fyller stor funktion som guldkant på tillvaron för den som är ensam.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Kontakt och Gemenskap samverkar med Oscars församling och har alltid gjort det.

Det mest konkreta samarbetet är vår besöksgrupp som vi och diakonin driver gemensamt och kallar Oscars besökstjänst. Vi har frivilliga som går hem till personer som bor ensamma och som uttalat en önskan om hembesök eller promenader. Vi har även regelbundna möten med den frivilliggruppen med fortbildning/handleddning.

Kontakt och Gemenskap och Röda Korsets Östermalmskrets brukar även varje år ha ett ”Paraplymöte” i Röda Korsets lokaler dit man bjuder in olika representanter i församlingen/stadsdelen som arbetar med främst äldre och /eller social hjälpverksamhet för att utbyta erfarenheter och för att veta vad andra sysslar med i närområdet.

C:9

Sammanfattning av intryck från intervjuer kring vuxnas situation.

Positivt: Det är möjligt att leva ett mycket gott liv på Östermalm. Många mitt i livet har god ekonomi, mår bra och lever ett aktivt och utåtriktat liv. De nyblivna pensionärerna har ofta både god hälsa och ekonomi och kan leva ett aktivt liv. Omsorg från familjen för familjemedlemmar som behöver särskilt stöd upplevs vara något vanligare på Östermalm än i andra stadsdelar. Väntjänst, be-

sökstjänst erbjuds via kommunen och olika organisationer och trossamfund. Mötesplatser erbjuds för äldre och för den som söker en gemenskap. Det finns stöd att få kring missbruksproblem via beroendemottagning och AA-grupper. Stadsdelsförvaltningen erbjuder stöd för många av de utsatta situationer som nämns nedan.

Utsatthet som nämns i intervjuerna: Att leva med höga krav, stress, långtidssjukskrivning, arbetslöshet, psykisk ohälsa, neuropsykiatriska diagnoser. Ensamhet som en folksjukdom, att vara ensamstående förälder, singel, nyinflyttad, ensamboende. Alkohol och drogmissbruk som man försöker att dölja, kombination av psykisk ohälsa och missbruk, våld i nära relationer.

Äldre kvinnors ekonomi kan påverkas kraftigt i samband med separationer och dödsfall. Studenters sämre ekonomi, särskilt i samband med sjukdomsperioder. Familjer som har mindre disponibla medel för att det mesta är bundet i omkostnader för boendet. Att vara anhängigvårdare, att leva med en person med demensdiagnos eller stroke, ett ökat behov av anhörigstöd. Att åldras utan att kunna använda en dator så att man kan finna information och sköta sin ekonomi. Att behöva hjälp i kontakt med myndigheter, finna rätt stöd vid fysisk och psykisk ohälsa. Behov av fler platser på vård- och omsorgsboenden, behov som inte ryms inom äldreomsorgen. Boendefrågan är en viktig fråga för pensionärsorganisationen PRO, att har råd att bo, att kunna få en anpassad bostad. De som ordnar aktiviteter för äldre SPF, kommunen med flera, behöver anpassa verksamheten till de behov som finns bland de äldre. Fysisk träning och medvetenhet om kostfrågor intresserar de äldre. Hälsa och ekonomi styr mycket hur den äldre upplever sitt liv. Äldre löper större risk för att utsättas för brott. Våld i nära relationer bland äldre bör uppmärksammas mer.

D

EU-migranternas situation, hemlöshet och andra utsatta livssituationer

De senaste åren ser gatubilden i Stockholm annorlunda ut än tidigare med en stor tillströmning av fattiga EU-migranter. Många tigger, men inte alla. En särskilt utsatt grupp är romer från olika europeiska länder, men främst från Rumänien.

Enligt DN 2015-01-27 med källa Socialförvaltningen, uppges att 500 migranter sov på Stockholms gator i november 2014. Det finns 64 aktiva boplatser i staden. 42 av dem är bebodda av fattiga EU-medborgare, 9 är bebodda av personer med tillhörighet i Stockholm, 13 boplatser har boende med oklar tillhörighet. Oron över tiggeriet har ökat kraftigt i Stockholm från 4% till 22% på de senaste fyra åren. Anmälningarna kan uttrycka oro, upprördhet eller irritation. Östermalmsborna är de som i lägst grad kontaktat Stockholm kontaktcenter mellan juni-december 2014. Härbärgen och tillfälliga övernattningsplatser för migranter håller på att utvecklas via samverkan mellan Staden, Röda Korsets volontärer, församlingar och föreningen HEM. Projektet kallas Vinternatt 2, flera församlingar är redan engagerade. Det går att följa projektet via facebook/Vinternatt 2.

2015-01-29 meddelade Sveriges Radio, Ekot att regeringen tillsatt en nationell samordnare för fattiga EU-migranter, Martin Valfridsson. Hans uppdrag är att träffa politiker och handläggare på kommunerna, samt ideella organisationer som arbetar med EU-migranter, men även lokala organisationer i Rumänien.

De traditionella hemlösa, som man ibland benämner dem, behöver fortfarande stöd eftersom de oftast står utanför arbetsmarknaden genom psykisk och fysisk ohälsa ofta i kombination med långvarigt missbruk av alkohol och/eller narkotika.

En mycket utsatt grupp är papperslösa som väntar på besked eller som gömmer sig för att undvika utvisning. Rädslan för en utvisning gör att de undviker sammanhang där det finns hjälp och istället söker upp enskilda diakoner och präster för att få ekonomisk hjälp eller hjälp med bostad, något som det sällan finns resurser för. Medföljande barn till papperslösa har en mycket svår situation. Pressen i situationen skapar i hög grad både psykisk och fysisk ohälsa.

Inom Röda Korsets projekt kring papperslösa har socionomstuderande, My Juhlin, just färdigställt sin kartläggning om hur civilsamhällets aktörer upplever att kontakter och stöd från sociala myndigheter fungerar för de papperslösa. 17 representanter från olika sociala aktörer har tillfrågats. Informationen kring kartläggningen lämnades i samband med möte i nätverket Dialog papperslösa, 2015-01-28, Röda Korsets lokaler, Hornsgatan 54, Stockholm.

Lagen stöder att papperslösa kan få akut hjälp via socialtjänsten. Högsta Domstolen har just överprövat ett fall som i fallet ger den papperslöse rätt genom tolkning av vistelsebegreppet. Lokala riktlinjer är inte uppdaterade i olika delar av landet. Därför har en papperslös i Malmö just nu större möjligheter att bemötas korrekt än en papperslös i Stockholm. Papperslösa har ofta ett lågt förtroende för myndigheter. Tidigare har det funnits en anmälningsplikt för socialtjänsten att kontakta polis eller migrationsverk när en utvisningshotad person sökt upp socialtjänsten. Det gäller inte i dag. När den papperslösa har kontakt med myndigheter gäller samma rättigheter som för andra, rätt att ansöka, rätt att få skriftligt besked, rätt att överklaga beslutet. Mycket få papperslösa vågar pröva detta.

Barn till papperslösa har samma rättigheter som andra barn genom vistelsebegreppet i socialtjänstlagen. Principen om barns bästa ska gälla. Orosanmälningar för papperslösa barn ska hanteras på samma sätt som för andra barn. Det råder liksom för alla andra barn sekretess kring ärenden och det kan därför inte meddelas andra myndigheter. Rädda Barnen har 2014 gett ut en vägledning till stärkt socialt stöd för barn utan papper ”Utanför nästan allt”. Häftet finns att ladda ner på reddabarnen.se/barn-utan-papper

Representanter för olika organisationer som deltog i mötet på Röda Korset upplever att sjukhuspersonal och socialtjänst ofta hänvisar behovande till civilsamhället istället för att ta det ansvar som borde vara myndighetens eller vårdens. Vad som kan erbjudas papperslösa och EU-migranter finns i en översikt hos Röda Korset. Översikten kommer att uppdateras och läggas upp på webben. Många av organisationerna finns nämnda i resursbanken, bilaga 6.

Våld i nära relationer som kräver skyddat boende, oavsett ålder, och familjer som splittrats på grund av missbruk, där alla familjemedlemmar behöver bearbeta medberoendesituationen.

Koppleri och prostitution förekommer på Östermalm likaväl som i övriga staden. Enligt en artikel i DN 2013-11-15 utnyttjas även migranterna, både män och kvinnor och polisen hinner inte följa upp det. Droger av olika slag säljs över nätet eller på gatan och används i krogsvängen eller på festen, likaväl som på undanskymda ställen på stan. Ekonomiska problem på grund av konkurser, separationer, spelberoende, missbruk, arbetslöshet, psykisk eller fysisk ohälsa. Församlingarnas stiftelsemedel kan vara en hjälp för någon, men inte alla, inte om det handlar om ett pågående missbruk eller spelberoende.

Östermalm har flera aktörer som finns tillgängliga för den som behöver stöd, dels Stadsdelsförvaltningens resurser men även föreningar som Ny Gemenskap, Convictus och Gula Änglarna. Församlingarna på Östermalm och Norrmalm har ett mångårigt engagemang, samverkan sker mellan Korskyrkan/Ny Gemenskap, Frälsningsarmén Templet/Ny Gemenskap, Immanuelskyrkan och S:t Johannes församling. Stockholms Stadsmission, Frälsningsarméns Socialt Center och Crossroads,

AA, NA, Ersta Diakoni, Röda Korset, Caritas, olika kvinnojourer är också exempel på stadsövergripande sociala aktörer. I slutet av rapporten finns en förteckning över en resursbank, (bilaga 6) föreningar och organisationer som kan vara till stöd i olika slags utsatthet.

D:1

Intervju med några EU-migranter 2014-12-02

Samtal med EU-migranter med hjälp av tolken Marius Gaspar, medborgare i Rumänien, migrant i Sverige sedan 2010. Han har arbetat med EU-migranter sedan 2010 på bland annat Frälsningsarméns Sociala Center och Stadsmissionen.

Samtal med Gina.

Vi hälsar på Gina som undrar om vi ska skriva till någon tidning.

- Nej, inte till någon tidning, jag går runt för att jag vill veta hur ni har det. Hur jag kan hjälpa?

Vi sätter oss ner på trottoaren på några sittunderlag som vi har med oss, Gina får också ett.

- Jag ska göra en rapport till kyrkan. Här i kyrkan, där jag jobbar. Så jag vill veta hur jag kan hjälpa er som sitter här runt kyrkan.
- Vad ska jag säga, det är upp till er hur ni vill hjälpa oss. Jag ser dig varje dag, du hälsar på mig, du är en fin människa, men jag kan inte prata med dig, jag kan inte språket. Jag vill gärna prata. Jag har en situation som är svår, stor fattigdom i Rumänien. Det är inte så många som ger mig pengar, 2-3 kronor.
- Det är få som har pengar i fickan, vi betalar oftast med kort.
- Alla säger, inga kontanter, no cash, no cash. Sorry.
- Det är så det ser ut. Du ser bankomaten, där hämtar man ut pengar, men det är faktiskt sällan man använder kontanter.
- Ja.
- Har du någon stans att sova, något varmt ställe?
- Vi har bott mesta delen av tiden i Högdalen. Vi sover i skogen, i baracker, men vi har inte samma plats varje gång, det beror på dem som har byggt dem.
- Har ni blivit ivägkörda?
- Det hände en gång vid Högdalen. Det brann i lägret, därför flyttade vi därifrån. När vi hade körts iväg, hittade vi en annan plats vid Skarpnäck. Efter den där branden kom jag hit för att tigga och du kände igen mig och den där Marius.
- Du menar Marcus, prästen.
- Han är en så trevlig man.

- Hur många är ni då? Kommer ni från samma ställe, by, samma familj?
- Nej, alla personer kommer från olika platser.
- Du åkte hem ett tag, till Rumänien och kom tillbaka.
- Ja, för två veckor sedan.
- Hur länge ska du stanna?
- Jag får stanna lite längre eftersom där, i Rumänien, är det också kallt, det finns inget jobb. Vad ska man göra där? Så därför vill jag vara här. Jag ska stanna här så länge det är möjligt. Men jag har hört att alla romerna ska tas bort från Sverige.
- Det är inte sant.
- Folk som jag känner, folk som tigger säger att man måste åka tillbaka till Rumänien.
- Det är inte sant, men det är många som funderar över hur ni har det.

- Det är jättesvårt.
- Har du någon familj med dig här?
- Nej, mina barn är hemma. De tas hand om av min mamma. När jag åker hem nästa gång ska jag ta med mig en bild.
- Ja, så jag får se dina barn.
- Har du din man här då?
- Ja, han samlar burkar varje dag. Här i Sverige kallar ni det panta, vi säger stickla.
- Det gör han, och du sitter här. Hur mycket får du ihop på en dag?
- 30-50 kronor. Folk säger att vi tjänar ett hundra kronor, men jag tjänar inte det. Jag ber till Gud, jag är tacksam för det jag tjänar, jag är inte som andra som hela tiden vill ha mer. Ibland kan jag tjäna 80 kr, ibland, men inte varje dag.
- Men, ni har någonstans att sova. Kan ni laga mat, duscha, tvätta kläder?
- Vi tvättar vid baracken i en hink.

Vi har med oss en karta och berättar om möjligheten för kvinnor att duscha på Immanuelskyrkan, gratis frukost på Café i Gemenskap, lottade sovplatser i Hjorthagen, på Stadsmissionens Vinternatt vid Convictus, Hjorthagen. Det är svårt att förstå en karta, men vi vill visa att det finns platser och möjligheter att få hjälp.

- Jag vill inte gå dit, jag är rädd för att inte hitta.
- Jag kan följa dig någon dag. Jag kan hämta dig. Det är inte svårt att gå dit.

När vi berättar om duschmöjligheterna berättar Gina om en man som kom till en flicka för att erbjuda dusch och mat, han tog den kvinnan och mördade henne.

- Men den här duschen på Immanuelskyrkan är bara för kvinnor. Där är det tryggt.

Vi resonerar en stund till om möjligheterna, och Marius konstaterar att Gina får prova sig fram. Vi bestämmer att jag ska möta henne fredag kl 09:00 för att gå tillsammans till Frälsningsarmén för att äta frukost. Hon får visa sin man kartan. Gina berättar att fredagar är fastedagar, då äter hon inget sött.

- Vad är det som gör att du sitter just här, på den här platsen?
- Det finns andra grupper av romer med traditionella kläder som inte gillar mig, som inte gillar att jag tigger vid andra platser, och jag är rädd på grund av de andra. På sistone har jag hittat en plats som inte är förstörd på grund av andra romer. Jag vill inte ha något med de andra att göra. Jag vill sitta här.
- Men du behöver inte betala för att sitta här?
- Nej. Det är ingen som har tvingat mig att göra det jag gör, eller som jag ska betala. Jag gör det av fri vilja, det är situationen som tvingar mig att göra detta, fattigdom, jag har inte pengar i Rumänien. Och vad ska man göra där?
- Har du gått i skolan?
- Ja.
- Kan du läsa och skriva?
- Ja.
- Då skulle du kunna lära dig svenska.
- Jag har lite svårt att lära saker.

- Hur har du det hemma i Rumänien?
- Det är svårt.
- Vad gör ni där, du och din man. Hur tjänar ni pengar?
- Vi arbetar i jordbruk, hos andra.

En dam stannar på gatan och frågar om hon kan få ställa några frågor. Var Gina kommer ifrån, hur många barn hon har, varför hon sitter här.

- Jag kommer från Pitesti i Rumänien och har tre barn, tre flickor, 16 år och tvillingar på 14 år.
- Är det någon som tar dina pengar eller får du behålla dem?
- Nej det är ingen som tar dem, jag skickar pengarna till barnen.
- Vad vi undrar vi som bor här, hur har ni råd att åka fram och tillbaka, för det kan inte bli så mycket pengar.
- Första gången var det svårt att kommunicera när jag skulle köpa bussbiljett. Det var en dam som hjälpte mig och betalade biljetten. Den gången reste jag med hjälp av kvinnan, de två andra gångerna med hjälp av socialjouren.

Damen vill gärna veta var det finns mat att äta.

- Min man kommer ibland och vi äter tillsammans.
- Var går du på toaletten?
- På torget, för fem kronor.

Vi fortsätter att samtala med damen en stund, berättar om Café i gemenskap, etc. Damen berättar att hon brukar ge pengar till Gina, och att hon tycker det är svårt att det är så många som behöver hjälp. Vi konstaterar att man inte kan hjälpa alla, men några. Hon är glad att hon fick ställa sina frågor.

- Känner du de andra som sitter här runt omkring?
- Nej.
- Pratar ni med varandra?
- Jag pratar, säger hej när jag går förbi till kvinnorna, frågar hur de mår. Jag pratar inte med alla kvinnor, inte de som har de stora kjolarna.
- Du tillhör en romsk grupp, vilken då?
- Rudari. De andra heter Orsari.

Vi bestämmer tid och plats för att kunna gå till Café i Gemenskap på fredagen.

- Tack Gina. Är det något annat du vill berätta?
- Vad ska man säga, om ni vill hjälpa mig, Absolut, det kan ni göra. Eftersom du jobbar i kyrkan, kan du berätta för kvinnor och män att de kan hjälpa mig genom att ge mig pengar. Jag är en snäll person, jag är här för att jag behöver pengar. Ibland kommer det folk som är snälla och ger mig pengar. Ibland kommer de som säger, gå, gå, gå till Rumänien och spottar på mig. Men jag sitter här och bryr mig inte om dem.
- Det är ett öppet Europa, du får sitta här.
- Om någon kan hjälpa mig, då kan vi bygga ett hus i Rumänien.
- Skulle du kunna arbeta med något?
- Absolut, jag vill gärna jobba, men jag är rädd, jag kan inte prata, inte kommunicera. Även min man vill gärna jobba, men han blev lurad att det finns arbete här med rivningsarbeten, byggarbeten, men han kan själv inte kommunicera så det är svårt att få jobb.

- Det är språket, du får lära dig svenska. Jag skulle önska att dina flickor inte behöver tigga.
- Må Gud hjälpa både mig och flickorna, jag vill inte heller tigga, men det finns inget annat alternativ.
- Inte just nu, men kanske sedan.
- Må Gud hjälpa oss.

Gina är glad att vi kunnat prata och jag tackar henne för att vi fått samtala. När vi avslutat vårt samtal kommer Ginas man och vi hälsar på honom. Han ska också följa med på fredag.

Samtal med Doru och Sorescu

Marius och jag går vidare och samtalar med två gatumusikanter Doru och Sorescu. Violinisten som varit i Sverige sedan år 2000 är inneboende hos en professor. Dragspelaren sover under broarna. De brukar spela tillsammans vid tunnelbaneuppgångarna, inne i värmen för att inte frysa när de spelar. Violinisten tycker att det är svårt att få någon inkomst. Han tycker att det är många som behöver pengarna, att de står för tätt. Vi visar kartorna på platserna med frukost och möjlighet till Vinternattslogi. De båda männen är mer vana att ta sig fram i stan, och är inte rädda, men det är fortfarande svårt med kartor, särskilt om man inte har glasögonen med sig.

Tatianas son och Roxana

I ett annat gathörn träffar vi en man som sitter på sin mamma Tatianas plats. Han berättar att Gina är hans nièce och att de känner varandra. (Jag tror att Gina berättat något annat för att hon inte vill utsetta någon annan för eventuellt obehag). Denne man säger inte sitt namn men berättar att han har ett diplom som byggnadsarbetare som är giltigt i 24 länder. Han har arbetat i Spanien i flera år, med betonggjutning, men nu finns det inga arbetstillfällen där. Han kom till Sverige tillsammans med ca 50-60 andra personer för en månad sedan. De bor tillsammans i samma läger. Mannen vill mest av allt arbeta, men språket är ett hinder trots att han även kan tala spanska. Vi visar våra kartor och bjuder in mannen att följa med till Café i gemenskap på fredag.

Medan vi samtalar stannar en ung flicka bredvid oss och lyssnar. Hon heter Roxana och brukar också tigga i kvarteren. Hon bor i Märsta. Även hon får en karta, vi får se om hon vill följa med till Café i gemenskap.

D:2

Intervju med talesperson för EU-migranter, Bienvenido Flores, 2014-11-24

Intervju med Bienvenido Flores som under sin sjukskrivningsperiod fått kontakt med många EU-migranter. Han har känt igen sig i deras utsatthet och fattigdom eftersom han själv kommit till Sverige (2000) och varit både papperslös, hemlös och beroende av andras hjälp. Han har tidigare arbetat inom socialtjänsten. Idag fungerar han som en officiell talesperson för EU-migranter. De kontaktar honom för stöd i kontakter med olika tjänstemän inom kommun, myndigheter, sjukvård, rättsväsende.

1. Hur mår EU-migranterna som rör sig i Stockholm idag, utifrån ditt perspektiv?

Fattigdom i sig skapar diskriminering med risk för att bli utnyttjad på olika sätt. Det är svårt att stå utanför arbetsmarknaden, inte kunna språket, inte veta sina rättigheter och skyldigheter. Olika tjänstemän har olika tolkningar om vilka rättigheter som gäller för EU-migranter. Kvinnor är ofta våldsutsatta. Grupper som det riktas uppmärksamhet ikring, även om det gäller hjälp och stöd, kan utsättas för hot och att fientliga krafter sätter fokus på dem.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

EU-migranterna har blivit fler. Den dominerande gruppen har tidigare varit Rudari. De kallar sig inte själva för romer men den rumänska regeringen kallar alla minoritetsgrupper för romer. De har funnits här i åtta år och rör sig över hela landet. Idag är andra grupper som är romer lika stora. Det är turkar, bulgarier, caldorado, orsari. Migranterna bor på olika håll i staden. Rudari rör sig över hela Stockholm men är bosatta i Söderort - Hökarängen, Bandhagen, Högdalen. De tigger på Södermalm, Östermalm, och Norrmalm. Romerna bor i norr - Kista-Akalla, Botkyrka, Liljeholmen. De tigger överallt, men ofta kring Medborgarplatsen. Bulgarier och turkar rör sig och sover i innerstan. Det finns också fem olika svenska grupper av romer som bor över hela landet.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt perspektiv?

Att EU-migranterna aldrig får möjlighet att komma in i systemet någonstans. De tas inte emot som övriga migrantgrupper och står utanför det stöd och den hjälp som finns.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Stockholm är känt för att inte acceptera barn på gatorna, barn omhändertags och familjer får biljett hem. De barn som finns är tonåringar som ser vuxna ut. Gravida kvinnor är utsatta, de kommer hit för att tigga och åker sedan hem för att föda sitt barn alternativt göra en abort som sker på sjukhus i Rumänien. Gravida kvinnor kan föda på sjukhus i Sverige men det är inte så lätt att finna en skyddad plats efter förlossningen.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Allt, det saknas bostäder, arbetstillfällen, utbildning, sjukvård mer än det mest akuta. Vinternattlösningarna är inte tillräckliga och är inte hållbara på sikt. Man skulle kunna handla upp fler sovplatser på ett annat sätt till samma summa som projekt Vinternatt, men tanken är inte prövad. Vi ska inte acceptera att människor bor i kåkstäder, det är inte värdigt.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Att media ger oss en bättre bild av den här fattigdomen, inte bara snyfthistorier som sätter fart på extrema åsikter, det fokuseras för ofta på misär, tiggeri. Att allmänheten blir mer rationell, man måste ge, men inte pengar - det löser inte problemet. Man kan ge vänskap, ekonomiskt stöd på annat sätt, bland annat till arbetet i Rumänien. Vi ska inte normalisera tiggeriet. Myndigheterna ska bära ansvar för att ge EU-migranterna möjlighet att överleva genom arbete och subventionerad sjukvård. CIVILSAMHÄLLET kan inte ensamma bära arbetet, det går inte enbart att bygga det på volontära insatser, det behövs professionella personer med kunskap om EU-migranternas situation och bakgrund och ett långsiktigt tänkande.

7. Vilka samverkar du med idag?

Med tjänstemän på olika nivåer, de tjänstemän man kan samarbeta med direkt. Långsamt når man högre nivåer och på sikt åstadkommer man förändringar i systemet. Socialförvaltningen, många situationer hamnar där, uppsökarteamet, stadshusets politiker - men de är nya i sin roll efter valet och behöver tid att sätta sig in i frågorna. Jag har kontakt även med oppositionen. Rikskriminalen, Nationella sekretariatet för prostitution och människohandel, olika polisdistrikt, transportstyrelsen.

EU-migranter - vem bryr sig?

En temadag för ökat engagemang

Antalet hemlösa EU-migranter ökar kraftigt i Sverige. Det innebär ett ökat tryck på socialförvaltningar, kyrkor och frivilligorganisationer. Vilket ansvar har egentligen det svenska samhället för fattiga EU-migranter? Hur kan organisationer, kyrkor och Stockholms stad tillsammans förbättra förutsättningarna för dessa människor som lider nöd? Välkommen till en temadag om EU-migranter i Stockholm!

14.30 Registrering och inledning
Samtal mellan mellan företrädare från Sociala centret och Uppsökarenheten.

15.30 - 16.20 Seminarier
Organisationer som Crossroads, Vinternatt, Sociala centret, lokala församlingar och Räddningsmissionen i Göteborg som alla har gedigen erfarenhet av arbete med EU-migranter, delger sina kunskaper och erfarenheter i fyra olika seminarier. Dessutom visas exempel på samarbeten mellan kyrkor i Sverige och Rumänien.

16.30 - 17 Vem bär ansvaret?
Samtal mellan socialborgarrådet och representanter från Frälsningsarmén.

18 - 19 Vad gör vi?
Samtal med EU-politiker, lokalpolitiker, representanter från Svenska kyrkan, Frälsningsarmén m.fl. Moderator Carl Svanell

För detaljerat program och anmälan till seminarier www.bilda.nu/migrant
Anmälan senast 12 november. **Fri entré!**

17 november kl. 14.30-19

Immanuelskyrkan, Kungstensgatan 17, Stockholm

Medverkande:

Representanter från Stockholm Stad, Uppsökarenheten, Frälsningsarmén, Crossroads, Vinternatt, Räddningsmissionen Göteborg, Eumeniakyrkan, Region Stockholm, Stockholms Stift, Svenska Kyrkans Internationella avdelning, Stockholms Stadsmission, EU-parlamentet, Immanuelskyrkan Stockholm, Spånga-Kista Församling, Studieförbundet Bilda, Sensus, m.fl.

Arrangörer:

Eumeniakyrkan Region Stockholm, Svenska Kyrkan-Stockholms stift, Studieförbundet Bilda, Immanuelskyrkan, S:t Johannes församling, Frälsningsarmén, Ny Gemenskap, Korskyrkan, Eumeniakyrkan, Ideellt Forum, HEM, Sensus, Stockholms Stad

170 personer engagerade i församlingar och andra ideella organisationer samlades i Immanuelskyrkan på inbjudan via Bilda för att samtala om EU-migranternas situation i Stockholm.

Programmet inleddes med en gemensam information av Stockholms stads nya samordnare diakon Magnus Helmner, (som även arbetar 50% på Ny Gemenskap) och Christina och Perti från Uppsökarteamet.

2012 utökade Stadens förvaltning Uppsökandeteamet som har kontakt med EU-migranterna. Det finns många i staden som är EU-migranter, men alla är inte tiggare. Det handlar om cirkulärmigration - man stannar i tre månader, återvänder hem, för att senare komma åter. Byar och familjer som är fattiga hjälps åt för sin överlevnad. För Stockholms del gäller att det inte är tillåtet

för barn att uppehålla sig på stadens gator, om så är blir familjen kontaktad av socialtjänstens uppsökarteamet, familjen får en biljett hem, alternativet är att barnet blir omhändertaget. Samma sak gäller i Helsingfors. I Uppsala och Göteborg har familjerna med sig barn och där få man arbeta på ett annat sätt.

- "Vi är inte flexibla nog för att ta emot fattigdom"... Migranternas problem är kyla, hunger, att deras boplatser rivs, fattigdom. Att höggravida kvinnor fryser är utsatt, även om det finns akut medicinsk hjälp att få. Det finns ca 500-1000 p som tigger i Stockholm. 417 personer som Uppsökarteamet mött har sitt ursprung i södra, eller östra Rumänien, alternativt nära Bukarest, Moldavien. De har olika språk och tillhör olika grupper som traditionellt sett haft olika hantverkskunskaper, Kaldurari - Kalderash betyder kopparslagare, Rudari, Ursari. Det finns även turkar som inte alltid är romer som kommer från södra Rumänien. Grupperna är indelade i familjer.

- En resa hit kostar 1000-1700 kr, eller 2 400-2 600 kr tur & retur. För att resa hit lånar familjerna ihop pengar för ockerräntor, blir skuldsatta samtidigt som de lovas guld och gröna skogar. En person som tigger behöver ca 200-300 kr/dag för att det ska gå ihop. Inte alla i familjen tigger, någon kan jobba svart eller panta burkar. Tiggarna skulle stanna i sina hemländer om de inte var drivna av fattigdom. Det finns socialtjänst i Rumänien och det är viktigt med ett samarbete kring deras rättigheter i sitt hemland.
- Förbud mot tiggeri är ingen väg, man kan inte förbjuda fattigdom, och den fria rörligheten i Europa innebär att både fattiga och rika får besöka andra länder inom EU. Finland och Sverige har inga restriktioner för fattiga. I Irland får man inte tigga vid en bankomat. Ungern har förbjudit hemlöshet.

Under eftermiddagen valde deltagarna mellan de olika seminarierna. Detta är informationen kring lokala initiativ.

Inga Johansson, Alvik, Eumenia inleder:

- Hatbrotten mot tiggare ökar. Fattigdomen blir synlig, vi har ansvar att agera, hur kan vi göra det? Hur ska vi bemöta? Vem har ansvaret? Vad kan vi göra?
- * Ta ögonkontakt. * Prata * Ge Exempel på insatser: Lindra nöden, bashjälp.

Några exempel på lokala initiativ:

Spånga-Kista församling, 4 diakoner, 87 000 invånare: **Ylva Edholm**

- Det låg 10 tiggare framför kyrkporten, och då gick den inte att öppna, ingen kunde komma ut ur kyrkan. Bienvenido Flores skrev en lapp på olika språk att man inte fick blockera dörren, men ingen nekades att sova i närheten av kyrkan. Dialogen är viktig. En artikel i tidningen lyfte frågan om de bostadslösa situation.
- **Järva-andan:** I Järva finns 500 företag och organisationer inom kommunen. De samverkar och organiserar tillsammans. Vi inbjöd romerna till kyrkan tillsammans med tolk, polis, kyrka, Galleria, bibliotek och Uppsökarteam. Romerna informerades om både rättigheter och skyldigheter och vi tog reda på vilka behov som fanns inom gruppen. Basbehov: Bostad, kläder, dusch. Dusch ordnades i Husby-badet, men det fanns inga bostäder att erbjuda. Däremot kunde man säga välkommen till kyrkan, kaffe och smörgåsar serverades, alla var och är välkomna. Regler: Man får inte tvätta kläder på toaletterna. Dialogen är viktig. Identifiera möjligheter, reflektera över vad man ger sig in i - det kan gå fort att radera något som är bra.
- **Immanuelskyrkan: Monica Ahlberg** EU-migranterna kommer in och värmer sig, pratar, fikar. En del problem i början och vi reflekterade över vad vi kunde erbjuda. Vilka behov fanns? Resurser: Sporthall, duschar, då erbjöd man gästerna att duscha en eftermiddag per vecka. Från början var det rörigt, män och kvinnor kom tillsammans. Numera erbjuder man enbart kvinnor att duscha. Man samlar in kläder, erbjuder tvättmöjligheter, ombyte. En tolk förklarade vad som gällde, vilka regler alla måste följa. Man håller upp schampo, duschtvål i små muggar så att det ska räcka till alla. Man får välja kläder. Gruppen städar efter sig i duschutrymme. Två studenter är volontärer i duschutrymmet. Efteråt kaffe, te och smörgås, man bygger relationer, visar varandra respekt. Fredriks församling som bidrar med soppa - nu arbetar man tillsammans med duschtiden. Kanske kan man så småningom även erbjuda männen att duscha.
- **Kristina Hellqvist, nationell nivå**, Kyrkokansliet Uppsala: I Uppsala finns ett brett ekumeniskt samarbete där Stadsmissionen med Margareta Paras Svensson leder arbetet. Man strävar efter att hitta natthärbärgen, att kommunen ska finansiera och att fördjupa dialogen med kommunen. I

Uppsala finns medföljande barn, där får man arbeta mer familjecentrerat på dagcentralen vid Mikaelsskyrkan. Det sker även privata initiativ. Det är viktigt att arbeta långsiktigt genom EU, likaväl som här och nu. Viktiga inslag: Språk, yrkesutbildning, utbildning, arbete.

- I Rumänien är romerna svårt diskriminerade. De är inte registrerade som medborgare, har inte råd att gå i skolan eller så slutar man skolan för att man behövs hemma. Många är analfabeter. Svenska kyrkan bedriver tillsammans med Norska kyrkan ett projekt tillsammans med Franciskanerorden, ett socialt center som ger barn utbildning. Barnen blir hämtade med buss så att alla kan komma. Det finns även arbetsgenererande projekt och sjukvård. Rumänsk-Ortodoxa kyrkan prioriterar inte diakonin just nu eftersom de bygger en katedral. Equmenia bedriver projekt Rut för skola, rådgivning och hälsovård.

Initiativ i Stockholm

Vilka frågor finns bland de närvarande...

Finns det någon tak över huvudet-garanti under vintern?

Länka ihop nätverk/grupper, samarbeta!

Vem är talesperson, företrädar EU-migranter? Exploatering av fattiga EU-migranter?

Projekt Vinternatt 2 (sammanfattning ur broschyr)

Samverkan för att lindra nöd bland utsatta EU-medborgare som vistas i Stockholm. Stockholms stad har anställt en samordnare för att fånga upp och ta vara på det engagemang som finns. Olika samfund har visat intresse att kunna bidra med lokaler och annat. Röda Korset vill bidra genom samordning och utbildning av volontärer, däribland aktiva inom föreningen HEM.

De akuta behoven är möjligheter att få duscha, få kläder tvättade samt övernattnig.

Förhoppningen är att många vill bidra på olika sätt, genom hygienartiklar och livsmedel, men framför allt i upplåtande av lokaler för övernattnig.

Modell:

Tidsram: 20-07, 1-3 nätter, 5-10 deltagare/gäster. 2-3 frivilliga.

På plats finns frivilligledare med erfarenhet av målgruppen.

Exempel på natt:

19:00, volontärerna möts i lokalen för att ställa i ordning.

21:00. Välkomnas gäster, får möjlighet att duscha/tvätta av sig, får kvällsmat och lämnar smutsig tvätt till volontärer (återfås kvällen därpå).

07:00 gäster och volontärer lämnar lokaler som städats tillsammans (övernattnig får ej påverka andra verksamheter som bedrivs i lokalerna). För varje lokal anpassas tider och antal för att fungera med annan verksamhet.

Kontaktpersoner:

Samordnare staden: Magnus Helmner magnus.helmner@extern.stockholm.se

Röda Korset: Rita de Castro rita.decastro@redcross.se

Equmeniakyrkan, Region Jenny Dobers jenny.dobers@equmeniakyrkan.se

Församlingar och andra organisationer som är intresserade av att upplåta lokaler eller att stödja initiativet kan kontakta samordnaren.

* För kunskap om romsk kultur, besök utställningen "Vi är romer", Forum för levande historia.

I dialogen mellan staden och de ideella så är man överens om att EU-migranterna finns och samtalet pågår om ansvarsfrågorna, man är inte alltid överens. Men det är inte acceptabelt att någon ska behöva frysa ihjäl en kall natt. Klara kyrka har haft möjlighet till logi kalla nätter, Vinternatts resurser räcker inte till.

Vi når inte alla EU-medborgare, vi bör ta vara på frivilliga insatser och det bör finnas en samordnare för det som görs.

Magnus: Samhället är vi, en dynamisk dialog krävs, Vi behöver hjälpas åt för att lindra nöd. För Projekt Vinternatt 2 var det pilotnatt i torsdags. Vi behöver finna fler lokaler.

Exempel från andra orter i Sverige:

Mikael Albertsson, Göteborg, Göteborgs Räddningsmission

Efter dialog med enskilda människors engagemang har husvagnar placerats ut, En familj fadder till de boende i husvagnen som en väg till en social gemenskap. Familjen/faddrarna har inte haft ansvar för några förnödenheter, utan ställt upp som en kontakt de tre månader som familjen fått bo i husvagnen utan kostnad 3 månader. Motprestationen har varit krav på jobsök, ev barn måste gå i skolan, förskola. Barnperspektivet är viktigt, barnen måste till Öppna förskolan.

Frågeställningar som väcks:

Hur många barn finns i Stockholm - trots att de inte är tillåtna att vara här?

Det är viktigt att stoppa avhysningarna från de tillfälliga boplatserna eftersom det skapar större utsatthet.

Var finns info om hur enskilda personer kan hjälpa till?

Tillgång till tolkar?

Hur kan vi skapa mötesplatser?

Kl 18:00-19:00 Hearing

Medverkande: **Åsa Lindhagen**, socialborgarråd MP, Stockholms stad, **Lars Adaktusson**, EU-parlamentariker KD, **Magnus Helmner**, stadens samordnare, **Gunilla Moshi**, Stockholms stift, internationell handläggare, **Kalle Svanell**, moderator.

Hur agerar vi när vi möter tiggare?

G.M: Många bryr sig.

Vem hjälper, vem blir hjälpt? Vad gör jag? Vad gör jag inte? Vem har ansvar för vad?

Faktakoll:

Hur många vistas här i Stockholm?

M.H: 500-1000 personer, ingen vet säkert.

Finns det några barn?

Man ser sällan barn, Stockholm är känt för att omhänderta barn.

Hur ser migranternas hemmiljö ut?

Stor fattigdom, det är omöjligt försörja sig själv. Det är vanligt med kort skolgång, analfabetism, sjukdom, korruption, man står långt från samhällets omsorg.

Vi har en fri rörlighet i EU, finns det fördelar med den?

Å.L: Det finns fördelar och nackdelar med den fria rörligheten i Europa. En fri rörlighet är positivt, en vision att alla ska få röra sig fritt.

L.A: Det är ett fundament, det finns 28 medlemsländer i EU, det är en fri marknad och ett ideologiskt val att leva i försoning, öppenhet, frihet och demokrati.

Problem med den fria rörligheten?

L.A: Den organiserade brottsligheten. Fattigdom, diskriminering har inte med fri rörlighet att göra utan med människosyn, människovärde. Vi bör ställa krav på Rumäniens regering att ta ansvar. Ansvar för att korruptionen är så utbredd i samhället.

Å.L: Vi löser inte fattigdomsproblemet med att stänga gränser.

G.M: 2,8% av EU:s befolkning rör sig, men det är få som tigger, vi bör kunna lösa det. Människor kan inte vara problem .

Vad sägs i EU-parlamentet?

L.A: Det är en ohållbar situation, det bör ställas krav på Rumäniens regering. Men vi bör vara medvetna om att ta vara på det civila samhällets hjälp att lindra nöden. Varje nation för sig kan uppmuntra engagemang, framhålla solidaritet, medmänsklighet, använda våra instrument för att påverka.

G.M: Det finns inga signaler från Bryssel. Det tar så lång tid att vänta på Bryssels beslut. Vi måste arbeta både kortsiktigt och långsiktigt här och nu. Som medlem i kyrkan bidrar man genom att faktiskt vara medlem. Det är inte heller kriminellt att vara fattig, de agerar för att ge sina barn en framtid. All förändring börjar nerifrån. Det är viktigt med samarbete, vi kan bara göra något tillsammans.

L.A: Samarbete krävs. EU kan göra mer, men har också gjort genom miljardbelopp för att hantera diskriminering m.m. Pengarna har fastnat hos regeringen. EU försöker sätta press på regeringen. Men att dra Rumänien inför EU-domstolen skulle inte hjälpa folket.

M.H: Civilsamhället är här och nu, kommer att arbeta både nationellt och internationellt oavsett vad som händer i EU.

Å.L: Civilsamhället spelar en viktig roll - man kan bygga långsiktigt i Rumänien med hjälp av civilsamhället, att ta sig förbi Rumäniens hindrande.

G.M: Kyrkorna arbetar långsiktigt via olika organ i Europa.

Vad är kommunens ansvar?

Å.L: Lagar styr vad vi kan göra, men akuthjälp kan gå utanför detta. Vi vill höja ribban för att exempelvis finna fler boendeplatser.

Kan man få ekonomiskt bistånd från kommunen som EU-medborgare?

För den som vistas i Sverige krävs att man redan gjort allt själv, man måste ha arbetat och betalat skatt i minst 6 månader. Man kan alltså få ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen om man blivit arbetslös.

L.A: Statsmakterna kan stödja civilsamhället, lagen hindrar inte det.

G.M: Lagar kan ändras i en föränderlig tid, skapa arbeten.

Å.L: Titta närmare på arbeten, hitta arbetstillfällen. Crossroads hjälper människor att komma in i arbete. Det finns en rädsla ”om vi hjälper så kommer det ännu fler”, en utmaning som inte kan göra att vi hindras från att göra något.

EU - en jobbskapande gemenskap? Vad sker i dialogen med andra länder?

L.A: 70 % av inkomsterna i EU kommer ur tjänstesektorn. Den inre marknaden, rörligheten, effektiviseras. Utbildningsfrågorna är viktiga, många är analfabeter, 70% arbetslösa.

G.A: Goda idéer brukar spridas. En bred prestigelös samverkan krävs. Entreprenörer som kan skapa jobb, bred politisk samstämmighet - vad gäller för nöd för främlingar?

Å.L: Vi måste arbeta och tänka både på kort och lång sikt. Vad kan vi göra i Stockholms stad nu? Vi måste ta oss tid att tänka igenom frågorna. Om de finns medföljande barn, då ska de ha hjälp och stöd. Barnkonventionen ska ligga som grund.

Vad kan en enskild människa göra?

G.M: Det beror på vem det är. Prata med din pastor, etc, eller vänd dig till Röda Korset. Man kan laga soppa, koka kaffe, vara volontär. I Gnosjö sitter det inga tiggare, de har fått jobb. Tänk om vi kunde skapa arbetstillfällen som inte kräver så mycket utbildning, soppa gator, eller skotta snö?

M.H: Om man är ideell - tänk, vad trivs du med att göra? Det är viktigt med tydliga modeller, tydliga initiativ att haka på.

Finns det goda exempel på andra håll?

Göteborgs räddningsmission, en driftig person som pressar på och åstadkommer saker.

Å.L: Gnosjö, där tiggarna får arbete. Stockholms län - att arbeta över kommungränserna. Andra länder, Hamburg har tagit över huvudet-garanti, alla garanteras platser inomhus i kontorslokaler, skolor.

M.H: Det är svårt med samverkan i en större stad, för duschplatser behöver vi hjälp av kommunen.

L.A: Vi måste även angripa problemet med diskrimineringen i Rumänien. Vi kan inte lösa hela problemet här i Sverige, men vi kan ge akut nödhjälp. Inom EU får man skriva under Köpenhamnsfördraget där man ska värna om mänsklig värdighet, respekt etc.

M.H: När vi arbetar konkret så ger det anledning att mötas, att hjälpas åt.

Å.L: Crossroads arbete, uppsökarteamet är positivt.

G.M: Att Rumänien fått en ny president ger hopp.

Å.L: Föreningen HEM som erbjuder svenskundervisning.

L.A: Tala med migranterna, inte om - det har all rätt att vara här.

Det är en ökad irritation över tiggandet. På Norrmalm är 38% störda, Södermalm 36%, Östermalm 29%, Kungsholmen 24%. Vad beror attityderna på? Hur ska vi arbeta med värderingarna?

M.H: Det är viktigt att det är många som engagerar sig. Vi är inte vana att se fattigdomen på nära håll. Det är ett ökad främlingsfientlighet i det senaste valresultatet. Det är viktigt att påverka värderingarna.

Å.L: Det finns risk för en ökad opinion för tiggeriförbud. När irritationen ökar är det större risk för våldsdåd och oro. Vi kan bemöta detta med samtal om mänskliga rättigheter. Tala om vilket samhälle vi vill ha.

G.M: Det finns 3-10 miljoner papperslösa i världen. Det är många att värna om. Håll ihop Sverige, sortera inte ut människor. Förverkliga socialtjänstlagens vackra ord.

L.A: Samtalet om värderingar och vilket samhälle vi vill ha - om människosyn, solidaritet med den svage, att vi står upp för grundläggande värderingar oavsett block och organisation.

D:4

Studiebesök och intervju med Nina Nyman, föreståndare på Bryggan, Hjorthagen, Convictus, 2014-11-25

Nina Nyman, föreståndare på Bryggan Hjorthagen, Convictus.

Convictus är en ideell, politisk och religiöst obunden förening som arbetar med hemlöshet, missbruk och hälsa. På Bryggan kan man värma sig, duscha, tvätta kläder, få nya skänkta kläder, köpa lunch för 20 kr, fika, få stöd och hjälp.

Convictus består av:

- Tre dagverksamheter för hemlösa: Bryggan Hjorthagen, Bryggan Vantör och Convictus Råd & Stöd.
- Ett hus i Sörmland för hemlösa: Tomtebo Rekreationshus.
- Ett hälsocenter för människor på väg ur missbruk: Convictus Hälsocenter.
- Uppsök/HIV & hepatit arbete på fältet.
- Convictus Estland. En självständig organisation i Estland med fokus på HIV, hepatit och mänskliga rättigheter.
- Convictus Ukraina. En självständig organisation i Ukraina med fokus på HIV, hepatit och mänskliga rättigheter.
- Convictus anordnar konferenser/utbildning om hemlöshet, missbruk och hälsa för politiker, sjukvård, socialtjänst och församlingar.

1. Hur mår de människor som du möter idag, utifrån ditt perspektiv?

Ganska OK, rent allmänt, de vill vara glada och positiva trots att de alla är på jakt efter arbete och pengar. Bryggan är ett vardagsrum för dem och de vet att vi vill hjälpa. Vi vill bygga på förtroende.

De som besöker oss hjälper varandra och de kan också hjälpa oss med att tolka när vi har olika språk.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Idag är det flest migranter som besöker oss. De har svårt att få fram information, och är beroende av att få hjälp. Svårast är att få hjälp med sjukvård. Jag önskar att det fanns en manual att följa i kontakt med myndigheterna. De vet inte själva vad som gäller och samarbetar inte sällan emellan när vi ställer frågor och söker stöd för någon.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

För föreningens räkning så är det finansiering, arbetskraft och kontakt med myndigheter som kan ge klara besked. Vi får besök av en case manager, en specialutbildad socionom som kommer för att ge stöd till våra gäster, det är bra. En stor utmaning är övernattningsmöjligheter för kvinnor.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Platser, verksamhet för kvinnor, de kommer inte i lika hög grad som männen.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Kvinnornas, de skulle behöva en egen tvättstuga någonstans, som de får sköta om själva. Convictus saknar en bra tvättmaskin och tumlare, den gamla är sliten.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Vi önskar att det fanns fler övernattningsmöjligheter för kvinnor. Det måste bli en socialtjänst även för EU-migranter. Man får arbeta på att förbättra situationen i Rumänien genom EU-medel, EU-projekt. Vi kan lära oss av andras arbete, exempelvis projekt i England och på Irland.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Östermalms stadsdelsnämnd, de deltar i våra husmöten. Enheten för hemlösa och andra sociala verksamheter. Gula Änglarna, församlingar som Oscars församling, Franska reformerta kyrkan. ICA, COOP, Östermalmshallen, Carlssons skola, skänker mat. Pelarbackens sjukvård för hemlösa. FENIX, en förening för självhjälp. Vi har sju volontärer, läkare, (Läkare i världen) tandläkare, jurister, vi har personer som arbetstränar via kontakt med arbetsförmedlingen. Privatpersoner, allmänheten kommer hit med saker, företag som skänker saker. Vi hoppas att vi ska få lika god hjälp som förra året med julmaten och julgåvor till våra gäster.

D:5

Intervju med Gunn Franzén Ljung och Ethel Dahlman, Gula Änglarna, 2015-22-01

Ethel Dahlman och Gunn Franzén Ljung arbetar i den ideella fristående föreningen Gula Änglarna. Ethel har tidigare arbetat med diakonala frågor i Oscars församling i 25 år. Därefter, 1986, började Ethels engagemang för hemlösa och socialt utsatta personer i Stockholm. Ideella Gula Änglar finansierar till stor del de luncher som utdelas i Tessinparken på fredagar och smörgåsar, choklad och kaffe vid Sergelstorg och Centralen på måndagar sedan 19 år. I lokalen på Valhallavägen 184 har man öppet kontoret må-fre 9-10. Ungefär 15-20 olika personer per dag kommer för att få hjälp med myndighetskontakter, för att söka bidrag till tandvård, få akuthjälp kring mat, hyror och elräkningar, eller medicinkostnader med mera.

Gula Änglarna finansieras både med stiftelse- fondmedel och enskilda gåvor till akuthjälp. Härutöver har Ethel personligen fått Eldsjälspriset från Hirschfonden. Ethel träffar med stöd av dessa pengar många ungdomar som nyss genomgått avgiftning och följer upp deras behov.

Gunn använder mycket tid till att söka bidrag till föreningen för att de ska kunna genomföra sitt arbete. Den korta mottagningstiden gör att samtliga volontärer sköter mycket av myndighetskontakter och uppföljningar på andra tider. När kontoret är öppet är det alltid två personer närvarande. Det är ca 10 volontärer engagerade som turas om att vara på expeditionen. Verksamheten är stängd från midsommar till september.

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ert perspektiv?

Vi kan inte uttala oss särskilt om Östermalm, eftersom vi träffar människor över hela staden. Men de vi träffar är socialt utsatta, fattiga, hemlösa och med missbruksproblem som gör att de bland annat har svårt att komma in på arbetsmarknaden och i samhällets välfärdssystem. Även ungdomar som genomgått avgiftning och behöver stöd för att komma vidare.

2. Har du/ni sett någon förändring de senaste fem åren?

Vi möter fler som är utförsäkrade, som har hamnat utanför trygghetssystemen. Socialtjänstens system att beakta de tre senaste månadernas inkomster vid en biståndsbedömning slår hårt mot dem vi träffar. Om de har inkomst så är den ofta ojämn, varje månad går jämt upp eller back de sista dagarna, man kan haft pengar men har absolut inga just vid tillfället när man söker hjälp. Pensionärer som har låg pension, oftast kvinnor, kan ha det mycket svårt att klara ekonomin. På Östermalm finns många kvinnor som blivit änkor, är frånskilda, eller ensamstående och som i stor utsträckning från efterkrigstiden och framåt inte kommit in på arbetsmarknaden och därigenom inte har någon intjänad pensionsrätt och lever på mycket minimala grundnivåer.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Att få ihop pengar till vår verksamhet, så att vi kan hjälpa. Många behöver hjälp till exempelvis mat, pengar till el, hyra läkemedel och tandvård. Vi kollar alltid först att de sökt hjälp via socialtjänsten, står till arbetsmarknadens förfogande eller uppbär stöd från socialförsäkringssystemen, innan vi går in. Hyror och el är stora utgifter för de vi möter, vi försöker till varje pris se till att de inte blir bostadslösa eller får elen avstängd. De kan behöva hjälp med skuldsanering eller med kontakt med kronofogden för att ordna avbetalningsplaner. Det är svårt att klara myndighetskontakter utan telefon, då kan vi hjälpa med att fylla på kontantkort, men även matkuponger eller apoteksrekvisitioner. Vi prioriterar den som inte fått hjälp hos oss de senaste 5-6 månaderna.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Boende för unga, och pensionärer med minimala pensioner. Som tidigare nämnts, finns många kvinnor som inte intjänat pensionsrätt på grund av att de varit hemmafruar och nu är frånskilda, änkor eller ensamstående. Här finns också före detta hembiträden som stått utanför trygghetssystemen.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Socialtjänsten tar inte tillräckligt ansvar för utsatta ungdomars boende. Ungdomar som är på väg ut ur missbruk måste få mer stöd.

EU-medborgare och papperslösa hänvisar vi till Crossroads.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Fattigpensionärerna kommer att bli färre eftersom det är den sista generation som inte haft arbete utanför hemmet, det har de allra flesta i yngre generationer idag och därmed får alltför av de åldrande en pension.

En oro är hur det ska gå för framför allt unga familjer som skuldsatt sig och lånat för att bo i dyra bostäder

7. Vilka samverkar ni med idag?

Med så många vi kan, Convictus, Frälsningsarmén, kyrkan, socialtjänsten - vi försöker se till att alla de vi möter har en egen kontakt med socialtjänsten. Oscars församling och till exempel Johannerorden samverkar vi med. Vi söker medel hos olika fonder och hänvisar exempelvis till Majblomman för barnfamiljer som behöver ekonomiskt bidrag till barns uppehälle. Vi har överenskommelse med Lidl Sveavägen som tar emot de matrekvisitioner vi skriver ut. ICA Karlaplan har ett system där kunder kan köpa en vara och lägga i en särskild korg. Affären fyller på med liknande vara och ger oss varorna ett par gånger per år som vi sedan delar upp i matkassar till dem som besöker oss.

D:6

Sammanfattning av intryck från intervjuer, möten kring EU-migranternas situation, hemlöshet och andra utsatta livssituationer.

Positivt: Man söker utveckla samverkan mellan staden och olika ideella organisationer och trosamfundet för att lindra nöd, rädda liv. Arbetet med att stödja de utsatta i Rumänien pågår och utvecklas. Den synliga utsattheten skapar engagemang som kan kanaliseras i konkreta insatser. Det finns tydlighet i de organisationer som riktar sig till olika typer av utsatthet, vilka de riktar sig till och hur de hänvisar vidare till varandra. Kunskapen om vad de olika organisationerna gör är viktigt att sprida vidare för att hjälpa fler.

Utsatthet som nämns i intervjuer, möten och spontana samtal: Fattigdom provocerar. Fattigdom och diskriminering driver EU-migranter till tiggeri. De reser hit genom att skuldsätta sig. Det saknas arbetstillfällen och bostäder, möjlighet att sköta hygien och klädvård. Kvinnor är särskilt utsatta. Konkurrens mellan de olika grupperna skapar oro, osämja. De har inte samma möjlighet att komma in i stödsystemet som fattiga migranter boende utom Europa. De tiggande skapar irritation och de utsätts för elakheter och hot av allmänheten. Det är inte värdigt om tiggeri normaliseras och kåkstäder accepteras som boende. Avhysningar skapar större utsatthet. Sjukdomar kräver läkarvård och mediciner, gravida är särskilt utsatta under graviditet och efter förlossning. Myndigheter bör klargöra vad som gäller vid behov av stöd, enskilda behövande riskerar att bemötas godtyckligt. Analfabetism, låg utbildningsnivå, svårigheter att kommunicera försvårar möjligheter att söka arbete. Traditionella hemlösa har liknande behov som fattiga EU-migranter och de kan uttrycka att de känner sig åsidosatta, att de inte får samma stöd och engagemang. Äldre fattiga kan säga att de skulle behöva mer stöd. Det finns risk för motsättningar mellan olika utsatta grupper. Tandvård är ett stort behov och möjlighet att behålla ett boende är mycket viktigt för den som lever i risk för hemlöshet. Ojämna inkomster som grund för bedömning av biståndsbehov skapar otrygghet. Ungdomar som genomgått avgiftning behöver särskilt stöd. Fattigpensionärer, särskilt kvinnor, är en utsatt grupp. Skuldsanering kan vara en god hjälp för den som håller på tappa greppet om sin ekonomi. Billigare bostäder är en viktig prioritering för de mest utsatta.

Papperslösa lever i stor utsatthet och hänvisas runt av både samhälle och civilsamhälle. Barnens situation bör uppmärksammas och de villkor som finns för att få hjälp bör klargöras. Papperslösa har rätt att få hjälp av samhället men riktlinjerna är inte uppdaterade.

E

Att undersöka, kartlägga och beskriva hur det befintliga diakonala arbetet ser ut i respektive församling i Östermalms kontrakt.

Allmänt, Östermalms kontrakt

Målgrupper

Det diakonala arbetet på Östermalm har av tradition främst riktat sig till de äldre i församlingen. Kanske det har att göra med att församlingarna tidigare haft tillgång till hemsystrar, föregångare till dagens hemtjänst som mötte många behövande äldre. Idag finns endast en deltidstjänst kvar i Engelbrekts församling. Men arbetet är samtidigt relevant eftersom Östermalm är en stadsdel med en procentuellt sett hög andel äldre. Det är en stor grupp i åldern 80+, framför allt i Oscars församling. Dagens äldre bor hemma längre, är aktiva högt upp i åldrarna och söker mötesplatser. Många av dem är aktiva medlemmar i kyrkan och har förväntningar på församlingens diakoni.

Men alla församlingars diakoner arbetar också med dem som är mitt i livet och församlingarna erbjuder många mötesplatser utöver gudstjänsterna; meditation, samtalsgrupper, bibelsamtal, sorgesamtal, kurser, körer och möjlighet att engagera sig som volontärer i olika slags verksamhet. Att som diakon finnas tillgänglig för samtal är en viktig del i arbetet i alla församlingarna, där möter diakonerna personer i personliga livskriser, ekonomisk nöd och med själavårdsbehov.

I dagsläget arbetar inte diakonerna direkt och regelbundet i verksamhet med barn- unga och familjer. Den kontakten har pedagoger, musiker, förskollärare, barnskötare och präster via öppen förskola, förskola, babygudstjänster, familjegudstjänster och körverksamhet. Universitetskyrkan möter studenter och personal på universitet och högskola.

En del av diakonin, stiftelsehandläggarna, möter många ekonomiskt behövande familjer, särskilt ensamstående föräldrar, likaväl som behövande äldre.

De diakoner som varit länge i tjänst har väl inarbetade kontakter med myndigheter och andra organisationer för att hjälpa människor vidare, att ge stöd utifrån behovet. De som är nyare i tjänst arbetar för att bygga upp det lokala nätverket. Alla diakoner är engagerade i gudstjänstlivet, i arbetslagen och medverkar på olika sätt under arbetsåret i det som sker inom församlingen.

Hur samverkan sker mellan diakonin och övrig verksamhet är i hög grad beroende av hur etablerat arbetslaget är - det tar tid att finna rätt samarbetsformer. Det vanligaste samarbetet gäller stöd för ekonomiskt behövande via stiftelsemedel.

Finansieringen av den diakonala verksamheten sker via budgeterade medel och i viss mån via gåvomedel. Den största andelen av budgeten går till löner och då är det satt i proportion till antal tjänster. Vad gäller verksamhetsdelen 2013 hade Oscars församling störst resurser, 359 000 kr Engelbrekt 212 000 kr och Hedvig Eleonora 100 000 kr. Engelbrekts församlings bidrag till Familjerådgivningen låg på 90 000 kr och Hedvig Eleonoras på 44 000 kr förutom subventionen för bokade

samtal. Oscars församling har istället valt att lägga resurser på en extern terapeut som medarbetarna kan hänvisa behövande till.

Om man ser till Oscars och Engelbrekts församling fördelas gåvomedel till enskilda personer. I Hedvig Eleonora församling delas inte gåvomedel ut till enskilda, utan ingår i församlingens budget och kan betraktas som extern finansiering genom gåvor.

E:1

Oscars församling är den största församlingen med flest boende 38 002 /25 000 medlemmar och flest tjänster inom diakonin. Församlingen har fyra kyrkor, Oscar, Gustav Adolf, Olaus Petri och Djurgårdskyrkan. Den största delen av den diakonala verksamheten sker i Olaus Petri kyrka.

Sedan maj-juni 2012 har diakonin inom Oscars församling inte haft full bemanning. Det innebär att man har fått arbeta flexibelt och verksamheten har sett lite olika ut under de senaste terminerna, men grundutbudet har varit ungefär detsamma.

2014 var bemanningen två diakontjänster, samt en heltid diakoniassistenttjänst. En heltid diakon (som har viss nedsättning för politiskt uppdrag samt föräldraledighet) samt en deltids diakoniassistenttjänst är avsatt för handläggning av stiftelsemedel. En heltids diakontjänst har inriktning församlingsverksamhet där även diakoniassistenten har tid avsatt. Det finns även en vakant diakontjänst. Fr o m februari 2015 är ännu en diakontjänst vakant.

En viktig kugge i det diakonala arbetet är Öppen diakonimottagning med direkt anknytning till stiftelsehandläggningen. Där finns möjlighet att få hjälp med sin ansökan, äta soppa, samtala med församlingsdiakon och stiftelsehandläggare, använda dator och ta del av en gemenskapen. Inom den verksamheten har man uppmärksammat barn-unga som far illa och har gjort ett antal orosanmälningar till socialtjänsten.

Exempel på andra verksamheter är kvinnogrupp för daglediga, andakter och besök på vård-och omsorgsboenden (Hemkyrkan) inom församlingen tillsammans med volontärer, 13 gudstjänstvärdar, samtalsgrupp för sörjande, andra typer av samtalsgrupper för personer mitt i livet, samverkan med socialpsykiatri med Friskisgrupp i församlingens lokaler, Stillhetens rum, en gudstjänst på tisdagar med tid för samtal och gemenskap kring måltid.

Många söker sig till församlingsdiakonen för enskilda samtal och själavård, det är ca 1/3 av arbetstiden. Oscars församling har även avtal med en terapeut och kan hänvisa behövande vidare.

Besökstjänst utförs framförallt via Föreningen Kontakt och Gemenskap i Oscars församling, en fristående förening med anknytning till församlingen. Där är ca 25 volontärer aktiva samt en anställd konsulent som samverkar med diakonin.

Ytterligare föreningar, Oscars seniorer, Djurgårdskyrkans vänner samt Oscarsbibliotekets vänner, erbjuder olika program som erbjuds via församlingen.

Oscars församling bedriver "Sommarkyrkan" tisdag-söndag under fyra till fem veckor i juli månad i Djurgårdskyrkan. Huvuduppgiften är att fira gudstjänst. Vi firar Veckomässa en veckodag och söndagens Högmässa samt samlas för andakt kl. 12 övriga dagar. Sommarkyrkans arbetslag består av sex teologistudenter/prästkandidater under ledning av två av församlingens präster samt en musiker och en vaktmästare. En av församlingens diakoner eller diakoniassistenter är knuten till verksamheten

Sommarkyrkan bedriver caféverksamhet varje dag mellan kl 12 och 16:30. Förutom veckans gudstjänster och andakter ges två konserter och ett föredrag varje vecka. Sommarkyrkan är öppen för

alla och är en mening delvis en öppen diakonal verksamhet. Diakon eller diakoniassistent har funnits på plats en dag i veckan samt funnits tillgänglig vid behov. Lokalerna tillåter inte att en regelrätt diakonimottagning inrättas i Djurgårdskyrkan under perioden.

Oscars församling har ett begynnande samarbete med Sjömanskyrkan Stockholm som är lokaliserad i Frihamnen. Församlingen tillhandahåller vid behov och på förfrågan pastorala och diakonala resurser till Sjömanskyrkan Stockholm. I huvudsak om eller när behov uppstår inom församlingens gränser.

Reflektion från det diakonala arbetslaget i Oscars församling:

Sedan 2012 har diakonin i Oscars fått hålla tillbaka i och med att de varit kort om personal och att man inte kommit upp i full bemanning med en stadigvarande styrka.

Från augusti 2014 har de satsat personellt särskilt på att åter få igång den öppna diakonimottagningen varje tisdag, där de också erbjuder sopplunch till självkostnadspris, samt att satsa personalresurser på Friskisgruppen - ett samverkansprojekt på onsdagseftermiddagar med stadsdelens socialpsykiatri - som regelbundet lockar 20-25 personer med psykisk ohälsa, vilka annars lever rätt isolerat och ensamt.

Träffpunkten Skön måndag fick stå tillbaka under hösten 2014 men det kommer att bli träffpunkt regelbundet varje måndag under våren 2015

2015 första halvåret - svävar diakonin i ovisshet eftersom det finns vakanta tjänster som ännu inte annonserats ut. Man satsar på att ha vikarie på skön måndag, öppen diakonimottagning och förstärkning i hemkyrkan. Enskilda samtal måste i stor utsträckning hänvisas till prästkollegiet.

En tanke inför framtiden är att behålla stiftelse/fondarbetet i anknytning till diakonin. De ser många vinster med det. Bland annat möjligheten att enkelt och med personkontakt kunna lotsa personer med fler behov än ekonomiskt stöd vidare till andra inom diakonin och även till de träffpunkter som finns. Det handlar det om att se hela människan, och inte bara en tom plånbok.

E:2

Engelbrekts församling är den näst största församlingen med 23 048 boende/13 000 medlemmar, två kyrkor, Engelbrektskyrkan och Hjorthagskyrkan. Något som präglar församlingen är en stor andel dagbefolkning (63 000) i och med att Universitet och högskolor ligger inom församlingen. Universitetskyrkan har ansvar för mötet med dem.

Det diakonala arbetslaget består av två heltids diakontjänster samt en präst knuten till verksamheten. En av diakontjänsterna har budgetansvar, sitter med i ledningsgruppen och har ansvar för stiftelsemedlen. Engelbrekts församling är den Östermalmsförsamling som har haft en mycket stabil, mångårig bemanning på diakonisidan. En medarbetare kommer att gå i pension det kommande året. Båda diakonerna är aktiva inom olika verksamheter på dagtid, samtalsgrupper, bibelsamtal, dagledigträffar med program i både Engelbrekt och på Hjorthagen, syförening, musikandakter vid äldreboenden. Trygghetsringen är ett telefonstöd till ensamboende, fyra personer nyttjar detta och diakoniassistenten sköter servicen. Under sommaren 2013 erbjöds sex dagsresor för dem som var hemma i staden under sommaren.

Cirka 1100 personer har via samtal/enskilda sorgesamtal, hembesök, och telefonsamtal haft kontakt med diakonerna under 2013, förutom 58 enstaka själavårdssamtal och 34 återkommande samtal. 8 personer har gått i enskilda sorgesamtal. Externa ledare har erbjudit kurser om Stockholm, helig

dans och kristen djupmeditation, stavpromenad som letts med hjälp av volontärer. Cirka 22 volontärer är aktiva på olika sätt inom diakonin, regelbundet eller genom punktinsatser.

Universitetskyrkans personal erbjuder sorgesamtalsgrupp för den som är 20-35 år. Engelbrekts församling ger bidrag till Kyrkans Familjerådgivningsbyrå.

Reflektion från Engelbrekts församling:

Mona Logård, diakon, vill framhålla vikten av att möta människor i goda samtal, skapa förutsättningar för att bygga relationer. Att skapa tillitsfulla relationer tar tid, men Engelbrekts diakoner anser det viktigt att utrymme ges för detta i diakontjänsterna så att det blir trovärdigt då man talar om ”gemenskap”.

Att man inte glömmer bort de äldre som troget besökt gudstjänster, deltagit i verksamheten under flera år och villigt betalat församlingsavgiften. Det är viktigt att satsa på det personliga mötet, skapa tillitsfulla relationer både enskilt och i grupp. Likaså ska man erbjuda mötesplatser för människor, att skingra ej självvald ensamhet. Engelbrekts församling är en växande församling och man kommer även fortsättningsvis att ha som målsättning att på olika sätt inbjuda till möten, samtal och gemenskap. Att sprida det kristna budskapet, evangelium genom handling och bemötande.

E:3

Hedvig Eleonora församling är den minsta församlingen med 10 876 boende/7 214 medlemmar, med en kyrka och en heltids diakontjänst.

Under 2013 och 2014 har flera personer innehaft tjänsten. En diakon som arbetat i församlingen i tretton år gick i pension ht 2013, resten av terminen arbetade en vikarierande diakon på deltid. Vt 2014 arbetade en annan vikarierande diakon på deltid i ca två månader, därefter en nyanställning på heltid.

Diakonin under 2013 har haft fokus på dagverksamhet Öppet hus en gång/vecka, 3-4 soppluncher per termin med programinslag, besökstjänst, enskilda samtal, besökstjänstgrupp, två syföreningar, Prima Liv (en verksamhet fem tillfällen per termin med matlagning, promenad samt avspänning), ekumeniska kontakter, vintage-basar, sorgesamtalsgrupp, kurs i ikonmålning, arbetstid på Convictus Bryggan som en tid låg inom församlingen. Volontärer/diakoner har bidragit med samtalsgrupp för anhöriga till personer med demensdiagnos, en volontär terapeut har bidragit med möjlighet till samtalstider.

Fr o m vårterminen 2014, vt delvis samma verksamhet, skillnaden är att tiden för syföreningarna varit mycket liten, ansvar för planering och genomförande av sommarcafé under sommaren, själavårdstid i kyrkan, besökstjänst, besökstjänstgrupp, många enskilda samtal/själavård, samtal med personer som behöver söka stiftelsemedel. Terapeuten arbetade inte under 2014. Tidigare vikarie fortsatte med sorgesamtalsgrupp, volontärer med samtalsgrupp för anhörig till personer med demensdiagnos.

Under höstterminen 2014, volontärsamordning för kulturnatt, kyrkkaffegrupp, internationell grupp, besökstjänstgrupp, gudstjänstvärdsträffar, meditationsgrupp/kurs, retreat. Diakonal inventering för Östermalms kontrakt på halvtid. En vikarie på halvtid som då hunnit med syföreningarna och besökstjänsten på annat sätt. Sorgesamtalsgrupp under vt, har även erbjudits under hösten men bildade inte en grupp eftersom behoven var så olika hos de sörjande, enskilda samtal har erbjudits istället. Samtalsgruppen för anhöriga till personer med demensdiagnos har fortsatt med hjälp av volontärer. 20 uppdrag, ej unika personer, sker volontärt inom diakonin förutom de ca 15 gudstjänstvärdarna och 25 uppdragen under kulturnatten. Hedvig Eleonora församling ger bidrag till Kyrkans Familjerådgivning och kan subventionera samtal för boende inom församlingen.

Även stiftelsehandläggningen har haft vikarier sedan mars 2014, två personer på halvtid. Utöver

denna heltidstjänst finns en administrativ tjänst på 75%. Något som särskiljer Hedvig Eleonora från de andra församlingarna är att stiftelsehandläggningen är en egen fristående enhet inom det diakonala arbetet.

Reflektion från Hedvig Eleonora församling:

Eva-Stina Sjöberg, diakon, kan endast uttala sig om verksamheten under det första arbetsåret (från och med mars 2014) där hon fortfarande lär känna både församling och närområde. Det första arbetsåret ägnas åt att utföra tidigare planerad verksamhet, reflektera och lära känna för att sedan kunna både bevara och förnya. Under våren ska församlingsinstruktionen uppdateras och det blir ytterligare ett verktyg för utvecklingen av det diakonala arbetet.

Arbetsinsatserna balanserar mellan att:

a) vara aktiv in i församlinglivet, att bygga gemenskap, att ordna praktiska saker kring volontärarbetet, meditation och medverka i det vuxenpedagogiska arbetet, ordna mötesplatser som Öppet hus, soppluncher, besökstjänst samt att finnas tillgänglig för samtal oavsett om det gäller själavård, stöd-samtal eller hjälp till person som söker stiftelsemedel.

b) ta sig tid att bygga nätverk, att vara tillgänglig för samverkan utanför församlingens verksamhet, att vara tillgänglig där människor är. Många viktiga kontakter har tagits via inventeringen.

Det finns tre delar inom diakonins budget: verksamhet, volontärarbete och Sommarcafé.

Den största delen (ca 200 000 kr) gäller, sommarcaféet under juli-del av augusti. Det är en viktig verksamhet, en diakonal mötesplats för de som är hemma i staden under sommaren, många samtal, bokade såväl som spontana. Det märks att både socialtjänst, psykiatri och församlingar har semesterperiod. Det är många äldre som tidigare haft råd eller varit friska nog för att resa utomlands, men nu är hemma i staden under sommaren. Församlingen skulle behöva lägga mer personella resurser under sommaren för att möta både turister och boende på Östermalm.

Många av de mest behövande söker stiftelsemedel, frågan är om de behöver stöd av annat slag och var de i så fall kan få det. De sökande kommer från hela staden, mycket få från församlingen. Hur kan man arbeta kring detta och var hör frågan hemma? Förmodligen i den sökandes hemförsamling. EU-migranternas och de hemlösas situation kyliga dagar och nätter berör också starkt. Hur kan församlingarna arbeta med detta, utifrån de resurser som finns? Ekumeniskt, gemensamt i kontraktet? Besökstjänsten behöver en nysatsning. Att få möjlighet att möta alla åldrar är också viktigt ur ett diakonalt perspektiv. Efterfrågan på akuta medel till dem som inte kan ta del av stiftelsemedel på grund av att de är bostadslösa, asylsökande eller är i akut nöd där en mindre summa skulle räcka är ett stort behov, samtidigt som det är helt omöjligt att kunna svara upp till alla dessa behov då de är omätliga. Det är också ett stort ansvar att hantera kontanta medel. Det är svårt att behövande människor slussas runt mellan olika församlingar och organisationer utan att det finns möjlighet att ge hjälp. Frågan om akut hjälp till migranter och papperslösa kan inte ligga enbart på enskilda diakoner utan borde skötas av socialtjänsten så att den vore tillgänglig för alla.

F

Arbetet bland barn, unga, unga vuxna och familjer, Östermalms kontrakt

Alla församlingarna har medarbetare som har i uppdrag att möta barn, unga, unga vuxna och familjer. Resurser, verksamheter, och kompetenser ser olika ut i församlingarna. Viss samverkan sker inom kontraktet främst vad gäller skolkontakter, konfirmandarbete och ungdomsarbete. Konfirmander kan välja bland de olika församlingarnas konfirmationsalternativ oavsett i vilken församling de bor i. Engelbrekt och Hedvig Eleonora samverkar kring ledarutbildning och ungdomsarbete. Det finns idag inte några diakonala resurser som regelbundet möter barn, familjer och unga.

Medarbetarna i respektive församling har bidragit med texten som beskriver verksamheten.

F:1

Oscars församlings, barn-och familjearbete.

Verksamheter som riktar sig till barn och familjer:

Heltidsförskolan Lilla Prästkragen, två avdelningar, 23 barn.

Öppen förskola:

-Olaus Petrikyrkan, tisdag – torsdag förmiddag, i genomsnitt 20 besökare per gång.

-Fredrikshovsgatan 3, tisdag-onsdag 9.30–15, torsdag-fredag 9.30–13, i genomsnitt 32 besökare per gång.

Barnkörer: fem körer för barn mellan 6 och 13 år, totalt mer än 100 barn.

Antal medarbetare, eller ideella medarbetare som är involverade i arbetet?

Heltidsförskolan: fem heltidstjänster.

Öppna förskolan: 1,85 heltidstjänster, fördelade på tre anställda, varav en förskolelärare och rytmikpedagog, samt två barnskötare. Barnkörer: en kyrkomusiker som körledare, två barnskötare som hjälper till med barnen, varav den ena är ideell medarbetare under repetitionerna, men anställd vid gudstjänster och konserter.

Vilken kompetens och erfarenhet kring sociala frågor finns inom verksamheten?

Hur samarbetar ni med diakon/ eller stiftelsehandläggare?

Från barnverksamheten finns i dagsläget ingen direkt samverkan med diakoni och stiftelsehandläggning, men möjligheten att hänvisa dit finns, även om det mycket sällan upplevs vara behov av det bland deltagare i barnverksamheten.

Vilka kontakter har ni utanför församlingen när ni möter någon som kan behöva stöd i sin utsatthet? Ex socialtjänst, skola, vård/omsorg, polis, psykiatri, familjerådgivning, föreningar, nätverk etc.

Öppen förskola, Olaus Petrikyrka: Makalösa föräldrar - nätverk för ensamstående föräldrar.

Redogörelse för verksamhet i Oscars församling utifrån ungdomsteamets perspektiv

a) barn

Ungdomsteamet ansvarar för två av fyra vandringar för skolbarn. Dessa vandringar är med professionella skådespelare som hyrs in och det spelas nitton vandringar på en vecka och vi träffar en klass per tillfälle. Det är ungdomsprästen och pedagogen som är med i arbetet.

Julvandring

Under julvandringarna bjuds alla klasser i årskurs F – 3 på Östermalm in. Vandringen handlar om den första julen då Jesus föddes och man möter personer som var med på något sätt. Vandringen avslutas med en skaparverkstad och frågestund med prästen.

Påskvandring

Under påskvandringarna bjuds alla klasser i årskurs 2 – 4 på Östermalm in. Vandringen handlar om varför vi firar påsk och då Jesus korsfästes och man möter personer som var med på något sätt. Vandringen avslutas med en skaparverkstad och frågestund med prästen.

b) ungdomar

Ungdomsteamet består idag av en ungdomspräst, en präst på halvtid och en pedagog. Tanken är att teamet ska bestå av en präst på 100%, en präst på 50%, en pedagog på 100% och en assistent på 60-80%.

Från 2015 har det inrättats en tjänst på 25% som kurator med inriktning på unga. En socionom innehar den tjänsten, hon arbetar även i ungdomsverksamheten i övrigt. Hennes kurativa arbete sker i samråd med enhetschef för diakonin och vid behov med diakonerna.

Ungdomarna vi möter är mellan 14 och 22 år gamla.

Vi möter främst ungdomar i vår egen verksamhet men är ibland även på skolor och möter då ungdomar där. Vi har haft vanliga besök och även samtal i tjej- och killgrupper.

Vi samarbetar inte direkt med någon diakon/stiftelsehandläggare (förutom Konfirmations-verksamhet och Åreläger). Om vi möter någon i utsatthet erbjuder präst samtal för både ungdomen och förälder. Även pedagogen finns tillgänglig för samtal med ungdomen. Andra instanser har vi inte särskilt mycket kontakt med i stort (förutom Torsdagsmässa och Lördagskväll at OP).

Dessa är verksamheter som Oscars församling har riktade till ungdomar:

Konfirmationsverksamhet

Vi har tre konfirmationsalternativ: Påskläger med terminsläsning, Sommarläger på Björkö och Sommarläger i Medevi. Alla dessa alternativ är riktade till de ungdomar som fyller femton år det året när konfirmationen äger rum, men det är både för de som är något år yngre eller något år äldre. Varje alternativ engagerar några ungdomsledare som både är med under förträffar och planerar lägret. Då alla på Östermalm inte har den ekonomiska möjligheten att åka på ett långt sommarläger finns det stiftelsemedel att söka angående lägervistelsen.

Ungdomsläger/Kick-offläger

Första helgen i september när verksamheterna drar igång åker vi iväg på ett ungdomsläger till Medevi Brunn där vi kickar igång terminen tillsammans med gamla konfirmander och ungdomsledare. Vi bjuder in de som konfirmerats under sommaren samt ett år tidigare. Alla ungdomsledare från dessa läger bjuds in. Vi berättar mycket om de kommande verksamheterna och vill att ungdomarna ska känna sig hemma så att de fortsätter att vilja vara med i våra andra verksamheter.

Ledarutbildning

För att få bli ledare på våra läger vill vi att man ska ha gått vår ledarutbildning. Ledarutbildningen är tre terminer lång, den består av 12 träffar där alla dessa träffar avslutas med att vi firar en gemensam veckomässa. Det ingår även en heldag på hösten, både under termin ett och tre i Olaus Petrikyrkans lokaler samt ett helgläger på våren på Medevi Brunn.

Torsdagsmässa med efterföljande ungdomskväll

Vi firar en veckomässa tillsammans i Olaus Petrikyrkan och går sedan till vår ungdomslokal och har en öppen kväll. Vi bjuder alltid på fika och har vissa kvällar ett program medan andra hänger vi bara i sofforna. Tanken är att ungdomarna får vara med och bestämma vad vi gör. Någon gång har vi bjudit in föreläsare som har pratat både om hur man kan öka sin medvetenhet för att vara en bättre medmänniska men också föreläsningar som handlar om föreningar där man kan söka hjälp, till exempel Trygga Barnen som är en stiftelse som jobbar med barn och ungdomar som tillhör familjer med beroendeproblematik.

TUM – Tema Ungdoms Mässa

Vi flyttar vår veckomässa ner till Oscarskyrkan två gånger per termin och firar en längre version av mässan. Tanken är att det är en mässa av ungdomar, med ungdomar och för alla. I denna mässa samarbetar vi även om Oscars Internationella Forum som tex har försäljning under tacksägelsedagen.

Internationella ungdomsgruppen

”En grupp som är med i arbetet för att skapa en bättre värld!” Pedagoger leder gruppen och gruppen är med och ger förslag om vilka kollektändamål som torsdagsmässorna och TUM har. Ungdomar från gruppen har besökt ett barnhem i Sakiai som församlingen skänker pengar till.

Lördagskväll at OP

En ungdomsgård för alla ungdomar som bor och vistas i församlingen och på Östermalm. Vi har öppet varannan vecka kl 18.30-23.30 där ungdomarna kan kolla på film, spela biljard och pingis samt äta chips och godis gratis. Dessa kvällar ansvarar församlingsassistenten för och arbetar tillsammans med ett par ungdomsledare. Ibland kommer fältassistenter förbi för att hälsa på. Vissa fredagskvällar under terminen är även personal från församlingen ute och vandrar på stan för att möta upp ungdomarna. Under dessa kvällar är vi med på uppstartsmötet som fältassistenter och föräldravandrare har, och där ibland även närpolisen är med. Vi har ett nära samarbete med dessa instanser för att bredda bilden av var ungdomarna är och vad vi kan göra för att förebygga nedbrytande beteenden som unga har i dag i form av bruk av narkotika och alkohol. Vid flera tillfällen under dessa vandringar har vi hjälpt ungdomar som varit för berusade samt tillkallat ungdomsroteln som kom och hällde ut alkoholen som ungdomarna hade.

Åreläger

Ett ungdomsläger under sportlovet i Åre. Vi åker tillsammans med Västermalms församling och är borta sex dagar, söndag vecka 8 till fredag vecka 9.

Här har vi haft samarbete med diakonin/stiftelsehandläggare för att kunna skicka med ungdomar som inte har ekonomisk möjlighet att åka med.

c) unga vuxna/studenter

De unga vuxna vi möter är främst våra ungdomsledare som vi har med på våra konfirmationsläger och planeringen i det arbetet.

F:2

Engelbrekts församling

Verksamheter som riktar sig till barn och familjer:

Två öppna förskolor, Lilla Björn på Östermalmsgatan 20, bredvid kyrkan med öppet tre dagar i veckan, samt Hjorten i det nya området i norra Djurgårdsstaden, på Jaktgatan 6, med öppet två dagar i veckan. På förskolorna arbetar två pedagoger och en präst. Alla har lång yrkeserfarenhet och viss fortbildning inom områden som barn och sorg, själavård och teologi. Samråd finns med diakon, men ingen diakon finns knuten till verksamheten. Inga etablerade kontakter med socialtjänst, polis eller familjerådgivning.

Utöver detta finns **BB Sofia** inom vår församling, där vi har kontakter med förlossningsavdelning och neonatalavdelningen. Vi är tre präster som tillsammans delar på ansvaret för en jourtelefon. Ingen av oss har däremot någon större erfarenhet att arbeta inom sjukhuskyrkan, inte heller fortbildning inom detta.

Verksamhet riktad till ungdomar:

Ungdomsgrupp tillsammans med Hedvig Eleonora församling. Arbetet bedrivs av en präst från Engelbrekts församling och två präster från Hedvig Eleonora församling.

Verksamhet riktad till unga vuxna/studenter:

En heltidstjänst finns inom universitetskyrkan, fördelad mellan två präster i församlingen. Exempel på verksamhet i Universitetskyrkan: KonVux (konfirmation för vuxna), sorgegrupp, konsten att leva, inklusiva mässan, förrättningar, mottagningstider, enskilda samtal, event, stick-café, retreat, matlagningsgrupp (planerad 2015). Nätverkande sker med såväl studenthälsa som rektorer och andra företrädare för de 8 högskolor som ligger inom vår församling.

Kyrkvårdar i våra gudstjänster är våra ideella medarbetare.

Kompetens: En av prästerna är leg Psykoterapeut samt en av stiftets kontaktpersoner mot sexuella överträdelser i kyrkan. Medarbetaren från Equmeniakyrkan är socionom. Alla medarbetare har kontinuerlig fortbildning i självvård, med särskild inriktning mot unga vuxna och institutioner.

Vi hänvisar i förekommande fall utsatta studenter till församlingens diakon och stiftelsehandläggare.

Vi har ett etablerat samarbete med Studenthälsan i Stockholm som är uppdelad i tre separata mottagningar. Tillsammans håller vi varandra informerade om studenters sociala och psykologiska situation. Därtill arrangerar Universitetskyrkan regelbundet temadagar tillsammans med Studenthälsan. Vi hänvisar även studenter till Kyrkans familjerådgivning där vi anser det behövt. Församlingen stöder den senare ekonomiskt och studenter har nedsatt avgift.

F:3

Hedvig Eleonoras församling

I Hedvig Eleonora finns en präst anställd som ansvarig för arbetet bland barn och unga och som arbetar nära den organist/körledare eller den konsertpianist som ansvarar för barnkörarbetet (Barnkör 6-7 år, Diskantkör 8-9 år och Unga röster 10-14 år). En person med eget företag ansvarar för verktygsverksamhet med musiklek för småbarnsfamiljer tre dagar i veckan. Alla dessa samverkar kring babygudstjänsterna. Präst och musiker samverkar kring barnkörernas gudstjänster, läger, musikaler och konserter. Prästerna har kompetens via prästutbildning varav en även steg-1-utbildning i psykodynamisk terapi.

Verksamhet som riktar sig till barn och familjer:

Söndagsskola (söndagar under gudstjänsttid, metod: Godly Play) Buskul (musiklek för småbarn och föräldrar) Barnkörerna, barnkörläger, skolprästverksamhet på de två skolorna (Carlsson och Hedvig Eleonora skola) visning av julkrubban, påskvandringar i ekumenisk samverkan, familjegudstjänster/mässa/musikaler, konserter, babygudstjänster.

Två av församlingens präster arbetar tillsammans med konfirmand och ungdomsarbetet. En del av verksamheten planeras och utförs tillsammans med präst från Engelbrekts församling. Församlingens konfirmationsalternativ avslutas med pilgrimsvandring i Santiago de Compostela. I konfirmationsarbetet medverkar en vuxen ledare och sex unga ledare (över 16 år) som deltagit i församlingens ledarutbildning som genomförs tillsammans med Engelbrekts församling.

Verksamhet som riktar sig till ungdomar i ålder 14-18 år:

Konfirmation, ledarutbildning, F.R.O.G.- ungdomsgrupp med onsdagsmässa, medverkan i gudstjänster, volontärer i församlingens verksamhet som söndagsskola och kulturnatt.

F:4.

Hur uppfattar församlingens medarbetare behoven bland barn-unga och familjer på Östermalm?

F 4:1

E-postsvar från Anja Beradari, förskolechef, Oscars församling, 2015-02-22

Anja träffar många barn, föräldrar, personal och andra människor i och utanför förskolan. Eftersom hon har mycket omfattande sekretess i sitt arbete, kan hon naturligtvis inte skriva om föräldrarna som finns inom förskolans verksamhet. Hon utgår i sina svar vad hon upplevt utanför förskolan, och utifrån sin yrkesroll och sin erfarenhet ser hon många negativa tendenser i vårt samhälle.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Förstabarnsföräldrar är äldre än förut, många har mycket tidskrävande arbete och de ska vara anträffbara nästan dygnet runt i vårt digitaliserade samhälle. Både barnen och föräldrarna ska vara ajour med alla fritidsintressen. De ska vara mycket sociala och barnen ska efter sin skola orka med att träffa sina kompisar. Många föräldrar har flyttat till Stockholm från andra orter och deras närmaste anhöriga kan inte hjälpa till med omsorg.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

De största utmaningar i mitt arbete är att vara empatiskt närvarande i barnens liv, kunna trösta dem, ge uppmuntran och lärande.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Som jag har redan nämnt är dagens resurser lika viktiga överallt, inte bara på Östermalm. Det är klart att invandrarfamiljer behöver stöd att komma in i det svenska samhället att lära sig svenska och hur samhället fungerar.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Barnfamiljer behöver praktiskt stöd i de vardagliga sysslorna. Någon som kan komma hem och hjälpa dem i olika arbeten så som tvätta, städa, handla eller bara lyssna på och ge råd för dem som så behöver.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Kartläggning och kunskap om vad föräldrar behöver för hjälp i dagens föräldraskap.

Hjälp skulle inte behöva kosta så mycket för familjerna, samhället skulle ta hand om kostnaderna.

F 4:2

E-postsvar från komminister Hans-Christian Nyström, enhetschef för diakonin, Oscars församling, 2015-02-23

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt/ert perspektiv?

Som helhet mår de flesta bra, såväl barn som föräldrar. Det är ett område med många bra skolor och överlag engagerade föräldrar. Det som märks är att många lever väldigt stressade familjeliv. Det som kan komma upp i samtal är separationer och ibland vårdnadstvister.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Bilden är i stort sett oförändrad.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Det finns ett uttalat behov av att prata ”livet” för vuxna vi den målgruppen, liksom mycket frågeställningar om föräldraskap och barns utveckling och behov.

4. Finns det några bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Här ser man inga särskilda mönster i barnverksamheten.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Ibland märks det behov av samtal som behöver mera tid. Här ser man ett visst behov av större resurser till barn- och föräldraverksamhet med diakonal inriktning.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

En tendens är att behovet även bland familjer med stabil social situation ökar pressen att räcka till både för ett krävande arbetsliv och för familjen. Enskilda vuxna lider av stress och av att inte räcka till, men har inte alltid lätt att hitta möjlighet att få tala om det och hjälp att hantera det.

F 4:3

E-postsvar från församlingspedagog, Isabella Engström, Oscars församling, 2014-11-14

1. Hur mår ungdomarna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Då vi främst möter ungdomar utgår jag främst från den gruppen. Ungdomar på Östermalm idag framstår som att de mår väldigt bra och att livet är bekymmersfritt. Däremot om man skrapar på ytan kan man se att många ungdomar mår väldigt dåligt. Press på att skolan ska gå bra och att man ska få toppbetyg. Press på att man ska se ut på ett visst sätt. Press på att man ska ha många aktiviteter och träna. Press på att man alltid ska vara glad. Ofta press på att man ska vara ute på kvällar och helger och "festa". Det är även en stor press på att man ska ha alla materiella ting som mobil, väska, klocka, skor, jacka och så vidare.

Vi har mött många ungdomar som har ätstörningar, ångest, är stressade över skolan, är pressade av föräldrar, har sömnproblem, som dricker för mycket alkohol, som är skrikiga och hela tiden söker uppmärksamhet och till och med de som har håravfall på grund av hur de mår. Trots föräldrar med ett ekonomiskt kapital får många inte den närhet som ett föräldraskap borde innehålla. Vi möter ungdomar som inte äter måltider tillsammans med sina föräldrar alls utan där kylskåpen är fyllda med färdigrätter som ungdomarna får värma när de är hungriga. De behöver inte gå hungriga men de får heller inte den vuxennärvaro som ungdomen i sig kräver. Hur ska man kunna utvecklas till en sund människa utan vuxna närvarande förebilder?

Ungdomar på Östermalm mår inte bra!

Vi kan dessutom se att familjerna och föräldrarna inte mår bra. I och med att föräldrarna inte kan ge sina barn tid finns det "dåliga samvetet" där och lurar hela tiden. Föräldrarna köper saker till sina barn för tusentals kronor. Om den ekvationen ska gå ihop behöver då föräldrarna jobba ännu mer för att få ihop pengarna och då ger de sina barn ännu mindre tid för att umgås. Allt går i en nedåtgående spiral. Föräldrarna kan behöva varva ned efter jobbet och dricker därför mycket alkohol. Att dricka alkohol är en "trevlig vuxensyssla" och därför bör barnen inte vara med. Med stor sannolikhet får de då inte vara hemma utan ska gå hem till en kompis och får pengar för att kunna köpa sig något gott eller till en taxiresa hem.

Föräldrar till ungdomar på Östermalm mår inte bra!

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Egentligen har det inte skett någon större förändring de senaste fem åren... Däremot kan man se att

trots medvetenheten om vad som är farligt och hur man ska vara som förälder är det väldigt likt hur det var för fem år sedan.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt perspektiv?

Det är relativt lätt för ungdomar att få tag på alkohol och narkotika i dagsläget. Föräldrar är mer och mer frånvarande och ungdomarna är mycket ensamma. Vi möter många ungdomar som har varit i kontakt med droger, oavsett om de själv provat eller inte så finns det i princip i allas närhet.

En annan sak som ses som en stor utmaning för oss är att det jämförs väldigt mycket materiella saker på Östermalm. Har man inte en dyr väska eller den senaste mobilen är man inte "cool" nog. Detta skapar en stress hos ungdomarna och en press hos föräldrarna som tror att det materiella är viktigare än kanske den emotionella.

Även jämförelsen i hur man ser ut är enorm. Ungdomarna snackar oerhört mycket skit om varandra och om de som inte ser ut på ett visst sätt.

En annan grupp som vi ser har det svårt är alla de som precis gått ut gymnasiet och som är på väg in i vuxenlivet med allt vad de innebär. Dessa unga vuxna vet inte vilka val de ska göra då det finns så pass många val att göra. I Sverige idag finns det över 4000 universitetsutbildningar, vilket betyder tusentals val som dessa unga vuxna står inför. När man som ungdom inte fått särskilt mycket stöd av sina föräldrar förutom krav på en bra skolgång är det svårt att bolla med föräldrarna då deras krav är stora för vad deras barn ska göra som vuxen.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Om man tänker att alkohol och narkotika är en av de största problemområdena för ungdomar idag är åldrarna 13-17 år den grupp där man ser att resurserna är otillräckliga. Ungdomar är ute mycket och kan inte ta hand om sig själva. Det vi har mött när vi varit ute och kvällsvandrat är att de gärna vill ha en vuxenkontakt men att de inte vet var de ska vända sig. De vet att ungdomsmottagningarna finns men att de inte ser att deras tankar platsar in där.

Det andra området som man ser behov i är de ungdomar som ska gå in i vuxenlivet och inte alls vet vad de vill eller ska göra samt vilka beslut som de bör ta. Denna grupp är i stort behov av att få prata av sig.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Jag tror att målsättningen är att man ska bemöta alla behov men att man tappar bort de ovannämnda grupperna då man inte vill tro att det finns så stora problem på Östermalm.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Större ekonomiska klyftor mellan "de ungdomar som får allt de pekar på" och de som inte har särskilt stora ekonomiska resurser kommer att bli ännu större de närmaste åren. Samt den psykiska ohälsan hos ungdomar kommer öka ännu mer då föräldrar på Östermalm antagligen kommer att fortsätta vara frånvarande/ännu mer frånvarande då man ser på ungdomar som att de är äldre och mer ansvarsfulla än vad de egentligen är.

F 4:4

E-postsvar från komminister Anna Eberhardson, Engelbrekts församling, 2014-12-04

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag?

Många mår ur ekonomisk synvinkel mycket bra. De har arbete, bostad, möjlighet att kunna vara föräldralediga lite längre än ett år och är även måna om att dela upp ledigheten mellan mamma och

pappa. De kan ”unna sig” ett relativt jämlikt uttag jämfört med om ekonomin är mer ansträngd. Självfallet finns också bland våra familjer de med snävare ekonomiska ramar, men det stora flertalet har det ganska gott ställt. Det kostar ju å andra sidan ganska mycket att bosätta sig i våra områden, varför mycket av kapitalet ju är bundet i den lägenhet man bor i och inte pengar man har att röra sig med.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Den större förändring jag sett under de senaste åren är snarast i Hjorthagen. Detta var som jag förstod det tidigare en mer utpräglad arbetarstadsdel, men med de nya området som byggs i Norra Djurgårdsstaden har även Hjorthagen ”hamnat på kartan”. Lägenhetspriserna ökar och det krävs en större plånbok för att kunna flytta också upp på berget ovanför Ropsten.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt perspektiv?

Beträffande behov och utmaningar i framtiden ser jag två spår ur diakonal synvinkel. Den ena är andlig. Jag upplever en ökad efterfrågan av kyrkan och församlingen. Som samtalspartner, som bärare av riter och mening och som förmåga att stötta i jobbiga sociala situationer. Inom det området förmår vi snart inte täcka upp för behovet. Den stora inflyttning som sker gör att nuvarande personal inte förmår möta det andliga behovet.

Den andra utmaningen är mer världslig. Många har belånat sig oerhört högt, hyrorna är kolossalt höga i det nybyggda området och risken för ekonomiska bakslag är uppenbar, både i innerstaden och i utkanten mot Stora Skuggan. Skulle vi uppleva att bubblan ”spricker” beträffande bostäder finns en potentiell storkris i våra områden om bostäderna också sjunker drastiskt i värde. Risken att man förköpt sig om räntan stiger är förstås också uppenbar.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Som i alla områden finns naturligtvis också idag ekonomiskt svaga personer, de med olika typer av sociala problem och inte minst sorger i samband med skilsmässor och förlorade arbeten. Jämfört med andra områden i och kring Stockholm får man ändå säga att problemen är färre till antalet. Samtidigt finns förstås ett tryck på sig att hålla uppe en välmående fasad här som kan vara nog så krävande.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Med tanke på antalet invånare, framför allt i dagförsamlingen, (som består i ca 50-60 000 fler än boendeförsamlingen) så finns det förhållandevis mycket knappa diakonala resurser. Dessa skulle förstås behöva utökas. De tjänster som idag finns har heller inte möjlighet att rikta sig specifikt mot barn, familjer eller unga vuxna. Också det vore önskvärt ur ett längre perspektiv.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

När familjebildningar av olika skäl spricker är det också mycket svårt att ha råd att bo kvar i samma område i form av ett ensamhushåll, varför föräldrarna ofta hamnar ganska långt ifrån varandra med svårighet att hitta skola och barnomsorg på nära håll till båda föräldrarnas hem.

F 4:5

E-postsvar från komminister Helena Hagert, Universitetskyrkan, Engelbrekts församling, 2014-10-28

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Vi relaterar till församlingens vistelseförsamling i huvudsak, men här finns även flera studentbostäder. Många studenter är dock inte skrivna i församlingen trots att de bor här. Vår upplevelse är att studenter och unga vuxna har liknande existentiella funderingar och svårigheter som andra. Men att de är unga medför även att de har en god läkande förmåga och tar sig igenom kriser på ett bra sätt. Många har också stöd från sina ursprungsfamiljer, som till största delen finns i Stockholmsområdet.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Vår målgrupp är till sin karaktär i ständig förändring. Det är en del av vårt arbete att finnas med i det.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Vi tänker att utbudet i Stockholm är gigantiskt. Det finns något att hämta här för alla. Den stora utmaningen är att ta sig igenom det brusat och visa på vad vi kan erbjuda.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Under de kommande åren växer en ny stadsdel fram i Norra Djurgårdsstaden. Här byggs även studentbostäder. Vi står i beredskap för att möta detta. Vilka resurser som kommer att behövas är ännu oklart.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Det finns alltid behov som inte kan mötas. Unga vuxna och studenter befinner sig i ett gränsland såväl i sin utveckling som i sin plats i samhället. Ta t ex sjukdom under studietiden. Sjukskrivningsregler och socialt försäkringssystem är inte anpassat för denna grupp. Därför kan en student inte vara sjukskriven på 50% och studera halvtid. Det innebär stora svårigheter att klara ekonomin. Men det påverkar även möjligheter till socialt liv och studieframgångar. Många studenter skulle i en rehabiliteringsprocess må väl av att få studera på halvtid och ta det i ett lugnare tempo utan krav på att försörja sig parallellt. Under en sjukskrivning blir också isoleringen svår för många. Studenthälsan kan möta vissa behov av samtal och omvårdnad, men är man inte skriven i Stockholm riskerar man att behöva resa hem till sin hemort för att få vård. Dessutom erbjuder Studenthälsan endast tre samtal som ska vara studierelaterade. Har studenten andra svårigheter som att möta död, separation eller en tillfällig kris måste de vända sig till samtalsstöd på annat håll och det finns ingen ekonomi för det. Här är Universitetskyrkan ett viktigt alternativ och stöd.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Se ovan. Studenters situation är ofta svår med höga krav och dålig ekonomi. Särskilt svårt är det för dem med barn och många studenter i dag är äldre, särskilt de som studerar i Stockholm och i vår församling.

F 4:6

E-postsvar från komminister Jenny Lingesjö, Hedvig Eleonora församling, 2015-01-13

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Ja jag kan inte säga att jag bildat mig någon uppfattning men jag skulle väl ändå säga att jag uppfattar många som jag möter som välmående. Våra konfirmander t ex var en relativt välmående grupp och upptagna. Det är bara några få som sedan väljer en fortsättning men det tror jag är tecken på att de just är nöjda. De som ändå valt att stanna kvar på ungdomskvällarna är nog de som har det lite

svårare både känslomässigt och hemmavid. Det vi gör är väl att låta dem få bara vara och få ha denna gemenskap med oss som förmodligen är viktig.

I barnkörererna så är det svårt att få någon riktig uppfattning för det är väldigt korta möten med både barn och föräldrar men på barnkörläggret förra året fick vi lite mer tid men jag har inte direkt sett några större svårigheter hos dem jag mött utan de är glada åt kören och gemenskapen.

Sedan är det alla vigslar, dop och begravningar och där ser jag väl än mer det välmående som kännetecknar ekonomisk trygghet. I babygudstjänsterna kan jag väl tycka är det forum där det ändå finns mest utrymme för att prata lite mer på djupet och där det mänskliga mötet uppskattas stort.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Jag är för ny för att se några trender eller förändringar.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ditt perspektiv?

Att hitta en form för skolkyrkan, ett arbete som innan mig var vilande men som fungerat längre tillbaka.

Att utveckla kontakten till de föräldrar som kommer till Buskul, ur ett kyrkligt perspektiv.

Att utveckla och utbilda söndagsskolans ledare.

Att utveckla barnkörläggret för Diskantkören och Unga röster så att det finns möjlighet till fler teologiska inslag.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Jag tror att det skulle vara bra att möta tjejer och killar i grupper kontinuerligt från 10 år och uppåt till 14 år för samtal och samvaro utifrån ett kyrkligt perspektiv.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Jag tror att det är många behov som inte hinns med på grund av att verksamheten är strukturerad och öronmärkt. T ex i barnkörererna märker jag behov att få prata om döden och existentiella frågor men där finns det inte tillräckligt med tid både hos barn och föräldrar.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren?

Kanske att det finns risk för utbrändhet hos både barn och föräldrar i dessa områden där prestationskraven är höga. Men att problemet är att det inte kommer oss till kännedom eftersom man gärna håller tyst om problem här.

F 4:7

E-postsvar från komminister Marcus Landegren-Thurfjell, Hedvig Eleonora församling, 2014-11-19

1. Hur mår människorna som bor på Östermalm idag, utifrån ditt perspektiv?

Människor verkar må bra på Östermalm. Problem är inte särskilt synliga. Dock så kan man se att det finns underliggande problem bakom "fasaden". I ungdomsarbetet har jag mött ungdomar som inte mår bra. Detta kan vara på grund av skilsmässa, en förälder är sjuk eller har gått bort.

2. Har du sett någon förändring de senaste fem åren?

Jag har inte varit del av Ungdomsarbetet eller i församlingen för att kunna se någon skillnad under denna tidsperiod.

3. Vilka är i dagsläget de största utmaningarna utifrån ert perspektiv?

Jag tror att det är svårt att se och få tag i de sociala problem som finns. Jag tycker mig se att ungdomar känner sig förbisedda av sina föräldrar. Att föräldrar jobbar för mycket och har för lite tid för dem. Kanske kan man se det ekonomiska välståndet som ett problem som kan vara svårt.

4. Finns det bostadsområden/grupper/åldrar där ni ser särskilda behov eller där resurserna är otillräckliga?

Inget som jag i dagsläget kan svara på.

5. Finns det behov som inte bemöts?

Jag kan inte svara på denna fråga då jag fortfarande håller på att sätta mig in i både arbetet, församlingen och lära känna församlingsbor.

6. Vilka förändringar inom målgruppen/vilka sociala behov förväntas ni se inom de närmaste åren? Kan ej svara på detta i dagsläget av samma anledning som ovan.

7. Vilka samverkar ni med idag?

Vi har idag inget uttalat samarbete med diakon eller stiftelsehandläggare. Kollegan Jenny Lingesjö arbetar med att få igång skolkyrkan och träffar bl a Carlssons skola. Vi är del av SKU (Svenska Kyrkans Unga) och skall försöka få mer kontakt med dem. I övrigt inga direkta kontakter med nämnda instanser. Men Jenny ska med Eva-Stina (diakonen) på nätverket mellan flera av dessa instanser, så det är på gång.

F:5

Sammanfattning av intryck från intervjuer med församlingarnas medarbetare inom barn - och familjearbete, ungdomsverksamhet och universitetskyrka.

Positivt: Många mår bra och har det bra. God ekonomi kan göra att man kan dela föräldraledighet, och även ta sig tid att vara hemma lite längre än många andra familjer kan. Det finns en ökad efterfrågan på det existensiella samtalet, andliga frågor, kyrkan är efterfrågad som en samtalspart. Kyrkans riter kan vara bärare av mening när livet är svårt, att kyrkan kan ge stöd i socialt svåra situationer.

Utsatthet/behov som nämns i intervjuer: Stressade småbarnsfamiljer som kan uttrycka att tiden inte räcker till. Slitsamma vårdnadstvister. Vuxna som har behov av att prata om livet, föräldrarollen, existensiella frågor. Långt till nära anhöriga, familjerna kan behöva stöd kring det praktiska livet i hemmet.

Många ungdomar mår väldigt dåligt för att det är pressade att skolan ska gå bra, krav på toppbetyg, att man ska se ut på ett visst sätt, att man ska hinna många aktiviteter och träna, att man alltid ska vara glad, att man ska ha alla materiella ting.

Ungdomar kan ha ätstörningar, ångest, vara stressade över skolan, pressade av föräldrar, ha sömnproblem, de kan dricka för mycket alkohol, och söka bekräftelse på olika sätt. De kan vara eller känna sig ensamma för att föräldrarna arbetar för mycket. Det är lätt att få tag på alkohol och narkotika. Existensiella frågor inför framtiden, yrkesval med mera, skapar oro.

Familjerna och föräldrarna mår inte bra för att de har dåligt samvete för att de inte hinner med sin familj. Föräldrar kan dricka för mycket alkohol för att varva ner efter jobbet. Höga prestationskrav kan skapa risk för utmattning med följande depressioner.

Risk för att unga familjers ekonomi ska krackelera eftersom bostadspriserna är så höga, en ansträngd ekonomi skapar problem. Ekonomiskt välstånd kan också skapa problem. Det finns ett tryck på de vuxna att de ska upprätthålla en välmående fasad, det kan vara krävande. Det kan också göra att problem döljs. Sorg i samband med skilsmässor och förlorade arbeten kan behöva bearbetas. Den stora nyinflyttningen kommer att kräva andra diakonala resurser, inte minst bland barn, familjer och unga. Även barn behöver tid och plats för existensiella frågor. Studenter har svag ekonomi och det kan vara mycket svårt under perioder av sjukdom. Isolering under sjukdomsperioder bland studenter samt behov av samtalsmöjligheter för studenter i livskris. Vuxna som är föräldralediga kan behöva mötesplatser för att få samtala mer på djupet.

G

Stiftelsemedel

De tre församlingarna i Östermalms kontrakt förvaltar var och en ett flertal stiftelser som genom ansökningar från enskilda tillsammans kan dela ut miljontals kronor till behövande varje år. De medel som kan fördelas varierar olika år beroende på avkastningen av kapitalet. Beloppen till de enskilda är behovsprövade och avsedda som tillfälligt stöd utifrån definierade behov som den sökande uttryckt. Stiftelsernas urkunder styr vilka som ges möjlighet att få medel. Församlingarna har tillsatt personer som genom utbildning och erfarenhet skaffat sig kompetens att arbeta med frågorna. Inga akuta medel, inga kontanter hanteras i samband med handläggningen.

Det är en enkel iakttagelse att se att organisationen av ansökan om stiftelsemedel är olika i de tre församlingarna, men alla tar uppdraget på stort allvar och utgår från skatteverkets krav på hur fördelningen ska ske utifrån den sökandes inkomster så att medlen kommer de mest behövande till godo.

För fler detaljer kring hanteringen, se sammanställning i jämförande bilaga, 5.

I Oscars och Engelbrekts församling är handläggningen av stiftelsemedel och gåvomedel direkt knutet till diakonin genom att anställda diakoner på heltid eller i del av sin tjänst sköter mottagning, beredning, bedömning och beslut upp till viss delegationsnivå. De sökande skall vara boende inom församlingen, utom i ett fall i Oscars församling som tillsammans med S:t Matteus församling administrerar en stiftelse som riktar sig till behövande kvinnor i staden. En viktig del i ansökningsprocessen är det personliga samtalet med den sökande, och möjlighet att följa upp de behov som den sökande har utöver ekonomiskt bidrag.

I Hedvig Eleonora församling är handläggningen en fristående del av det diakonala arbetet. Handläggaren behöver inte vara diakon, men kan också vara det, men då är uppdraget helt inriktat på handläggningen av stiftelsemedlen. Förutom stiftelsehandläggare finns även en administrativ tjänst på 75%.

Stiftelserna har i hög grad permuterats så att de i stort sett är öppna för ansökan för boende i staden, (i något fall i länet) eftersom församlingen är liten till ytan med en överlag hög levnadsstandard, skulle antalet destinatärer vara för få och medlen skulle inte komma de mest behövande till godo. Ansökningar sker via blankett som finns att hämta utanför expeditionen, eller via webben. Kontakt med de sökande sker under telefontid, samt ett fåtal personliga besök. Handläggaren har ingen delegation, beslut fattas utifrån den beredning och det förslag som handläggaren presenterar i förslag till det beslutande stiftelseutskottet. Gåvomedel delas inte ut till enskilda.

Församlingsdiakonen får påringningar och möter till viss del sökande som behöver hjälp med att fylla i en blankett, ett intyg eller ett samtal utifrån sin situation. Församlingsdiakonen är inte delaktig i bedömning eller beslut kring stiftelsemedel, men rådgör med och hänvisar till handläggare vid möte med personer som är behövande. Församlingsdiakonen vet inte vilka behövande församlingsbor som ansöker, inte heller vilka som får medel beviljade eftersom det råder sekretess kring beredning och beslut. Eftersom det är ytterst få av de sökande som är boende inom församlingen som ansöker om medel så sker eventuell uppföljning av ärenden i den församling där den sökande är boende. Det är väl känt bland stiftets diakoner att det är möjligt att ansöka om medel i Hedvig Eleonora och många av de sökande har därför redan kontakter i sina hemförsamlingar.

De som är ansvariga för stiftelsehandläggningen har bidragit till texten nedan:

G:1

Oscars församling

Stiftelserna Oscars församling förvaltar tillhör inte bara ”social hjälpverksamhet” utan även ”omsorg om barn och unga” samt utbildningsstipendier för unga. Stiftelserna för social hjälpverksamhet är den stora delen, med cirka två miljoner kronor om året att dela ut.

Medel möjliga att fördela till sökande:

2013: 2,8 miljoner

2014: 2,9 miljoner (+ de medel som rekommenderas).

Personal: Handläggningen av stiftelse- och gåvomedel i Oscars församling handhas av en heltidsanställd diakon som arbetar som stiftelsehandläggare och en diakoniassistent på deltid. Man har genom tidigare erfarenhet upplevt att det är sårbart att enbart en anställd är insatt i hur ärenden bereds och beslutas, exempelvis vid sjukdomsperioder. Tillkommer gör arbetet med utbetalningar och bokföring som utförs av ekonomiavdelningen.

Riktat sig till: För att ansöka om övriga stiftelsemedel i Oscars församling ska man vara boende inom församlingen och tillhöra Svenska Kyrkan. Ansökningar för medlen för kvinnor boende utanför församlingen sker skriftligt under en månad på våren. Församlingen har även tillgång till diakonal gåvomedelsfond som delar ut till enskilda, samt utbildningsstipendier. Merparten av medlen är avsedda för boenden inom Oscars församling. Cirka 450 000 kronor kan användas, och används för att hjälpa utsatta kvinnor i Stockholms stad, boende utanför Oscars församling. Medel finns som täcker in alla åldersgrupper inklusive barnfamiljer.

Annonsering: Via webben, församlingsblad, annons i Östermalmsnytt.

Riktlinjer, policy: Fastställda av Kyrkorådet 2008, (skall revideras).

Stiftelsernas avkastning delas ut i enlighet med de ändamål som angetts av testator/donator. Oscars församling erhåller även årliga bidrag från enskilda personer så kallade gåvomedel för diakonala ändamål. Handläggaren prövar ansökan och fattar beslut. För att de medel som Oscars församling skall komma dem till del som är allra mest utsatta och som inte har andra möjligheter att erhålla hjälp gäller att, om en sökande bedöms vara berättigad till bidrag från socialtjänsten bör han/hon i första hand söka sådant bidrag.

Handläggaren bör disponera tillgängliga medel så att de fördelas någorlunda jämnt över året, dels att de förbrukas och inte lämnar något överskott vid årets slut. När det gäller gåvomedel har hand-

läggaren större frihet att disponera dessa efter egen bedömning, både vad gäller ändamål och mottagarens ekonomiska förhållanden. Detta under förutsättning att gåvan skänkts utan villkor. Vid bedömning av hjälpsökande och behov bör flexibilitet och empati tillämpas.

För att ansöka om övriga stiftelsemedel i Oscars församling ska man vara boende inom församlingen och tillhöra Svenska Kyrkan. Ansökningar för medlen för kvinnor boende utanför församlingen sker skriftligt under en månad på våren. Församlingen har även tillgång till diakonal gåvomedelsfond som delar ut till enskilda, samt utbildningsstipendier. När det gäller gåvomedel har handläggaren större frihet att disponera dessa efter egen bedömning, både vad gäller ändamål och mottagarens ekonomiska förhållanden. Detta under förutsättning att gåvan skänkts utan villkor.

Prioriterade ändamål: Kyrkorådet har beslutat att prioriterade områden är mat, bostad, kläder (i första hand till barn) samt i mån av möjlighet nödvändig tandvård samt glasögon. Det kan även finnas andra ändamål i stiftelse- eller gåvohandlingarna och då följs detta.

Begränsningar för sökande:

I och med att det är stiftelser inom tre olika områden är begränsningarna olika. För social hjälpverksamhet följs skatteverkets ställningstagande från november 2013. Det viktigaste där är att det inte får finnas förmögenhet på mer än 40 000 kronor, vilket i princip utesluter alla bostadsrätts-innehavare från bidrag över 4400 kronor. En tumregel är att en ensamstående inte får ha inkomst (inkluderar ej icke skattepliktiga bidrag etc) över 178 000 kronor/år.

Restriktivitet med att ge medel till personer med känd missbruksproblematik.

Den sökande får inte ha fått lön eller ersättning från församlingen de två senaste åren, dvs varit anställd eller arvoderad.

Ansökningen måste vara komplett.

Möjligheter: Praxis är en ansökan en gång per år och per stiftelse. En person kan med andra ord ansöka flera gånger på ett år .

Ansökningsprocess: För boende inom Oscars församling sker ansökan vid personligt besök. Vid telefontiden finns möjlighet att hänvisa människor vidare till andra hjälpmöjligheter om de ej är berättigade att ansöka. Också att avstyra att personer som ej uppfyller kriterierna spiller tid på att göra en ansökan som sedan avslås. De sökande fyller i blanketten tillsammans med handläggare i samband med besöket. Med hjälp av det personliga mötet får man ta del av de behov som den ansökande har förutom de ekonomiska behoven, behov av stöd, praktisk hjälp och hänvisning vidare ex för stödsamtal eller terapeutiska samtal. Särskilt utsatta grupper är personer med psykisk ohälsa, personer som är ovana att skaffa information, använda dator eller som kan ha svårighet att förstå hur man fyller i en blankett.

Den sökande får medge att uppgifterna får databehandlas, samt intyga att man inte mottagit lön eller arvode från församlingen de senaste två åren samt att uppgifterna om hälsa och ekonomi får kontrolleras mot myndigheter. Uppgift om medlemskap i Svenska kyrkan tas från deklARATIONEN, men uppgiften används ej i samband med den ekonomiska bedömningen. Missbrukat förtroende får inte ny chans. Man kan ansöka flera gånger under ett år.

Ansökningshandlingar, dokument som behövs vid bedömning:

Ansökningsblankett, personbevis, senaste deklARATION, senaste slutskattebesked.

*Inkomster: pension (privat och tjänstepension) sjukpension, sjukersättning, lön, studiemedel, försörjningsstöd och dyl.

*Dokument över bidrag: Underhållsbidrag, bostadsbidrag, bostadstillägg, handikappersättning eller dylikt. (Se ev pensionsbesked).

*Dokument över olika typer av inkomster under året, ex akasse-ersättning, lön, sjukersättning, föräldrapenning, aktivitetsersättning, studiebidrag, försörjningsstöd.

* Bedömning av eventuell förmögenhet, dokument från banken som visar att man inte längre äger tidigare ägd lös eller fast egendom.

Antal registrerade ansökningar 2013: ca 600, ca 500 beviljade ansökningar, ca 100 avslagna ansökningar. Handläggarna administrerar även matkuponger och apoteksrekvisitioner. Alla ansökningar registreras.

Bedömning: För ”social hjälpverksamhet” - Skatteverkets regler styr, de anser t ex att en ensamstående person tveklöst kan bedömas som ekonomiskt behövande om den taxerade inkomsten enligt slutskattebeskedet för föregående år understiger fyra prisbasbelopp. För år 2013, 178 000 kr dvs 4 x 44 500 kr. Och förmögenheten ska understiga ett basbelopp.

Passar inte personen in i den här schablonen, prövas ansökan på vanligt sätt, med grund i socialförvaltningens normberäkning.

Det finns möjlighet att oavsett inkomst etc göra en enklare bedömning utifrån sociala skäl, då är maxbeloppet 4 400 kr/år.

Tre olika bedömningsätt: Förenklad, Enligt schablon, eller Vanlig.

Handläggningstid: ca 14 dagar för församlingsbor. För kvinnor boende utanför församlingen 3-4 månader, då utdelning endast sker en gång per år.

Vanliga ändamål: Tandvård, läkarvård, kläder, mat, glasögon, saker till barn, hyra och andra boendekostnader, semester för barnfamiljer.

Statistik över åldersgrupper som beviljats medel: Har ej sammanställts statistiskt. Cirka två tredjedelar av de som beviljas medel är pensionärer eller personer med sjukersättning/aktivitetsstöd (de som tidigare kallades förtidspensionärer).

Beslut: Stiftelsehandläggaren har delegation. För stiftelsemedel: Ensam, max 8000 kr. Tillsammans med en annan stiftelsehandläggare, diakon eller arbetsledare 15 000 kr.

För belopp över 15 000 kronor ligger delegationen hos diakoniutskottets ordförande eller vice ordförande. Månadens utdelning rapporteras månadsvis av ekonomiavdelningen till AU (arbetsutskott) och DU (diakoniutskott).

Meddelande om beslut: Skickas per post, kan inte överklagas. Ingen motivering till avslag meddelas, men till kvinnorna boende utanför församlingen finns i brevet uppräknat de vanligaste orsakerna till avslag.

Övrigt: När vi talar om kontraktet och fondmedel att Oscars församling har ”närstående föreningar” som nämns i församlingsinstruktionen (FIN). Två har diakonal inriktning – Föreningen Kontakt och Gemenskap i Oscars församling (KoG), samt Gula Änglarna (GÄ). Kyrkoherden sitter i styrelsen för båda föreningarna.

KoG förfogar över egna stiftelsemedel och gåvomedel. Vi har samverkan. När t ex deras pengar för ”semester för barnfamilj” tar slut kan deras handläggare/konsulent efter att ha stämt av med oss ta emot och vidare-

befordra ansökan till oss för beslut. Vid behov (misstanke) kan vi också stämma av så att ingen försöker lura oss och söka för samma saker både hos församlingen och KoG.

När det gäller stiftets stiftelser på våren och Hilma Nilsson på sensommaren får KoG blanketter av oss, och lämnar sen blanketterna till oss för insändning.

Gula Änglarna förfogar över egna gåvomedel, samt troligen också vissa externa stiftelsemedel. GÄ gör ”reklam” för oss och fondmedlen när de möter församlingsbor i nöd som saknar kontakt med oss.

G:2

Engelbrekts församling

Engelbrekts församlings stiftelse för behövande, (Äldrefonden, Yngrefonden), fem stiftelser.

Till egen verksamhet 2013: Systrarna Åkerströms stiftelse, 147 tkr

Stiftelse med annan förvaltare där Kyrkorådet via placeringsutskottet gör i samråd med SHB placeringar.

Medel möjliga att fördela till sökande:

Möjliga medel att dela ut (stiftelsernas fria egna kapital)

*2012: 9 154 tkr

*2013: 8 932 tkr

Stiftelserna har delat ut:

* 2012: 1 531 tkr

* 2013: 1 766 tkr

Äldrefonden har delat ut c:a 97%, men det är svårare att uppfylla kravet i Yngrefonden (Dessa två =Engelbrekts församlings stiftelse för behövande) Vi har ej heller underlag bland behövande under 18 år. Vi kommer att se över detta på nyåret.

Personal: En integrerad del av en av församlingsdiakonernas tjänst (del av tjänsten). Diakonen har ensam ansvar för att ta emot, bereda och har delegation att besluta i ärenden upp till en fastställd nivå. Ekonomiavdelningen: hantering av utbetalningar. För tre av stiftelserna hanterar SHB bokföringen.

Riktat sig till: Ekonomiskt behövande boende inom Engelbrekts församling som är medlemmar i Svenska kyrkan. Dock kommer det sistnämnda att upphöra att gälla. Avvaktar kyrkorådets beslut. (2015-01-27) Kyrkorådets ordförande har beslutat att man inte behöver tillhöra Svenska kyrkan för att kunna ansöka om stiftelsemedel. (Information via e-post av diakon).

Annonsering: Via webben, församlingsblad

Riktlinjer, policy: Diakoniutskottet/ alt delar av, ansvarar för tre av stiftelserna.

För övriga två stiftelser: styrelsen respektive Kyrkorådets ordförande och administrativ chef.

Prioriterade ändamål: Behoven är individuella. Vård, tandvård, handikapphjälpmedel, säng, mat, kläder och hyreskostnad prioriteras dock.

Begränsningar för sökande: Den sökandes inkomst får ej överstiga 178.000 kr enligt skatteverkets regler. Vid beroendeproblematik betalas inga medel ut direkt. Vid hot om vräkning kan man istället bidra med att betala hyran direkt till värden t ex.

Möjligheter: Sökande kan få bidrag flera gånger per år.

Ansökningsprocess: Diakon/handläggare träffar i de allra flesta fall den sökande samt begär in erforderliga underlag för bedömning.

Ansökningshandlingar, dokument som behövs vid bedömning: Äldre- Yngre- EKA stiftelserna: Ansökningsblankett, legitimation, kopia på inkomster och bidrag, kopia på hyran, deklARATION
Vid ansökan om tandvårdsbidrag krävs kostnadsförslag från tandläkaren.
Samma gäller vid behov av glasögon, kostnadsförslag från optikern.
De personliga samtalen om skäl för ansökan förs oftast tillsammans med diakonen.
I särskilda fall kan ansökan göras via kurator/psykoterapeut t ex, med sökandes underskrift.

Antal registrerade ansökningar 2013: 390, varav 385 beviljade ansökningar, 5 avslagna ansökningar.

Diakon registrerar inkomna ärenden för tre stiftelser. En stiftelse registreras av administrativ chef.

Bedömning: Diakon/handläggare träffar i de allra flesta fall den sökande samt begär in erforderliga underlag för bedömning. Skatteverkets regler för social allmännyttig verksamhet, styr samt utifrån behov och urkund. Vid särskilt ömmande akuta behov, kan tillfällig engångshjälp ges, även om den normala årsinkomsten är högre än 178.000:-.

Handläggningstid: En vecka till en månad beroende av behovets ekonomiska storlek. Pengarna skickas ut samma vecka som sökanden lämnat ansökan, såvida summan ej överstiger 10.000:-, då kan det dröja en månad.

Vanliga ändamål: Tandvård, läkarvård, hyra, mat, kläder, skor, dator till barn, lägervistelse för barn, inför sommarlov och julen. Säng, bäddutrustning.

Statistik över åldersgrupper som beviljats medel: De flesta är ensamstående personer utan barn, som uppbär sjukersättning /aktivitetsstöd eller är ålderspensionärer. Ensamstående förälder med barn.

Beslut: Diakon/handläggare har delegation upp till 10.000:-. För belopp därutöver tas beslut i arbetsutskottet för diakoni. AU träffas en gång/månad.

Meddelande om beslut: Per telefon eller post. Även avslag meddelas och motiveras. Beslutet kan ej överklagas.

G:3

Hedvig Eleonora församling

37 stiftelser varav två under permutation som inte ligger under församlingens ansvar.

Gåvomedel delas inte ut till enskilda sökande utan ingår i församlingens verksamhet och kan betraktas som extern finansiering genom gåvor. Medel ur stiftelserna används även inom församlingens verksamhet riktad till barn och unga, då genom urkunder som främjar barn och unga.

Medel möjliga att fördela till sökande:

2013: 3 915 000 kr

varav 1 200 000 kr från reavinster,

samt 1 448 000 kr externa stiftelser.

2014 är ett svårt år att dela ut bidrag, vi får använda reavinster. 4 364 710 kr, (november 2014) till enskilda.

Personal: Stiftelsehandläggare (heltid)

En självständig enhet inom den diakonala verksamheten i församlingen som finansieras av stiftelsemedel. Kamreren gör utbetalningar och bokföring, samt bokslut för stiftelsehandläggningen.

Församlingsdiakonen har inte något med beredning och beslut kring ärenden att göra, däremot kontaktar sökande även församlingsdiakonen för samtal, intyg och hjälp att fylla i blankett.

Riktat sig till: Stiftelserna ska i första hand hjälpa enskilda ekonomiskt behövande personer, i andra hand församlingens verksamhet, i tredje hand stödja organisationer, församlingars och föreningars verksamheter i en modern form enligt donatorernas intentioner.

De sökande kan vara boende inom Hedvig Eleonora församling, inom Stockholms stad eller län. Stiftelsemedel ska ges för att möjliggöra positiva förändringar före enskilda personer och grupper eller på samhällsnivå.

För organisationer, föreningar och församlingar gäller att de ska inkomma med en skriftligt beskrivning av den befintliga verksamheten, ekonomisk redovisning av respektive verksamhet samt redovisning för det sökta ändamålet. Donationstiftelserna vill särskilt prioritera ansökningar från församlingar som saknar egna stiftelse.

Annonsering: Via webben, församlingsblad.

Riktlinjer, policy: Vision, policy och handläggning, reviderat juni 2005, fastställda av Kyrkorådet. Alla är välkomna att söka stiftelsemedel, (även anställda och anhöriga till anställda.) Ytterst är det stiftelseurkunderna som begränsar möjligheterna att ge stiftelsemedel.

Donationsstiftelsernas verksamhet sker i enlighet med svenska lagar och förordningar. Det personen/familjen ansöker om skall den inte erhålla eller vara berättigad till från annan instans som socialförvaltning, försäkringskassa eller dylikt. Stiftelsemedel ska inte ges istället för exempelvis socialbidrag till hyra och matkostnader eller andra löpande kostnader. Personen/familjen ska uppvisa ett relevant behov till vilket stiftelsemedel kan kopplas. Flertalet av medlen ska gå till behövande, *Pa-u-vres honteux* .

Donationsstiftelserna vänder sig till både kvinnor och män, unga och gamla, sjuka och handikappade, de ska främja vård, utbildning med mera. Stiftelsemedel ges som en punktinsats.

Donationsstiftelserna vill särskilt prioritera utsatta grupper som invandrare, arbetslösa, personer som är långtidssjukskrivna eller får sin försörjning genom socialbidrag, sjukpensionärer, äldre studerande, ensamstående föräldrar samt personer med psykiska funktionshinder.

Det finns ingen minimi-maximinivå när det gäller bidrag. Varje ansökan bedöms individuellt. Hän-syn tas till begränsningar i urkunderna, bedömningar av liknande ansökningar och stiftelsernas disponibla medel.

Prioriterade ändamål: Man delar ut efter urkunderna.

Begränsningar för sökande: Studerande vid gymnasium, högskola/universitet eller annan utbildningsanordnare prioriteras inte enligt urkunderna. Stiftelsemedel ska inte heller beviljas missbruka-re där medlen befaras gå till narkotika, alkohol eller spel. Man får i allmänhet inte äga hus/bostads-rätt eller inneha förmögenhet som överskrider årets basbelopp. Har inte möjlighet att stödja forskning då ingen av urkunderna medger detta. Inte brådskande akuthjälp utan tillfälligt ekonomiskt

stöd. Ansökningen måste vara komplett, med kopior på alla begärda handlingar, annars handläggs den inte. Om personen har en möjlighet att få bidrag kan den få en påminnelse. Skattereglerna skall följas. Bedömningen sker utifrån urkunden. Stiftelserna ska inte konkurrera med redan befintliga myndigheter och deras ansvar.

Möjligheter: Man kan söka en gång var 13:e månad.

Ansökningsprocess: Ansökan sker via blankett som finns att hämta utanför församlingsexpeditionen eller att ladda ner från webben, eller beställa via telefon från handläggare. Ansökningarna postas eller lämnas till stiftelsehandläggare.

Telefontid må-on 9-11 för rådgivning av stiftelsehandläggare.

Möjlighet att även nå församlingsdiakon för samtal, rådgivning och hjälp att fylla i blanketten, få ordning på dokumenten. Församlingsdiakonen har sedan inte del i beredning, bedömning och beslut.

Ansökningshandlingar, dokument som behövs vid bedömning:

Ansökningsblankett, personbevis, specifikation av inkomster: Lönespecifikation, pensionsavi, sjukpenning/sjuk-eller aktivitetsersättning, beslut om bostadsbidrag/bostadstillägg, arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, underhållsstöd, barnpension, vårdbidrag, eventuell annan inkomst, beslut av försörjningsstöd.

Utgifter: Hyresspecifikation/boendekostnad. Årsbesked/aktuell översikt från bank, inkl fondsparande och andra värdepapper. Senaste inkomstdeklaration, inklusive specifikation och preliminär skatteuträkning. Utlåtande från diakon ska bifogas för personer boende i annan innerstadsförsamling.

Det skall framgå om man fått stiftelsemedel tidigare med summa, datum och ändamål, vid ansökan om tandvårdsbidrag, bifoga kostnadsförslag.

Kortfattad personlig redogörelse över den sociala situationen samt att man uppger till vilket ändamål man ansöker om medel.

Antal registrerade ansökningar: 2013: 1215 ansökningar. 385 beviljade, 870 avslag.

2014: t o m november 1415 ansökningar, 596 beviljade, 819 avslag.

Bedömning: Utifrån behov och urkund och Skatteverkets regler. **Schablonregel** för gränsbelopp: Skatteverket anser att en ensamstående person kan bedömas som ekonomiskt behövande om inkomst av tjänst och näringsverksamhet enligt beslut om slutlig skatt för året före det år då ansökan görs understiger fyra prisbasbelopp. För år 2013, 178 000 kr dvs 4 x 44 500 kr. Om hushållet består av fler kan man lägga till ytterligare ett prisbasbelopp per person. Den sökandes och hushållets sammanlagda inkomster får inte överstiga fyra prisbasbelopp. Om två personer har en inkomst om fyra prisbasbelopp vardera anses de inte som behövande.

Förmögenhetstillgångar om ett prisbasbelopp per person i hushållet accepteras. Värdet av en bostad ska tas upp till marknadsvärdet med avdrag för de lån som finns på bostaden.

Tumregel: Vid mindre belopp vid enstaka tillfälle under ett år, mindre än 10% av prisbasbeloppet (4450 kr år 2013) är det tillräckligt med god personkänedom hos bidragsgivaren om den sökandes ekonomiska situation.

Fullständig bedömning: En person kan vara i behov av ekonomisk hjälp trots att kraven enligt schablonberäkningarna inte uppfylls. Då krävs en fullständig utredning om personens ekonomiska situation och familjesituation.

Dokumentation: Oavsett vilken bedömning som använts ska det finnas underlag som möjliggör att kontrollera i efterhand, genom ansökningshandlingar och blankett med beslutsnoteringar.

Handläggningstid: Ca 1-3 månader.

Vanliga ändamål: Tandvård, kläder, hemutrustning, möbler, barns aktiviteter, glasögon, tv, dator, inför julen, medicin, tvättmaskin, rekreation.

Statistik över åldersgrupper som beviljats medel: Ensamstående med barn, äldre kvinnor med låg pension, eller försörjningsstöd eftersom urkunderna styr det.

Beslut: Stiftelseutskottet sammanträder ca en gång per månad under vår-och höstterminen. Stiftelseutskottet består av ordförande i Kyrkorådet, ytterligare en ledamot samt kyrkoherden. Stiftelsehandläggaren är föredragande. (Detta sker inte nu, stiftelsehandläggare är inte närvarande på mötet utan har bidragit genom beredning och bedömning av ärendet.) De är beslutsmässiga när två ledamöter är närvarande.

Stiftelseutskottet kan fatta beslut om att ge stiftelsehandläggaren delegation att besluta om medel till privatpersoner upp till en viss nivå. Ett sådant beslut ska fattas i samband med en ny mandatperiod. (Man använder sig inte av denna praxis för närvarande.) Alla beslut om beviljade medel redovisas för stiftelseutskottet. Kyrkoherden delegerar till stiftelseutskottet att fatta beslut i de stiftelser som uppger att det sker av och efter kyrkoherdens bestämmande/eget prövande.

Alla beslut rörande ansökningar om stiftelsemedel till församlingar, organisationer, föreningar, projekt eller dylikt behandlas av kyrkorådet. Stiftelseutskottet har inte rätt att besluta i dessa frågor.

Meddelande om beslut: Skickas per post, kan inte överklagas. Ingen motivering till avslag meddelas. Om en person ringer upp stiftelsehandläggaren så kan man få veta varför bidrag ej beviljas.

H

Övriga trossamfunds diakonala arbete på Östermalm

De församlingar som är medlemmar i Östermalms kristna råd har fått e-post med förfrågningar om församlingens diakonala arbete. Några få har hört av sig. Genom kännedom går det ändå att säga att det finns ett stort engagemang för de mest utsatta i närområdet via Frälsningsarmén Templet/Föreningen Ny Genenskap, Immanuelskyrkan/S:t Johannes församling mfl, samt Korskyrkan i samarbete med Föreningen Ny Gemenskap. Franska reformerta kyrkan har ett samarbete med föreningen Convictus.

H:1

E-postsvar Solveig Högberg, pastor , Trefaldighetskyrkan, Majorsgatan, 2014-12-22

När det gäller Trefaldighetskyrkan på Majorsgatan, så har vårt "diakonala arbete" dels handlat om att upplåta rum för ett tjugotal Tolvstegsgrupper, samt hembesök och sjukbesök hos de egna medlemmarna.

Vi har under de senaste åren inte måttat med mera. Våra medlemmar bor inte på Östermalm utan i förorterna och är ganska gamla.

Nu har vi sålt kyrkan, men verksamheten kommer att vara kvar till mitten av oktober 2015. Detta betyder dock att vi inte kan gå in i ytterligare engagemang och arrangemang, utan måste nu avsluta det vi har på ett värdigt sätt.

Kommentar: Flera av tolvstegs-grupperna har funnit ny lokal hos Frälsningsarmén Templet.

I

Slutsatser och sammanfattning

I:1

Att förstå och identifiera nöden - samhällets roll, kyrkans roll

Finns det någon nöd på det välmående Östermalm? Naturligtvis gör det det!

Statistiken lyfter fram att det är ett välfungerande område med hög levnadsstandard för många. Men det betyder inte att det gäller alla. De som har bidragit med erfarenheter från myndigheter, föreningar, stiftelser och församlingar visar alla att sårbarheten även finns på Östermalm. Och att den som lever i utsatthet söker hjälp såväl hos stadsdelsförvaltningen som hos övriga aktörer. Det finns goda resurser för de boende både via stadsdelsförvaltningen och civilsamhället. Men några antyder att det dröjer länge, ibland alltför länge, innan man söker hjälp - missbruk, psykisk eller fysisk ohälsa, medberoende, rädsla vid våld i nära relationer, rädsla för att hamna i register, kognitiv oförmåga, ålder, ensamhet. Dålig kännedom om resurserna kan vara hinder, framför allt för äldre, barn och unga. Äldre har svårare att hitta information via nätet, barn och ungdomar är beroende av att vuxna ser dem och tar initiativ. Inte minst barn, unga och äldre kan behöva möta en människa som vill lyssna och som ger stöd och praktiskt hjälper vidare.

Den synliga nöden

För den som står utanför de trygghetssystem som finns är resurserna inte tillräckliga. Civilsamhället gör en stor insats, men det kan vara svårt att räkna till för allas behov bland hemlösa, den som står utanför arbetsmarknaden av fysiska eller psykiska skäl, blir utförsäkrad, eller lever i missbruk. Ungdomar som vill ta sig ur missbruk behöver mycket stöd. Billigare tandvård och läkarvård skulle gynna många av de hjälpsökande. Bristen på bostäder är ett problem, framför allt med billigare hyror. Om man förlorar sin bostad så förvärras svåra situationer. Fattiga EU-migranter och papperslösa är mycket utsatta genom att de oftast står utanför trygghetssystemen, de blir helt beroende av stöd via civilsamhället och de har ett mycket stort hjälpbehov. Bostäder, arbetstillfällen, läkarvård och inte minst medicinkostnader är stora behov.

Att göra en diakonal inventering är en tillgång. Vi kan skapa nätverk, lära känna de resurser som erbjuds för att hjälpa vidare där vi inte själva har möjlighet. Framför allt bör man som diakon skaffa sig en god kännedom om samhällets övriga resurser, exempel på det återfinns i resursbanken, bilaga 6. Det tar tid att finna sin roll i det område man arbetar i, att lägga ner tid och resurser på rätt saker, att vara flexibel, öppen och fysiskt närvarande där människor är, inte bara i den verksamhet som församlingen själva erbjuder.

Den dolda nöden

I ett välmående område är det vanligare med skam om man behöver hjälp. Den känslan bör vi lyfta av varandra eftersom varken god ekonomi eller ett framgångsrikt yrkesliv skyddar mot livskriser, existensiell ångest, brustna relationer, sorg, sjukdom eller psykisk ohälsa. Många av de intervjuade nämner ensamhet som en utsatthet; ensamstående föräldrar, ensamboende äldre, unga singlar, nyinflyttade. Stadsdelsförvaltningen erbjuder mötesplatser likaväl som föreningar och församlingar. Ibland är det skönt att hitta en gemenskap där man vet att andra lever i en liknande situation exempelvis grupper för unga som lever med föräldrar som har psykisk ohälsa eller missbruk, eller samtalsgrupper för sörjande eller för anhörigvårdare. Andra gånger vill man vara med i ett sammanhang där diagnosen eller behovet inte styr samvaron. Att bara få vara människa.

En svårighet och en tillgång är den sekretess som gäller för personer som lever i utsatthet. Vilken hjälp har de redan, på vilket sätt kan vi som församling hjälpa? Hur kan vi lära känna den verksamhet som andra erbjuder och samtidigt vara delaktiga utan att själva driva den - att inte ta över där samhället ska ta ansvar? Och hur ställer vi som församling upp när samhället efterfrågar kyrkans resurser som t ex att erbjuda lokaler för tillfällig logi kalla nätter?

Nätverk, det är nödvändigt att bygga nätverk för att fler ska få hjälp. Som diakon eller volontär kan man vara en tråd i ett nät som gör att den som faller inte slår sig så hårt. Eller tror vi kanske att vi som församling att vi måste bedriva all verksamhet själva? Det kan lika gärna handla om att stödja andra som också gör ett gott arbete, att dela lokal, ge ett bidrag, eller ge av tid. Vilken tillit har de boende och andra sociala aktörer till kyrkans diakoni, och hur når vi ut med det vi kan erbjuda? Samtal vid livskriser, själavård, ekonomiskt stöd via stiftelsemedel, besök i hemmet, grupper för olika behov etc.

I ett flertal församlingar satsar man på socialt företagande, att vara en välfärdsaktör. I dagsläget är det nog inte lämpligt på Östermalm eftersom aktörerna redan är så många, det saknas inte service i innerstaden. Inte heller andra som vill skapa den och som kan ha goda intentioner med den. Arbetslösheten är dessutom låg.

Kyrkans profetiska roll är viktig. Hur gör vi den tyste hörd och den osedda sedd? Hur samarbetar vi som diakoner för att hjälpas åt att se mönster och sammanhang där resurser saknas?

En diakon är grundad i sitt uppdrag att vara människor till tjänst utifrån den kärlek till människor som Jesus uttryckte. Han såg, frågade -Vad vill du att jag ska göra för dig? Och den han mötte fick uttrycka sitt behov. (Luk 18). Han gick rakt genom hopen som inte ville lyssna när han talade om sitt uppdrag, att ge ”befrielse till de fångna, ge glädjebud till de fattiga, och de förtryckta frihet.” Han gick sin egen väg - och vi följer honom. (Joh 4).

I:2

Diakonala utmaningar på Östermalm

Om man ser till följande, hur kan vi använda våra diakonala resurser i Östermalms kontrakt?

- * Den största utsattheten har inga gränser. Fattiga EU-migranter, hemlösa, missbrukare som inte förmår bryta sitt missbruk och som står utanför arbetsmarknaden. Personer med psykisk ohälsa och ekonomiskt behovande, både boende, papperslösa och övriga migranter, rör sig över hela staden och söker hjälp och stöd överallt.
- * Stiftelsemedel är inte möjliga att använda för de som är mest utsatta ekonomiskt eftersom de oftast är utan adress, är på genomresa, eller bor tillfälligt i området. Andra församlingar hänvisar ofta till Östermalm eftersom man vet att det finns fondmedel, men de går tyvärr inte att använda som akuthjälp. Behöver vi tänka/göra på ett annat sätt kring denna utsatthet? Vad ska vi göra, vad ska samhället göra, vad vill och kan vi göra ekonomiskt och praktiskt?
- * Barn och ungdomar blir fler, alternativt färre i olika stadsdelar inom kontraktet. Det är viktigt att genomföra barnkonsekvensanalyser vid förändringar/neddragning/nyanställningar och utveckling av verksamhet som berör barn och unga.
- * Barnfattigdom - att som barn växa upp i en familj med ekonomisk utsatthet. Andelen barn som lever i barnfattigdom är högst på på Östermalm av innerstadens stadsdelsområden, även om den är lägre än i ytterstaden. Vid budgetarbetet är det viktigt att tänka igenom kostnader för att kunna

- delta i församlingens verksamhet så att det inte utesluter någon som vill vara med på grund av familjens ekonomi, vi får inte förutse att alla har råd, trots att många har hög levnadsstandard.
- * Ungdomar rör sig över hela staden och var de sociala behoven finns kan variera i de olika församlingarna och stadsdelarna över tid. Ett fortsatt samarbete kring ungdomarnas behov och en utveckling av det är viktigt inför framtida förändringar på Östermalm.
  - * Flera nya bostadsområden byggs, vilka behov finns där, och kommer att finnas där?
  - * Sommaren är en särskilt utsatt period när mycket av stadens resurser, psykiatrin, och församlingarnas verksamhet har lägre kapacitet för att det är semesterperiod.
  - * Det är dyrt att bo och att leva på Östermalm, när man faller, faller man hårt om ekonomin brister.
  - * Barnfamiljerna lever i en större utsatthet än de äldre boende som hunnit betala av mer på sina bostadslån. Stor del av barnfamiljens budget går till boendet.
  - * Många är stressade och lever i en kravfylld situation i arbetslivet, familjelivet, i den nära relationen som anhörigvårdare. Våld i hemmet förekommer relativt ofta.
  - * Psykisk ohälsa är vanlig. Depressioner, men även andra diagnoser som behöver mer och långvarigare behandling.
  - * Neuropsykiatriska diagnoser skapar svårigheter i vardagslivet, framför allt för familjer.
  - * Missbruket av alkohol är utbrett. Även droger, som kokain, cannabis och spice förekommer.
  - * Missbruk i sig är något som människor försöker dölja så länge som möjligt, det försvårar stöd till den som missbrukar såväl som till familjen, framförallt barnen.
  - * Alkohol och droger är en risk, särskilt för ungdomarna, preventivt arbete är viktigt.
  - * Studenter har lägst inkomster och kan ha svårigheter med sin ekonomi, särskilt om de är föräldrar eller har en sjukdomsperiod.
  - * Kvinnor lever i en högre grad av utsatthet än männen på Östermalm. Ensamstående mammor och kvinnliga pensionärer har ofta sämre ekonomi än männen, unga flickor mår sämre psykiskt än pojkar i samma ålder. Självskador förekommer.
  - * Det finns behov av existentiella samtal och själavård bland både unga och äldre.
  - * Oönskad ensamhet och isolering följer hälsa och åldrande eftersom många är ensamboende, men även barn, ungdomar och familjer kan uppleva sig ensamma i sin livssituation.
  - * Bostadsfrågan bör beaktas, särskilt för de äldre som inte har råd eller möjlighet att byta lägenhet, som inte har råd att bo kvar i sitt hem, eller inte har möjlighet att få sin lägenhet handikappanpassad. Bostadsbristen, framför allt bristen på hyresrätter, drabbar också de unga.
  - * De äldres behov varierar. De pigga och aktiva nyblivna pensionärerna behöver andra typer av mötesplatser än de mycket gamla församlingsborna, de som är runt 90+.
  - * Dagtid mer än fördubblas antalet som befinner sig på Östermalm via arbetspendling, och de kommer att bli ännu fler. Kontakt med arbetslivet kan behöva utvecklas, krisberedskap, stöd.
  - * Turismen är en utmaning.

I:3

Diakonala utmaningar i Oscars församling

Om man ser till följande, hur vill man då använda de diakonala resurserna i Oscars församling?

- * Här förväntas en stor befolkningstillväxt till år 2023, 3000 personer, då nya bostadsområden byggs. Med de boende följer en ännu större dagbefolkning som också kräver resurser.
- * De små barnen minskar i antal, största befolkningstillväxten sker bland barn och ungdomar 6-15 år, samt bland 80-89 åringarna. Även 2023 har man de flesta 90+ på Östermalm.

- * Just nu har man Östermalms äldsta befolkning 65-90+ och det högsta ohälsotalet.
- * Gärdet har den största andelen utlands födda, arbetssökande, högst ohälsotal vilket är riskfaktorer för förutsättningar för ett gott liv. Störst andel dagbefolkning.
- * Många stora arbetsplatser, offentliga byggnader och turister finns inom församlingen.

För fler detaljer för varje stadsdel inom församlingen, se bilaga 7.

Den största utmaningen är hur man vill satsa bland barn och unga respektive de allra äldsta. En verklighet är att den sociala utsattheten statistiskt sett för närvarande är störst på Gärdet. Vad som väntas i de nyproducerade områdena är ännu okänt förutom att befolkningen förväntas vara yngre än i de mer etablerade områdena. Man bör göra barnkonsekvensanalyser inför eventuella förändringar i verksamhet och anställningar.

Djurgårdens demografi förändras mest i församlingen fram till 2023.

Hur kan man ta emot de nyinflyttade så att de ser församlingen som en resurs?

I:4

Diakonala utmaningar i Engelbrekts församling

Om man ser till följande, hur vill man då använda de diakonala resurserna i Engelbrekts församling?

- * Engelbrekts församling expanderar mest de kommande åren, beräknad befolkningsökning till 2023, drygt 10 000 personer. Den yngsta befolkningen på Östermalm med flest barn i åldrarna 0-6 år. 6-15 åringarna är färre om man inte ser till variation i olika stadsdelar. Största andelen 20-24 åringar och 25-64 åringar på Östermalm.
- * Lägst andel pensionärer och äldre på hela Östermalm.
- * Engelbrekts församling har det största antalet dagbefolkning och de största ekonomiska klyftorna på Östermalm mellan stadsdelarna Engelbrekt k:a och Universitetet/Tekniska Högskolan.

För fler detaljer för varje stadsdel inom församlingen, se bilaga 8.

Den största utmaningen är hur man väljer att möta barnfamiljerna med de små barnen. Behövs ett ökat föräldrastöd? Vilka resurser finns inom Universitetskyrkans/församlingens att möta de unga vuxna och babyboomen i stadsdelen Universitetet?

De många studenterna och deras ekonomiska utsatthet under studieperioden, särskilt om de har barn. Att ligga steget före i de nya bostadsområdena så att de boende ser församlingen som en tillgång och trygghet. Ta emot de nyinflyttade. Göra barnkonsekvensanalyser inför eventuella förändringar i verksamhet och anställningar.

I:5

Diakonala utmaningar i Hedvig Eleonora församling

Om man ser till följande, hur vill man då använda de diakonala resurserna i Hedvig Eleonora församling?

- * En liten förväntad ökning av antalet boende, 600 personer till 2023. Det planeras inga större byggnationer på den lilla församlingsytan.

- * Andelen skolbarn-ungdomar 6-19 år är en relativt stor andel i den lilla befolkningen i församlingen. Småbarnen är få, trots detta, eller snarare på grund av detta, bör man göra en barnkonsekvensanalys.
- * 65-79 åringarna är många och förväntas öka. 80-89 åringarna blir fler. Hedvig Eleonora kommer att ha en största ökningen av andelen åldringar till 2023.

För fler detaljer i stadsdelen, se bilaga 9.

Den största utmaningen är att ha balans mellan de yngres och de äldres behov. Att inte rikta sig enbart till endera gruppen. Eftersom de äldre ökar bör man fråga sig vilken typ av stöd de behöver, fråga vad de nyblivna pensionärerna förväntar sig av kyrkan och vilken typ av verksamhet/innehåll/mötesplatser som är viktiga att erbjuda de olika åldersgrupperna.

Även om småbarnsfamiljerna är få kan det vara viktigt att erbjuda verksamhet för dem, eftersom det är en period i livet då man ofta umgås med dem som bor i närområdet. På sikt är det viktigt att familjerna i ett område känner varandra för att minska ungdomarnas utsatthet.

Kontakterna med arbetslivet är angelägna eftersom många företag ryms inom församlingen.

Diakonens kontakt med stadsdelsförvaltningen verksamhet och organisationers erbjudande är extra viktigt eftersom få av deras verksamheter ligger inom församlingens geografiska område. Äldre som funnits med i verksamheten har hemtjänst inom församlingen men inget vård- och omsorgsboende. Stadsdelsförvaltningen verksamhet för både barn och unga ligger också geografiskt sett utanför församlingen. Verksamhet som riktar sig till de mest utsatta och möjlighet att samverka med sker också utöver församlingsgränsen.

J

Förslag

J:1

Förslag till möjliga samverkansområden inom Östermalms kontrakt

* En gemensam verksamhetsplanering för diakonin vad gäller insatserna för de mest utsatta, hemlösa, EU-migranter och papperslösa. Vinternatt 2, samverkan med andra aktörer, Convictus, Gula Änglarna, Ny Gemenskap, Frälsningsarmén, Immanuelskyrkan, Röda Korset, Stadsmissionen, Stadsdelsförvaltningens Uppsökarteam.

* En gemensam verksamhetsplanering för sommaren, hur diakonin är bemannad, hur vi hänvisar till varandra, vilka aktiviteter vi erbjuder boende och turister och hur vi informerar om det tillsammans på Östermalm.

* En gemensam översyn av de mötesplatser som vi erbjuder på Östermalm under terminerna - soppluncher, Öppet hus, öppen diakonimottagning, afternoon tea etc. Hur kan vi komplettera varandra, vad kan vi utveckla? Vilka vänder vi oss till och varför? Hur kan vi kommunicera detta tillsammans? En gemensam kommunikationsplan för det diakonala arbetet för Östermalms kontrakt.

* Att utveckla besökstjänsten, handledning, utbildning, gemensamma annonser i lokalpress och på webben för Östermalm. Samverkan med andra aktörer om de så vill, Stadsdelsförvaltningen genom Seniorträffen, Rio-träffen, Röda Korset, SPF, Kontakt och Gemenskap, PRO, Östermalms sjukvårdsförening.

* Att utveckla det övriga volontärarbetet utifrån de verksamheter som vi gemensamt ser att vi behöver utveckla i kontraktet.

* Att utveckla samarbetet mellan det diakonala arbetslaget och barn- och ungdomsarbetet på Östermalm.

* Att utveckla föräldrastödet/relationsstödet/ samtalsgrupper med tanke på det ökande antalet barnfamiljer, fortsatt stöd till Familjerådgivningen. Samverkan med andra aktörer ex Föreningen Föräldravandring på Östermalm med exempelvis gemensamma föreläsningar kring barn och ungas behov, att vara förälder och andra aktuella ämnen. Att dela kostnader, lokaler, information etc.

* Att ha en gemensam strategi och kommunikation hur och var vi erbjuder samtal på Östermalm, vilken typ av enskilda samtal, utan kostnad, utan registrering, med tystnadsplikt som är möjliga att ta del av. Självvård, terapeutiska samtal, stödsamtal. Det pågår redan många samtal, men det är en viktig information för den som flyttar in i området.

* Att fortsätta att erbjuda meditation, konserter, gudstjänster, retreatar som ett möte med den som är mitt i livet, det kravfyllda livet, där kyrkan kan ge metod för avspänning, närvaro, mening, andakt och återhämtning. Att ta människors andliga sökande och behov på allvar genom vuxenpedagogiskt arbete.

* Att fortsätta att anpassa olika typer av gudstjänster och andakter till olika behov och åldrar. Söndagens gudstjänst bör analyseras och utvecklas via barnkonsekvensanalys.

* Att gemensamt i arbetslagen reflektera över våra kontakter med de som arbetar på Östermalm. Vilka kontakter har vi? Vad bör vi utveckla eftersom alla församlingarna präglas mycket av den stora tillströmningen av dagbefolkning.

* Att gemensamt fortbilda oss i arbetslagen kring frågor som berör missbruk och medberoende, psykisk ohälsa och våld i nära relationer, äldres hälsa, och anhörigvård. Det är många som berörs av detta, samtidigt som det ofta bidrar till isolering eftersom det sker bakom hemmets väggar. Med större kunskap blir vi mer uppmärksamma på och känna igen svårigheter i människors liv.

* Att fortsätta erbjuda sorgesamtal och samordna våra deltagare så att de får mötas i ungefärligt lika livssituationer.

* Att precis som nu, fortsätta vara aktiva i POSOM-grupp, med Östermalms stadsdelsförvaltning samt att uppdatera de lokala krishanteringsdokumenten.

J:2

Förslag till samverkansmodeller stiftelsehantering, Östermalms kontrakt

Stiftelsehandläggningen i Östermalms kontrakt har beskrivits under rubrik G. Man kan tänka sig olika typer av organisationer i förhållande till hur arbetet utförs idag. En samverkan kan ses som nödvändig, inte minst för att de som ansöker om medel inte ska behöva kontakta flera handläggare som arbetar på olika sätt inom samma kontrakt om de har möjlighet att söka i både sin egen församling och Hedvig Eleonora församling, och för att göra arbetet mer förenklat, kollegialt och effektivt. Oavsett vilken modell som föredras av hanteringen av stiftelsemedel, så bör nyanställda inom diakonin inom Östermalms kontrakt få en ordentligt introduktion i hanteringen av stiftelsemedel så att de är väl införstådda i den modell och de villkor som gäller i församlingen alternativt kontraktet om man möter människor med ekonomiska behov - att kunna hänvisa rätt till stiftelsehanteringen. Likaså är det viktigt att de olika funktionerna av diakonin på Östermalm möts och lär känna varandras arbete, diskuterar problem och arbetar tillsammans för att hjälpa människor på bästa sätt.

Samtidigt som detta skrivs gör Stockholms stift en utredning med förslag kring samordning av de olika församlingarnas stiftelsehantering.

Modell 1:

Att man skiljer det församlingsdiakonala arbetet och handläggningen av stiftelsemedel åt enligt Hedvig Eleonoras arbetssätt i alla tre församlingarna, men man fortsätter att vara en del av sitt tidigare arbetslag.

Fördel: Att skilja ekonomisk hjälp och annat stöd innebär att den som söker hjälp inte behöver låta församlingsdiakon som ansvarar även för annan verksamhet att också få en inblick i den privata ekonomin. Det finns inte heller risk för att den som ansöker om ekonomisk hjälp blir beroende av att det även är diakonen som handläggare som fattar beslut om beviljade medel upp till en viss nivå. Om man som i Hedvig Eleonora skiljer på beredning, bedömning och beslut så minskar risken att hamna i en beroendeställning till handläggaren. I Hedvig Eleonora bereder handläggaren ärendet och föreslår, men är inte den som beslutar, det gör Stiftelseutskottet.

Nackdel: Om man särskiljer hanteringen även i Oscars och Engelbrekts församling så är inte församlingsdiakonen införstådd i de ekonomiska behoven bland de boende där alla de sökande bor inom församlingarna, något som diakonerna som samtidigt är handläggare har uttryckt som en viktig insikt.

I Hedvig Eleonoras sammanhang är detta även i fortsättningen den enda möjliga modellen med tanke på att det är möjligt att ansöka från hela staden. En risk med handläggningen i Hedvig Eleonora är bristen på tid för personliga möten, samtidigt som det kan vara befriande för den som inte behöver mer än just pengar.

Modell 2:

Att Oscars och Engelbrekts församlingar fortsätter med sina respektive organisationer genom att man fortsätter att använda diakonens kurativa och karitativa erfarenheter i samtalet med den sökande. Hedvig Eleonora behåller sin organisation.

Fördel: att den sökande får möta en medmänniska som guidar och även följer upp, ett enda möte. Inventeringen har att det är viktigt särskilt för den som är mest utsatt ifråga om psykisk ohälsa och kognitiv förmåga. Fördelen med att alltid möta en människa minskar upplevelsen av att vara hos en myndighet. Möjligheten att göra diakonala uppföljningar är också naturlig när den som ansöker bor inom församlingen.

Att stiftelsehandläggare träffar i stort sett alla, är både en fördel och en nackdel eftersom kanske inte alla har behov av ett möte, vilket då tar tid från den som verkligen behöver det, varken det eller en eventuell uppföljning.

Nackdel: den större risken för att den sökande hamnar i en beroendeställning eftersom handläggaren tar emot, bereder, bedömer och beslutar till viss del vilka som får del av medlen.

I Hedvig Eleonora är det inte möjligt med den kurativa organisationen - att en person skulle både handlägga och hinna möta det stora antalet sökande. Inte heller kan man ta på sig ansvaret att göra en diakonal uppföljning för boende i olika församlingar över hela staden.

Modell 3:

Utredningen förordar att lägga samman all stiftelsehantering i kontraktet i en gemensam lokal, men särskilja församlingsdiakoni och handläggning, utöka telefontider och besökstider för att hjälpas åt att guida den som vill ansöka om stiftelsemedel. Församlingsdiakoner erbjuder uppföljning.

Fördel: I Hedvig Eleonora skulle det minska andelen avslag och göra verksamheten mer tillgänglig än i dag där den sökande ofta möts av stängd dörr och korta telefontider beroende på den stora mängden ärenden.

I Oscar och Engelbrekts församling skulle det vara smidigare att kunna ansöka även utan ett personligt besök för den som så önskar. Det finns både fördelar och nackdelar med det personliga mötet, stöd om man behöver respektive enkelhet om man klarar sig själv och har hög integritet.

Nackdel: det kräver större flexibilitet, större lokaler, blir dyrare i en nyfas, och förutsätter att medarbetare och beslutsfattare kan mötas kring de praktiska förändringarna.

De som arbetar med stiftelsehandläggningen bör inte arbeta med församlingsdiakonens arbetsuppgifter utan ägna sig åt handläggning av ärenden och att möta sökande som behöver hjälp med sin ansökan. Uppföljningen, om en sådan önskas av den sökande och som naturligtvis alltid bör erbjudas av handläggare, bör hänvisas till församlingsdiakon (eller terapeut) så att arbetet knyts samman mellan de olika funktionerna, stiftelsehandläggningen och den karitativa, kurativa delen av diakonin. Att möta församlingsdiakonen behöver då inte beröra ansökan och personens ekonomi, utan allt annat som är av betydelse och som den sökande uttrycker att man vill ha stöd med vare sig det är stöd i kontakter med myndigheter eller stödsamtal.

Stiftelsehandläggare kan vara diakoner eller inte, det viktiga är att man arbetar med det ansvarsområde man är anställd för. Frågor kring antal anställda, anställningsformer, lokaler (som bör vara tillgängliga ur handikappsynpunkt och ha tillgång till avskilt samtalsrum för sekretess) och arbetsledning hör till en process bland styrning, ledning och de som redan arbetar med handläggningen. Likaså måste man reflektera över hur beslutsprocessen ska se ut, är den också gemensam i kontraktet eller ligger den kvar på de enskilda församlingarna?

En gemensam ansökningsblankett föreslås, där den ansökandes adress/församlingstillhörighet styr hur ärendet ska handläggas. Engelbrekts församling har den enklaste blanketten, men har också färre stiftelser att hantera vilket kan påverka blankettens utformning. Det finns kritik mot Hedvig Eleonoras mer omfattande myndighetsliknande blankett, och det finns personer som avstått från att söka för att ansökningsprocessen verkar för svår. Det är påfrestande att behöva tillfällig ekonomisk hjälp och församlingarna bör klargöra att det inte är för handläggarnas skull eller i församlingens eget intresse att efterfråga den mängd dokument som krävs för att göra en rättvis bedömning - utan

att det är skatteverket som kräver att bedömningarna görs korrekt, detta för att inte församlingarnas stiftelsemedel ska bli beskattade och därmed färre få del av de medel som är möjliga att dela ut. Både skatteverket och församlingarna som förvaltare vill att den som är i störst behov av ekonomiskt stöd ska vara den som får det.

Information kring ansökan om stiftelsemedel bör ses över och informatörerna tydliggöra hur detta ska kommuniceras om man lägger samman stiftelsehanteringen.

De största vinsterna med att arbeta tillsammans är att man kan utöka service och öppettider och dela frågeställningar med kollegor som sitter i närheten. Om det alltid är två som arbetar tillsammans minskar risken för utsatthet i samband med personliga möten i samband med handläggningen. Sommaren kan vara bemannad i högre utsträckning än om varje församling har sin egen organisation. Det är också mindre sårbart vid ev sjukskrivning och tillfällig ledighet att vara fler arbetskamrater på samma plats.

Meddelande om beslut bör också samordnas, om det ska ske via post eller telefon, där ett brev är att föredra. Det vore också bra att vara tydligare med på vilka grunder den sökande inte kunnat få del av stiftelsemedel, även om beslutet inte kan överklagas.

Permutationer och eventuella förändringar i riktlinjer, eller ansökningsprocessen i respektive församling bör göras i samband med en eventuell sammanslagning. Vilka som har rätt att söka, hur många gånger per år? Krävs medlemskap i Svenska kyrkan? Har handläggaren delegation? I så fall, upp till vilken summa? Var ligger ansvaret för registreringar av ansökan, utbetalningar och bokslut för de olika stiftelserna?

K

Förslag till prioritering bland några samverkansområden inom Östermalms kontrakt

1. En gemensam verksamhetsplanering för diakonin vad gäller att utveckla insatserna för de mest utsatta, hemlösa, EU-migranter och papperslösa. Vinternatt 2, samverkan med andra aktörer, Convictus, Gula Änglarna, Ny Gemenskap, Frälsningsarmén, Immanuelskyrkan, Röda Korset, Stadsmissionen, och Stadsdelsförvaltningens Uppsökarteam.
2. Någon form av gemensam samordning kring hanteringen av stiftelsemedel.
3. Att ha en gemensam strategi och kommunikation hur och var vi erbjuder samtal på Östermalm, vilken typ av enskilda samtal, utan kostnad, utan registrering, med tystnadsplikt som är möjliga att ta del av. Självvård, terapeutiska samtal, stödsamtal, gruppsamtal utifrån olika behov. Det pågår redan många samtal, men det är en viktig information för den som flyttar in i området och man kan se att samhällets resurser inte riktigt räcker till för att fylla de behov som uttrycks i inventeringen. Många talar om ensamheten. Vi bör utveckla och samarbeta även kring besökstjänsten inom kontraktet och med andra organisationer.
4. Att utveckla samarbetet mellan det diakonala arbetslaget och barn- och ungdomsarbetet på Östermalm för att möta framtida behov.

L Bilagor

Kartor

- 1 Östermalms stadsdelsområde, Östermalms kontrakt
- 2 Oscars församling
- 3 Engelbrekts församling
- 4 Hedvig Eleonora församling
- 5 Sammanställning fondhantering**
- 6 Resursbank**
- 7 Översikt statistik, Oscars församling
- 8 Översikt statistik, Engelbrekts församling
- 9 Översikt statistik, Hedvig Eleonora församling
- 10 Arbetsgång

Arbetsgång

Möten, intervjuer med anledning av diakonal inventering Östermalms kontrakt 2014

2014	
22 april	Kontraktsrådet, samtal om uppdraget.
11 juni	Samtal med kyrkoherde Sven Milltoft angående riktlinjer.
16 september	Kontraktsrådet, diakonkollegor, Hans Sandberg från Timmermansorden angående tolkning av skatteregler vid stiftelsehandläggning.
17 september	Möte med kollegorna i Oscars församling, Susanne Åberg, Åsa Wadholm. (Stephan Gullberg, stiftelsehandläggare/diakon var sjuk).
25 september	Möte med stiftsdiakon Bodil Ivarsson.
2 oktober	Möte med diakonkollegorna i Engelbrekts församling, Mona Logård, Michael von Langenberg
16 oktober	Möte med kamrer Christina Jansson, Hedvig Eleonora församling, angående församlingens ekonomi kring det diakonala arbetet, stiftelsehandläggning.
20 oktober	Intervju för församlingsbladet.
20 oktober	Möte med stiftelsehandläggare angående praxis i handläggningsarbetet i Hedvig Eleonora församling.
23 oktober	Kontraktsdiakonträff, presentation av arbetet, avstämning. (Mona Logård, hade förhinder).
24 oktober	Möte med stiftet angående ”Vad kyrkan kan och bör göra för EU-migranterna.”
28 oktober	E-postsvar från Helena Hagert, komminister Universitetskyrkan, Engelbrekts församling.
3 november	Intervju med preventionssamordnare/fältassistent Conny Carlsson. Östermalms Stadsdelsförvaltning
4 november	Avstämning och information med kyrkoherdarna i Östermalms kontrakt.
6 november	Möte med stiftelsehandläggare/diakon Stephan Gullberg, diakoniassistent Åsa Wadholm, Oscars församling.
7 november	Möte på stiftet angående diakonal inventering, erfarenheter från andra församlingar.
10 november	Intervju med anhängkonsulent Nina Wiklund och biträdande enhetschef, Ann-Christine Osvald, Enheten för biståndsbedömning äldreomsorg, Östermalms stadsdelsförvaltning.
14 november	E-postsvar från Isabella Engström, församlingsassistent, Oscars församling
17 november	Möte, seminarium angående EU-migranternas situation. Åtterrapporering till kyrkoherdarna i Östermalms kontrakt.
19 november	E-postsvar från Närpolisen Östermalm, Pär Edquist, Närpolisbefäl

19 november	E-postsvar från Marcus Landegren-Thurfjell, komminister, Hedvig Eleonora församling.
21 november	Möte med arbetsledare för diakonin, Oscars församling, Hans-Christian Nyström
24 november	Telefonintervju med Östermalms sjukvårdsförening
24 november	Kontraktsdiakonträff, avstämning
24 november	Intervju med Bienvenido Flores, talesperson för EU-migranter
25 november	Telefonintervju med Maria Rosvall, Grundare och verksamhetschef Stiftelsen Stella
25 november	Intervju/studiebesök med Nina Nyman, föreståndare på Bryggan/Vinternatt Hjorthagen, Convictus, ideell organisation.
26 november	Se medmänniskan, Verbums seminariedag angående diakoni.
26 november	Utställningen ”Vi är romer”, Forum för levande historia.
28 november	E-postsvar från Föreningen Kontakt och Gemenskap i Oscars församling, konsulent Anette Karinen Acosta
2 december	Intervjuer med EU-migranter med hjälp av tolk Marius Gaspar.
4 december	E-postsvar från Anna Eberhardson, komminister Engelbrekts församling.
5 december	Intervju med Christina Witt, Enhetschef på familjeenheten, Östermalms stadsdelsförvaltning.
8 december	Möte med stiftelsehandläggare, Hedvig Eleonora församling
8 december	Intervju med Lisbeth Lindman, Samordnare, Östermalms Stadsdelsförvaltning Barn och Ungdom, ABC-Alla Barn i Centrum, föräldrautbildning.
8 december	E-post svar från Malin Hazelius, skolsköterska Banerportskolan
11 december	Intervju med Nina Grönblad, chef inom äldreomsorgen Östermalms stadsdelsförvaltning, Seniorträffen.
17 december	Telefonintervju med Owe Ivarsson, ordförande i lokalföreningen för PRO Gärdet-Östermalm.
2015	
9 januari	E-postsvar från Ulla Heilbrunn, ordförande i SPF Seniorerna.
12 januari	E-post svar från Sigrid Ridderstolpe, enhetschef, BUP, hänvisning till Västermalms intervju.
13 januari	E-postsvar, Jenny Lingesjö, komminister Hedvig Eleonora församling.
14 januari	Intervju med Ulrica Stålhjem och Marie Jansson, Föreningen Föräldravandring på Östermalm.
19 januari	E-postsvar från Olivia Trygg, Stiftelsen Trygga Barnen
21 januari	Intervju med ElizaBeth Hugo, biträdande enhetschef och Håkan Wiegandt, chef Socialpsykiatriska enheten, Östermalms Stadsdelsförvaltning.
22 januari	Intervju med Gunn Franzén Ljung och Ethel Dahlman, Gula Änglarna
22 januari	Kort samtal med Johanniterhjälpen
22 januari	Spontant besök hos Frälsningsarmén Templet.

28 januari	Möte med Dialog papperslösa, Röda Korset m fl
29 januari	Intervju med Annika Wirmark, skolsköterska Carlssons skola
30 januari	Telefonintervju med Klara Roxbergh, diakon Skolkyrkan i Göteborg
17 februari	Kort presentation av den diakonala inventeringen i kontraktsrådet
22 februari	E-postsvar från Oscars församlings barn- och familjeverksamhet
23 februari	E-postsvar från Oscars församlings barn-och familjeverksamhet
25 februari	E-postsvar från Oscars församling angående Djurgårdskyrkan och Sjömanskyrkan

